

Kl. 13.00–15.57

18.00–22.33

§ 1 Aktuell debatt om förutsättningar för fler snabbväxande företag i Sverige

*Aktuell debatt om
förutsättningar för
fler snabbväxande
företag i Sverige*

Anf. 1 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka talmannen, som accepterat denna debatt om hur vi kan skapa bra förutsättningar för snabbväxande tillväxtbolag att stanna i Sverige. De är motorn i vår ekonomi framöver. Sveriges startup-scen och alla de techbolag som räknas dit har skapat något unikt, något som inspirerar och något som imponerar på andra länder. I dessa hubbar, innovationsmiljöer och kreativa kluster finns människor som har goda affärsidéer, idéer som är skalbara och globalt gångbara. Men dessa är också människor som tar en risk, som vågar satsa med hopp om att lyckas. De jobbar hårt, ofta utan lön eller den trygghet man har som anställd. Det kräver respekt.

I Skövde sitter företagare och utvecklar spel som nått stora framgångar internationellt, som spelet Goat Simulator från Coffee Stain Studios. I Sundsvall finns Crystal Alarm som ger sina användare en tryggare vardag. I Karlstad finns Speakify som hjälper nyanlända att lära sig svenska. I Malmö finns Hövding, som tillverkar cykelhjälm. I Stockholm finns globala mötesplatser som Startup Grind och SUP46, där entreprenörer från hela världen samlas och hjälper varandra att bli framgångsrika.

Men att den svenska startup-scenen är en framgångssaga, att vi nu ligger i framkant, betyder inte att vår position är ohotad. Svenska startups konkurrerar på en global marknad som förändras otroligt snabbt. Därför måste tillgången på riskvilligt kapital säkras. Företagen måste ha möjlighet att locka till sig talanger. Startup-företagen måste också kunna erbjuda medarbetare delägarskap i företaget på ett mer konkurrenskraftigt sätt än i dag. Vi får inte tappa tempo. Vi får inte hamna i kölvattnet. Därför har Centerpartiet tagit initiativ till denna aktuella debatt. Regeringen måste ge svar på hur de vill förbättra för våra snabbväxande företag.

Anf. 2 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack till Centerpartiet som har begärt denna debatt, så att vi kan föra en diskussion om hur vi får ännu fler och växande företag i Sverige. Det är en förutsättning för fler jobb och för att möta morgondagens utmaningar.

Jag kommer just från ett lunchmöte i Rosenbad, där jag träffade Indiens it-minister tillsammans med några av de traditionella stora bolagen som Ericsson och Telenor Connexion men också med Truecaller, ett av de riktigt framgångsrika bolagen på den indiska marknaden. Truecaller har revolutionerat Indiens marknad och växt enormt mycket. Det var ett väldigt spännande möte där vi talade om det som Annie Lööf tog upp i sin inledning – deras fascination över hur vi som ett litet land med 10 miljoner invånare har lyckats skapa så många internationellt framgångsrika företag på detta område. Det spännande är att vi skapat dessa företag i flera delar av Sverige och i många olika branscher och sektorer – det är inte bara i en sektor som vi slagit oss fram. Vi har också många olika aktörer som skapar ett starkt ekosystem i den digitala ekonomin.

Dessa startup-bolag utmanar rådande affärslogik. De effektiviserar, de löser problem, de underhåller, de räddar liv och de utvecklar vår traditionella industri och vårt näringsliv. De är ofta internationella från starten och skapar en enorm attraktion för Sverige. De är större än sin sektor i sig. De påverkar svenskt näringsliv och Sverige utöver det.

Jag tänker på fintechbranschen. Våra banker utmanas från olika håll, inte bara av Klarna utan även av andra nya betalningsmodeller och låneverksamheter, såsom Lendify och Toborrow, som har hittat plattformar för att matcha kapital och investeringsobjekt. Det sker en otroligt spännande utveckling för företagens finansieringsmöjligheter.

Jag tänker på life science. Här sitter svenska innovatörer på lösningar på några av vår tids största utmaningar. Det gäller till exempel effektivisering av vården. Glionova utvecklar en metod mot den vanligaste och aggressivaste formen av hjärncancer. Swecure utvecklar preventiv behandling mot allergier.

Inom utbildningssektorn sker världsledande utveckling. Till exempel har Schoolido översatt hela läroplanen för högstadiet till en digital plattform som kan verka som stöd för lärare, elever och föräldrar.

När man i olika sammanhang beskriver och diskuterar det svenska techundret, både internationellt och här hemma, frågar man sig ofta vad det beror på. Hur kan Sverige med sina 10 miljoner invånare, inte så långt från Nordpolen, vara så framgångsrikt inom det digitala entreprenörskapet? Och hur kan det vara så att det bara är Silicon Valley som lyckas producera fler nya miljardbolag per capita?

Svaret som ges handlar ofta om den svenska modellen. Vi har ett tryggt samhälle med en väl utbyggd välfärd som ger alla människor modet och tryggheten att tänka fritt, skapa, kreera och göra verklighet av sina drömmar. Det är ett samhälle där det är okej att misslyckas, där vi inte från början väljer vinnarna och vilka som ska kunna lyckas framöver, utan där vi ger möjligheter till alla att pröva sin lycka och utveckla sig efter sina förutsättningar, inte minst genom vårt utbildningssystem, som har gett väldigt många människor möjlighet att göra en utbildningskarriär och studera på universitet och högskola.

Vi vill pröva nya saker. Genom årtionden har näringslivet, akademien och det offentliga samverkat och på så sätt skapat förutsättningar för innovationer att bli storbolag. I den kreativa sektorn har reformer som kultur- och musikskolan spelat en stor roll. Inom den digitala sektorn gav hampc-reformen många familjer och hushåll möjlighet att ha en egen dator hemma. Tillsammans med bredbandsutbyggnad och mobilt telekomnät

har detta skapat en grogrund och en förutsättning – en unik möjlighet för Sverige att ligga långt framme på det här området.

Men det gäller såklart också att se till de behov som finns och som våra startups möter här och nu. Regeringen har därför sedan vi tillträdde startat ett arbete för att skapa bra förutsättningar för dessa snabbväxande digitala företag att bli fler och växa sig starka. Det är viktigt för hela digitaliseringen av Sverige och för utvecklingen av vårt näringsliv.

Vad är det då som utgör förutsättningarna för detta? Vi har valt att fokusera på tre områden som vi tror är extra viktiga för att kunna växa och göra stor skillnad i framtiden: kompetens, kapital och internationella marknader. I en tid när svensk ekonomi går oerhört starkt – vi har 4 procents tillväxt, och 90 000 fler människor går till jobbet jämfört med valdagen – uppstår en situation där det blir brist på arbetskraft inom många sektorer. Därför gör regeringen det största kompetenslyftet på väldigt många år inom ramen för Kunskapslyftet. Vi bygger ut universitet och högskolor. Vi bygger ut yrkeshögskolan. Vi satsar också på svensk skola för att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen.

Vi genomför en stor satsning på kapital och finansiering, som är ett av de största tillväxthindren för de här bolagen. Vi omstrukturerar det statliga riskkapitalet för att jobba mer aktivt med privat och offentligt kapital och se till att pengarna gör skillnad, framför allt i de faser där det är svårt att få tag i kapital. Vi har utökat den marknadskompletterande utlåningsverksamheten, inte minst vid Almi, som 2015 utökade utlåningen till växande bolag med nästan 900 miljoner kronor.

Vi har presenterat en exportstrategi för Sverige. Där är en grupp särskilt utpekad, nämligen de digitala bolagen, som har en annan logik och som inte först tar omvägen via Norge och Danmark ut på de internationella marknaderna utan blir ”born globals” från början för att kunna nå ut på marknaderna.

Jag tror att det här är rätt väg att gå. Vi ska titta på de förutsättningar som finns för kompetens, kapital och växande på internationella marknader. Därför är den här debatten välkommen.

(Applåder)

Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Centerpartiet för inbjudan till en diskussion om förutsättningarna för jobbskaparna, särskilt de snabbväxande bolagen på startup-scenen, som står för en stor andel av alla de nya jobb som växer fram. De svarar inte bara för en väsentlig del av jobben utan är också viktiga för innovationsklimatet i Sverige, eftersom de påverkar dynamiken, kreativiteten och utvecklingen i andra branscher och andra delar av ekonomin.

Att vi i Sverige ska ha en startup-scen som är en av de största i världen efter Silicon Valley kan vi aldrig ta för givet. Den positionen kan vi tappa i morgon. Att svenska snabbväxande företag som konkurrerar på en global marknad ska fortsätta att ha sin hemmaplan här i Sverige när de blir större och mer mogna är heller ingen självklarhet. Företag som exempelvis Spotify och Klarna sätter Sverige på den internationella kartan. De har varit startups. De har nu vuxit och blivit mer mogna bolag med många arbetstillfällen, och de bidrar till gemensam välfärd. Men deras hemmamarknad

Prot. 2015/16:106

17 maj

*Aktuell debatt om
förutsättningar för
fler snabbväxande
företag i Sverige*

är självklart inte bara Sverige, utan den är global. De befinner sig på en marknad med sylvass konkurrens.

När Spotifys grundare alldeles nyligen skrev ett öppet brev för att belysa de problem man möter i Sverige var det en varningssignal att ta på största allvar. Brevet följdes upp i förra veckan av några demonstranter – om man nu kan uttrycka det så – utanför riksdagen som kom för att samtala med oss politiker. Vi som mötte dem lyssnade på kritiken, nämligen att politiken inte ger tillräckligt bra förutsättningar för företagen att vara konkurrenskraftiga.

Herr talman! Här vilar ett stort politiskt ansvar. Vi moderater vill ta det ansvaret, och vi vill i dag ge några besked till alla de innovativa företag som funderar på om Sverige verkligen är rätt plats att vara på för att bedriva sin verksamhet fortsättningsvis.

För det första vill vi införa en maxtid på 30 dagar för handläggning av arbetstillstånd hos Migrationsverket. I dag kan det ta flera månader för mindre företag att få tillgång till världsledande kompetens.

Jag hade nyligen nöjet att besöka speltillverkaren Dice och även King. Det är stora svenska arbetsgivare som är världsledande inom dataspelsbranschen. De berättade att spelbranschen bara har ett begränsat antal seniora spelutvecklare och programmerare att tillgå. Därför behöver man locka kompetens från hela världen.

Men det finns hinder för företagen att ta in arbetskraft från andra länder. Ett av dem är de långa och varierande handläggningstiderna hos Migrationsverket. Det skapar osäkerhet hos arbetsgivaren, såklart, och hos arbetstagaren som inte vet om man ska flytta till Sverige eller inte. Det är helt oacceptabelt eftersom tillgången till god kompetens är så avgörande för de svenska snabbväxande företagen. Det är därför som vi vill införa en 30-dagarsgaranti så att inget företag som har lämnat en korrekt ansökan ska behöva vänta mer än en månad.

För det andra behöver vi mer generösa villkor för personaloptioner. De flesta entreprenörer som startar nya företag arbetar i ett tidigt stadium långa timmar med låg lön. Samtidigt är det just i de nya bolagen som viljan är som störst att växa. Men det finns problem med att växa. Det är inte helt enkelt att ge en marknadsmässig lön till en nyckelperson i ett litet nystartat företag. Varför ska en ingenjör som har ett välbetalt arbete i ett etablerat företag välja att jobba i ett litet företag där risken är mycket större? Ett sätt att locka personal är att använda personaloptioner. De beskattas hårt i Sverige i dag, hårdare än i andra länder.

För att underlätta rekrytering vill vi moderater göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Vi vill se generösare villkor för personaloptioner, och vi är beredda att överväga olika lösningar för att främja entreprenörskap samtidigt som vi alltid kommer att ta hänsyn till och beakta grundläggande skatterättsliga principer. En sak är klar, nämligen att vi behöver få till en förändring.

För det tredje, herr talman, vill vi stärka utbildningssystemet genom att införa programmering och mer matematikundervisning. Moderaterna har tillsammans med Alliansens partier genomfört flera reformer för att stärka kunskapslinjen i skolan. Bland annat har en extra timme matematik i veckan införts på både låg- och mellanstadium. Vi vill gå vidare och införa en timme extra matematik i veckan även i högstadiet och dessutom införa programmering redan från årskurs 1. Så kan vi rusta våra unga för dagens

och framför allt morgondagens arbetsmarknad samtidigt som det underlättar kompetensförsörjning inom viktiga branscher.

Herr talman! Våra besked i dag är några av de besked som kan ge förutsättningar för de snabbväxande företagen. Nu behöver också regeringen ta varningssignalerna från Spotify och många andra företag på allvar. Jobben ska flytta *till* Sverige. Jobben ska inte flytta *från* Sverige.

Anf. 4 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi, efter en begäran från Centerpartiet, förutsättningar för fler snabbväxande företag.

Diskussionen om företagsklimatet är alltid välkommen. Sverigedemokraterna har lagt stor vikt vid dessa frågor och lagt fram breda reformprogram vad gäller både svensk industripolitik och svensk småföretagspolitik.

Vad gäller snabbväxande innovativa företag – som dagens debatt primärt handlar om – är det värt att påpeka att det ofta handlar om företag som växer upp i kölvattnet av vår industri. Likaså är det viktigt att poängtera att sådant som skatter, sjukregler, turordningsregler och byråkrati är avgörande faktorer för huruvida växande företag ska klara sig i den internationella konkurrensen. Det gäller givetvis även andra saker, till exempel att det finns riskvilligt kapital.

Här har Sverigedemokraterna en tydlig reformagenda för att förenkla och öka möjligheterna att göra vinst. En av de reformer vi i SD önskar se för att underlätta för nya och växande företag är bättre villkor för personaloptioner, vilket är ett av förslagen i vårt industriprogram. Att ge ett delägarskap i sitt företag till den anställde i utbyte mot en lägre lön kan ge klara fördelar. Dels kan uppstartsfasen bli billigare genom att man kan rekrytera rätt kompetens tidigt, dels kan delägarskap motivera de anställda. Villkoren för personaloptioner är i dag inget vidare, och Sverigedemokraterna emotser konkreta förslag på området från regeringen.

Herr talman! Dagen till ära kan det vara intressant att diskutera Centerpartiets politik för företagsklimatet i Sverige. Centerpartiet – som gärna vill profilera sig som ett parti för företagare – är som sagt partiet som har begärt denna debatt. Kanske kommer det fram mycket klokskaper här i dag om förslag på reformer för att stärka Sverige. Jag menar dock att Centerpartiet har ganska lite att slå sig för bröstet för.

Om jag själv hade varit företagare hade Centerpartiet stått långt ned på listan över partier jag prioriterat utifrån rollen som företagare. Retorik till trots är det få partier som i realiteten agerar så destruktivt för nationen och för näringslivsklimatet.

Centerpartiet – eller tidigare Bondeförbundet – började som ett intresseparti för bönder och landsbygdsväljare. Men eftersom bönderna i dag är relativt få är det knappast anmärkningsvärt att partiet sökt sig till nya väljargrupper. Men det som är mer anmärkningsvärt är det lapptäcke av ideologiska motstridigheter som i dag utgör Centerpartiet.

Kärnväljarna på landsbygden är ofta att betrakta som allmänkonservativa medan försöken att bryta in i storstäderna har gjorts med extrema, nyliberala idéer kryddat med ett antal kärnfrågor direkt hämtade från ytterlighetsvänstern. När Centerpartiet för några år sedan skulle försöka sig på en förnyelse landade idédebatten i frågor om månggifte, fri invandring och

Prot. 2015/16:106

17 maj

*Aktuell debatt om
förutsättningar för
fler snabbväxande
företag i Sverige*

slopad skolplikt. Jag kan med säkerhet säga att det var många allmänkonserverativa landsbygdsväljare och bönder som kände sig påtagligt alienerade. Verklighetens folk har sällan mycket till övers för denna sorts nyliberalt flum.

Herr talman! I sin iver att vara ”högerns gröna röst” har Centern låtit Miljöpartiet och diverse aktivistiska miljöorganisationer definiera vad som är en god miljöpolitik. I stället för att ta strid mot de värsta och mest uppenbara dumheterna har man anammat problemformuleringarna. Skillnaden i galenskap mot Miljöpartiet, till exempel vad gäller klimatpolitik, är hårfin. Trots Sveriges obetydliga storlek och trots att Sverige redan har lägst koldioxidutsläpp per capita i den industrialiserade världen ska svenska företag såväl som medborgare tvingas lastas med världens kanske dyraste och mest långtgående klimatpolitik. Det är knappast något som gynnar svenskt företagsklimat. Snarare innebär detta ytterligare pålagor som driver svenska industrijobb ut från landet.

Vidare har Centerpartiet slutit förbund med Vänstern i energipolitiken, vilket gör att det svenska energisystemet i ett rasande tempo raseras. Sveriges traditionellt stabila, prisvärda och säkra baskraft ersätts med hjälp av stora subventioner av opålitliga väderberoende energislag som riskerar att forcera svensk basindustris flytt ut från landet. Är detta en företagsvänlig politik? Det är det knappast.

Centerpartiet är ett parti som sällan skyr stora och konkurrenssnedvridande subventionsprogram för att tvinga fram politisk förändring. Det elcertifikatssystem som med facit i hand ter sig så destruktivt menar jag är tätt sammankopplat med Centern. Detsamma gäller planerna på att införa det så kallade bonus–malus-systemet för bilar, vilket är en omvänd Robin Hood-skatt där mindre bemedlade landsbygdsbor som behöver bilen för arbetspendling ska vara med och bekosta storstadbornas dyra Teslor.

Herr talman! Jag vill säga någonting om den gren näringsidkare som kallas bönder. Trots att det pågår en långtgående jordbrukskris i Sverige var det med centerpartistisk landsbygdsminister såväl som miljöminister som man införde ytterligare stora skattehöjningar på diesel. Sverige gick från en i europeiskt perspektiv hög nivå till en av Europas högsta nivåer. I ett land där det är fullt möjligt att producera mat som är både miljöriktig och i övrigt av god kvalitet gör man på det här viset. Verkligheten överträffar ibland dikten.

Anf. 5 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Också jag vill börja med att tacka Centern för initiativet till debatten, som är viktig för oss alla. Jag talar gärna om de svenska företagen och deras villkor, och jag välkomnar chansen att nu stöta och blöta våra tankar och idéer om detta.

Ett blomstrande näringsliv är en förutsättning för att Sverige ska utvecklas och må bra. Det är ingen hemlighet att små och medelstora företag är nyckeln till nya jobb. Sverige behöver en politik som underlättar för företag att utvecklas och växa.

Låt mig berätta om Jakob som jobbar på Spotify. Han är runt 35 år, och han har två barn. Han är medieingenjör – en utbildning han fick alldeles gratis på Kungliga Tekniska högskolan. Han bor med familjen i en ny-

byggd hyresrätt i centrala Stockholm. När barnen var små var han föräldraledig i nästan ett år. Ofta är det Jakob som lämnar barnen till förskolan och skolan för att sedan ta tunnelbanan till jobbet.

Sedan vill jag berätta lite om Caroline. Hon jobbar på Google i New York. Men nu är hon på väg att flytta hem. Varför? Frågade jag. Jo, hon väntar barn, och hon vill ha föräldraledighet i Sverige. Hon vill kunna fortsätta sin karriär och veta att barnet är i trygga händer på förskolan när hon går till jobbet. Hon vill att barnet ska få växa upp i en trygg miljö med ren luft.

Varför berättar jag nu detta? Jag gör det för att visa att företag är en del av samhället. Spotify och andra tjänsteföretag är helt beroende av sina anställdas kreativitet och kompetens. De slåss om den med andra. För att kunna locka dessa talanger är det viktigt att erbjuda en hög lön och stimulerande arbetsuppgifter. Men det är säkert minst lika viktigt, och det väger säkert minst lika tungt, för de anställda att ha ett fungerande liv utanför jobbet. De vill ha bra skolor och förskolor till sina barn. De vill kunna ha föräldraledighet, de vill ha en fungerande sjukvård och de vill ha bra och fungerande kollektivtrafik. De vill bo på ställen där det är tryggt och rent. En del söker sig ut i naturen, och andra dras till staden.

Låt oss därför i dag tala om hur vi ska bygga ett samhälle som skapar bästa möjliga förutsättningar för såväl företag som deras anställda – inte bara här i Stockholm utan i hela landet.

Herr talman! För att företag ska kunna växa på sikt i Sverige måste vi modernisera samhället på ett sätt som gör att det finns framtidstro och möjlighet till långsiktig planering. Regeringen och Miljöpartiet har tagit en rad viktiga steg i att skapa ett modernt hållbart samhälle. Vi satsar på bredband i hela landet, moderna transporter och förnybar energi. Samtidigt ser vi genom stadsmiljöavtalen till att detta går hand i hand med utbyggnad av kollektivtrafik. Bra kommunikationer är en förutsättning för jobb och utveckling i hela landet.

Att inte kunna erbjuda medarbetare en möjlighet att skaffa sig tak över huvudet innebär givetvis att det blir svårare att rekrytera. Därför är jag stolt över den bostadssatsning som regeringen just nu genomför med totalt 6 miljarder kronor som ska leda till nya hyresrätter. Regeringen har blocköverskridande samtal för att skapa långsiktiga riktlinjer för bostadsmarknaden. Regeringen arbetar också med att se över byggregler och överklaganderegler för att se om det går att förenkla dem.

Under Alliansens åtta år vid makten stod bostadsbyggandet i princip stilla. De små Attefallshusen är charmiga och säkert välkomna för villaägare som vill ha barnbarnen på besök oftare. Men de råder knappast bot på den stora bostadsbrist som finns i Sverige i dag. Faktum är att den borgerliga regeringen fattade en rad beslut som har påverkat bostadsmarknaden negativt. Man genomförde flera stora reformer som bidrog till mindre rörlighet och lågt bostadsbyggande. Exempelvis tog man bort fastighets-skatten utan att genomföra andra förändringar på bostadsmarknaden. I Stockholm och på andra håll i landet slumpade det borgerliga styret ut allmännyttans hyresrätter.

Centerpartiets lösning på detta problem är friare hyressättning på lägenheter. Men redan i dag går det att sätta högre pris på nybyggda hyresrätter. Jakob, som jag berättade om inledningsvis, betalar 18 000 kronor i

månaden för sin nybyggda fyrrumslägenhet i centrala Stockholm. Mycket mer än så tycker jag inte är rimligt.

Utbildning är en viktig del i ett hållbart samhällsbygge. Även här levererar regeringen. Med utbildningsminister Fridolin i spetsen genomför regeringen stora satsningar på skolan, komvux och högre utbildning för att möta nya utmaningar där den ökade digitaliseringen av samhället är en. Bland annat jobbar Skolverket med en nationell it- och digitaliseringsstrategi för utbildningsväsendet. Att utveckla hur programmering ska komma in i utbildningen på bästa möjliga sätt är också en aktuell fråga.

Anf. 6 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Efter Sverigedemokraternas inledning kan vi konstatera att de har en företagspolitik som tar slut efter 52 sekunder. Nog om det.

Spaltmeter har skrivits om hur Sverige blivit startup-scenens mecka. Analyser har gjorts om hur det kommer sig att det bara är Silicon Valley i USA som har fler så kallade enhörningar per capita än Stockholm. Den allra viktigaste ingrediensen – den avgörande faktorn – är självfallet entreprenören. Entreprenörerna har vågat satsa, misslyckats ibland, rest sig igen och lyckats. Vår öppenhet mot omvärlden, ett tillgängligt internet och våra språkkunskaper i engelska har varit viktiga pusselbitar. Men utan företagarna och deras förmåga att erbjuda marknaden en tjänst i precis rätt tid – utan deras tajmning – hade den svenska startup-scenen inte varit där den är i dag. Det är detta som gör Sverige unikt. Detta är våra framgångsfaktorer.

Politikens uppgift måste därför vara att se till att inte lägga krokben för entreprenörerna. Vårt fokus måste vara att riva hinder och skapa rätt förutsättningar. Entreprenörerna kommer att fortsätta att vara kreativa, utveckla sina affärsidéer och tänka globalt från den stund då idéerna föds. Men det finns inget som säger att de måste göra det i Sverige, utan tvärtom. Är inte företagsklimatet tillräckligt gott finns det incitament för dem att flytta någon annanstans. Vi måste skapa goda förutsättningar för företag att starta, utvecklas och vilja stanna kvar i Sverige.

London, New York, Berlin, Silicon Valley – för dessa företag ligger världen redan öppen. De varningsklockor som börjat ringa måste vi politiker ta på allvar. Företag kan tvingas lämna landet, vilket inte bara leder till att jobb försvinner utan även till att vi dräneras på kompetens, innovationskraft och kreativitet. I stället för att vara i framkant kommer vi då att hamna på efterkälken.

Herr talman! Nationella lagar och system måste förändras och mätas med andra länders. Geografiska gränser gäller inte för företag som levererar, växer och producerar i molnet. På följande områden behövs därför förändring.

För det första måste kapital finnas tillgängligt för företag i uppstartsfasen. Det är avgörande för att startups ska kunna växa och utvecklas. Vi behöver fler affärsänglar. Det måste vara lönsamt och attraktivt att investera kapital i företag i tidiga skeden.

För det andra måste vi stärka den digitala kunskapen i skolan – både hos lärarna och hos eleverna. Grunden för framtidens medarbetare och grundare av startup-företag läggs till stor del i skolan. Därför måste programmering bli ett naturligt inslag på lektionerna. Vi behöver fler lärare

med kunskap i programmering, och intresset för matte, NO och teknik måste öka.

För det tredje behöver vi en friare hyressättning och enklare byggregler. Regeringen måste lämna sin subventionsiver och sluta stoppa pengar i fickorna på byggherrar i Stockholm och därmed bidra till högre byggkostnader. I stället behövs satsningar på sådant som gör verklig skillnad.

Fler bostäder behövs, och de behövs snabbt. Därför måste vi lätta på regler och krav. Vi måste förändra överklagandeprocessen så att ärenden inte kan dras i långbänk, ha tillfälliga bygglov, göra det enklare att bygga om sin bostad och hyra ut i andra hand och se till att det finns kollektivtrafik och robusta vägar i hela landet så att människor lätt kan ta sig till och från jobbet.

För det fjärde måste beskattningen av personaloptioner förändras. Det är något som Centerpartiet ensamt har drivit under lång tid och som vi avsatt medel för i vår budget. Jag välkomnar att allt fler omfamnar behovet av en tydlig reformering. Att få möjligheten att äga en del av företaget är viktigt som ett komplement till lönen, men det skapar även större delaktighet i företaget och är ett incitament för att stanna kvar.

Nu har regeringen utredarens förslag på bordet. Det är ett förslag som Mikael Damberg har möjlighet att förändra på ett sätt som passar techbolagen bättre. Jag hoppas att Damberg tar tillfället i akt att kraftigt förbättra det liggande förslag som nu finns.

Använd Storbritannien som förebild, inkludera fler branscher och gör förslaget mindre snävt så kan vi konkurrera med andra jämbördiga länder. Konkurrenten om talangerna är stenhård. Varje dag, varje timme och varje minut pågår en dragkamp om de vassaste talangerna, de som kan lyfta företaget till nya nivåer, som har rätt kunskaper och rätt kompetens för att startup-företaget ska kunna växa. Ett effektivt system för personaloptioner ger också ringar på vattnet. Framgång föder framgång. Synergieffekter uppstår när kapital frigörs och kan användas till att starta och bygga nya företag i sin tur. Det är av det framgången i Silicon Valley kommer.

För det femte: Inför enkla ingångsföretag! En idé och en mobiltelefon ska vara det som krävs för att starta ett företag. Dessa företag ska schablonbeskattas med 25 procent upp till en omsättning på 250 000 kronor. På så vis minimeras regelkrånglet och byråkratin så att fler kan starta företag och använda delningsekonomins fördelar.

Herr talman! Min farhåga är att regeringen fortsätter behandla företag som man alltid har gjort. Man talar varmt om små företag men fortsätter med sina halvmesyrer och sin skattehöjarpolitik – tvärtemot vad snabbväxande företag behöver.

Jag hoppas att Mikael Damberg inser att företagen lätt kan flytta på sig och att de inte behöver verka i Sverige under våra lagar och skatter. När, Mikael Damberg, överger regeringen sin tillväxtfientliga politik?
(Applåder)

Anf. 7 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag vill också börja med att tacka initiativtagarna till den här aktuella debatten om förutsättningar för fler snabbväxande företag i Sverige.

I rubriker och debatter som förs i medierna kan det låta som att Sverige skulle vara ett katastrofland för nya startup-företag. Men i själva verket är Stockholm, som nämndes här, världens näst bästa stad för startups. Det är bara Silicon Valley som per capita har producerat fler företag som är värderade till 1 miljard dollar, så kallade enhörningar.

När man pratar om innovativa företag med en potential att växa snabbt handlar det ofta om företag inom it-branschen. Jag har roat mig med att läsa startup-manifestet som jag tror är en av anledningarna till att Centerpartiet tog initiativ till denna debatt. Där konstaterar skribenterna att fyra av fem jobb skapas av småföretag – och det stämmer ju, så är det. Det de däremot inte konstaterar är att dessa stora bolag, som de lite raljerar över, driver svensk ekonomi. Utan dessa företag skulle Sverige stå ganska svagt.

Faktum är att utan företag som jobbar med verkliga resurser skulle inte heller tjänsteföretag kunna existera värst länge. Man ska komma ihåg att förnybara resurser i form av livsmedel, skogsprodukter samt även våra högteknologiska basindustrier som förädlar mineraler och skogsprodukter är grunden till det övriga. Sedan ska man inte heller glömma bilindustrin samt två lastbilstillverkare som rankas som några av de förnämsta i världen. Vart du än vänder dig finns de med. Utan dessa basfundament skulle många tjänsteföretag över huvud taget inte ha de plattformar som välståndet i vårt land serverat dem. Vi har krattat manegen åt dem.

Det som vi skulle behöva mer av är företag som förädlar naturresurser till max. Här skulle jag vilja lyfta fram bostadsbyggnation i trä och moduler som ett jättebra exempel där landsbygd kopplas ihop med stad på ett utomordentligt bra sätt. Sanningen är också den att utan de norrländska skogarna, mineralerna och våra utbyggda Norrlandsälvar skulle Sverige inte kunna stoltsera med hur bra vi har klarat oss från diverse finanskriser. Jag är övertygad om att oavsett vilken regering vi haft under de senaste decennierna har vår basindustri och våra skogar gynnat oss väl.

Givetvis ska Sverige som företagsvänligt och modernt land titta på utmaningar som dessa snabbväxande företag lyfter fram. Att dessa företag är viktiga och på frammarsch i vårt land och att de mer och mer kommer att integreras till industrirelaterade arbetsuppgifter är jag övertygad om. Men att tro att enbart skatteregler kan avgöra hur rekrytering av kompetent arbetskraft ska lösas eller hur riskkapital ska göras tillgängligt är naivt. Jag tror att man nog också måste bilda sig en helhetsbild av samhället där medarbetare i dessa företag ska tillbringa den tid då de inte är på arbetet.

Som jag inledde med är Sverige ett bra land att öppna företag, driva företag och även expandera företag i. Då kan inte allt vara katastrofalt, vilket ofta påpekas.

Det är många saker som detta startup-manifest lyfter fram som man givetvis kan titta på. Några saker är bra, men några saker gör mig verkligen bekymrad och besviken. Till exempel målas regionalpolitiken upp som något man inte borde ägna sig åt eller att man inte ska koppla detta till statligt riskkapital. Det är helt obegripligt, i alla fall för mig som försöker driva en politik där hela Sverige ska leva.

Låt mig påminna om att Sverige har detta välstånd där utbildningar ges gratis till alla barn, barnbidrag delas ut, föräldraförsäkring finns, vården är välutbyggd och nästintill gratis samt många gemensamma sociala förmåner finns, vilket många andra länder saknar. Ta sedan i beaktande hur vi har kunnat ha i stort sett samma förutsättningar för barn som kommer från

mindre välbeställda familjer så att de också har kunnat utbilda sig och förverkliga sina drömmar.

Det är det som Vänsterpartiet vill värna om: ett samhälle där alla ska ges förutsättningar till en bra utbildning och där vi håller ihop i ett gemensamt samhälle som blir stadigt och som även håller i sämre tider.

Här skulle man kunna nämna länder som räknas upp som eventuella flyktiländer för dessa startup-företag. Sanningen är att de saknar många av våra sociala förmåner som gör oss starka och attraktiva på ett annat sätt. Dessa förmåner har vi byggt upp tillsammans med anställda och företag.

Vänsterpartiet välkomnar givetvis att regeringen har uttalat ambitionen att Sverige ska bli världens bästa stat för start up-företag. Men här bör hela samhällsbilden målas upp på denna karta.

Det som jag kan hålla med om i manifestet, som jag nämnde tidigare, är givetvis bostadsbristen. Det har Vänsterpartiet lyft fram som en prioriterad fråga för hela utvecklingen i välfärdssamhället, oavsett om det handlar om snabbt växande företag eller befintliga företag.

Att några företagsformer skulle kunna glida på en räkmacka tål att tänka på innan dylika föreslag får stöd, i alla fall från Vänsterpartiet.

Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Fri företagsamhet är en liberal grundtanke. Det handlar om att människor ska kunna förverkliga sig själva, sina idéer och sina drömmar. Fri företagsamhet handlar om jobb, men det handlar lika mycket om att skapa välfärd.

Varje gång ett företag läggs ned eller flyttar utomlands är det en förlust också för vårt sociala välfärdssamhälle, för eleverna i skolan, för vården och för omsorgen om våra äldre. Det är därför som socialliberaler är besjälade av tanken på fri företagsamhet.

Globaliseringens tidsålder är här. Digitaliseringens tidsålder är här. Utvecklingen går i en rasande fart. Den internationella konkurrensen är svindande hård. Medelmåttiga ambitioner kommer inte att räcka. Socialdemokrater som drömmer sig tillbaka till 1900-talet hänger inte med i den här utvecklingen.

Herr talman! Ett klick på datorn är allt som krävs för att flytta ett tech-företag från ett land till nästa. Spotify, Klarna, Skype, Mojang är inte industriföretag som hämtar sitt värde i de svenska skogarna eller i de svenska gruvorna. Deras affärsidé ryms inte i några fabriksbyggnader med skorstenar. De formas i kreatörernas huvuden och förverkligas i tekniska nyskapelser. Deras naturtillgång är människors idéer. Deras arbete går inte att paketera i en pappkartong och skicka med SJ. Deras arbete lagras i cybermolnen. Deras framgång bygger på att de kan rekrytera de bästa talangerna i världen.

Vi har talat mycket om Spotify, som startades för tio år sedan. Det var unga svenskar med en idé om att man skulle kunna lyssna på all världens musik i mobilen. I dag är företaget värt 75 miljarder, precis lika mycket som Skanska är värt, men Skanska har haft hundra år på sig.

Men nu finns det risk för att Spotify trycker på knappen och flyttar delar av sin verksamhet utomlands. Sverige riskerar braindrain, om vi inte vaknar i tid. Och en av de viktigaste orsakerna, Mikael Damberg, är de höga skatterna på framgång som Sverige har. Det är samma skatter som

en gång drev Ingvar Kamprad ut ur Sverige, och Spotify kan bli 2000-talets Ikea i det här olyckliga avseendet.

Herr talman! Jantelagen är utbredd i Sverige, men tyvärr helt dominerande inom regeringspartiet Socialdemokraterna. Det är okej med företag som drar in skatter till staten, men framgångsrika företagare ger Socialdemokraterna inte mycket för. Med världens högsta marginalsatser bekämpar man framgångsrika företagare.

För att startup-företagen ska kunna etablera sig måste de kunna rekrytera duktiga personer som vågar ta risken att lämna en säker karriär i någon av de gamla företagsbjässarna. De väger karriärjobbet mot risken att bygga upp ett företag som kanske inte finns om några år därför att det är en stor chanstagning eller risktagning. Ett sätt att belöna risktagandet är att erbjuda optioner som i framtiden kan omvandlas till aktier och ägande i bolaget. Det är ett mycket vanligt sätt inom snabbväxande företag.

Vi från Liberalerna vill se en kraftigt sänkt skatt för optioner i startup-företag, och vi lägger i dag fram det mest långtgående förslag som någon i Sverige har presenterat till en så stor skattereform. Vi vill ta bort arbetsgivaravgifterna och vi vill att alla i ett företag ska kunna ta del av optionerna. Med tiden ska en allt större del av värdet beskattas som kapitalinkomst, och till sist ska de beskattas till hela värdet. Regeringen skattar i stället bort dem som tror på sina egna idéer.

Herr talman! Min uppmaning till Mikael Damberg är: Incitamentutredningens förslag är fullständigt otillräckligt, och det borde kastas i papperskorgen.

Herr talman! Det är en företagsfientlig politik som Socialdemokraterna för. Den slår mot själva kärnan i den moderna välfärdsstaten, mot fri företagsamhet och mot vår tro på att bejaka utveckling. Vi liberaler riktar blicken mot framtiden medan Socialdemokraterna är kvar i dåtiden. På 90-talet ville man förbjuda parabolantennor. I dag är det taxiföretaget Uberpop som ska straffas ut. I stället för att politik, lagstiftning och regler anpassas till den tekniska utvecklingen får de som inte är kvar i gårdagen lämna Sverige.

Startup-företagen riskerar nu att få lämna Sverige om vi inte gör någonting radikalt åt villkoren. Då bygger de välstånd någon annanstans i världen.

Min uppmaning till regeringen är: Lagg ned den här dinosauriepolitiken! Satsa på framtiden!
(Applåder)

Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Att se något som inte finns där och skapa någonting nytt för att fylla det tomrummet är innovativt entreprenörskap, och det är en vacker sak.

Entreprenörskapet driver samhället framåt. Bättre produkter och tjänster skapar värde som genererar jobb och intäkter till de i företaget och till oss gemensamt, till vår välfärd. Därför är det så viktigt att innovativa företag kan starta, växa och stanna i Sverige och att människor finner det mödan värt. Att starta företag och utveckla idéer är avgörande för vårt lands framtida tillväxt och möjligheter.

Då är det oroande att nyligen startade innovativa tillväxtbolag upplever bekymmer. Som näringsministern så riktigt sa är de internationella från starten och kan därmed också med lätthet ha sin bas i många olika länder.

Det är också oroande att deras specifika problem adderas till ett kraftigt försämrat näringsklimat över lag. Regeringen slår hårt med skatteklubban på jobb och företag. Man tar in 10-tals miljarder i ökade pålagor på jobb och företagande, och sedan ger man tillbaka 10-tals miljoner i exportstrategier, innovationskatapulser och Team Sweden. Det är inte dåliga saker i sig, men det är lite som att garnera en härsken prinsesstårta med ett nytt lager söt marsipan, och sedan saluföra den som ny och lika god som innan. Det ger en dålig eftersmak, herr talman.

Mycket har skett under det senaste decenniet – och också längre tillbaka i tiden – som lägger en grund för att Sverige är ett relativt bra land att ägna sig åt tillväxtföretagande i. Det har gjorts stora statliga investeringar i forskning och utbildning, införande av investeraravdrag, mer samarbete plus större inkubatorer och systematiskt sänkt skatt på jobb och företag. Men mer, inte mindre, behövs för att vi ska klara konkurrensen från Bay Area i USA, från Berlin och från London. Vi har kunnat läsa om lockropen från 10 Downing Street syftande till att startups i Sverige ska låta flyttlasset gå till London.

Om något av regeringspartierna eller Vänsterpartiet hade varit på plats förra veckan – jag tror inte att någon av dem var det, men rätta mig om jag har fel – när en rad företagare från Stockholms techscen genomförde en vänlig protest, hade ni kunnat höra om tre områden som lyftes fram gång på gång, och det var inte stadsmiljöavtal eller återinförd fastighetsskatt som man ropade efter. Det var inte heller tal om några räkmackor, utan dessa personer jobbar hårt dygnet runt med sina företagsidéer. De förväntar sig inte några räkmackor.

Däremot var det tre områden som de lyfte fram: bostadssituationen, särskilt bristen på hyggligt centralt belägna hyresrätter, möjligheten att attrahera nyckelpersonal med optionsprogram i stället för höga löner och tillämpningen av arbetskraftsinvandring som skapar onödig osäkerhet och som ibland får rätt märkliga konsekvenser.

För det första: Det är uppenbart att regeringens bostadspolitik inte räcker. Visst byggs det nu fler hyresrätter än på länge, men det är resultatet av en lång rad reformer som Alliansen genomförde och av utredningar som då tillsattes. När politiken nu behöver ta nästa steg har regeringen i stort sett bara ett förslag, och det är gammaldags byggsubventioner – subventioner som inte ens bolagen som ska få subventionerna tror på.

För det andra: Möjligheterna är i dag för dåliga när det gäller beskattning av personaloptioner från nystartade tillväxtbolag. Utredningen som presenterats är för snäv. Visserligen skulle det här förslaget innebära möjligheter för mindre startups i ett tidigt skede. Men begränsningarna är desto fler, och bolag som har hunnit växa lite grann exkluderas. Därför måste utredningen kompletteras så att ett bredare förslag kan tas fram.

Det måste också sägas att den socialdemokratiska skattepolitiken bidrar till ytterligare spänningar i skattesystemet, för nu ökar skillnaden mellan beskattning av kapital och arbete ytterligare. Fler ska betala mer i statlig skatt. Jobbskatteavdraget ska trappas av vid vissa inkomster. Det gör det svårare att utforma beskattning av personaloptioner på ett rimligt sätt

men också direkt svårare för dessa bolag att konkurrera om exempelvis ingenjörer på en global marknad.

För det tredje: Sveriges i grunden goda regelverk för arbetskraftsinvandring borde vara en enorm fördel i detta sammanhang, särskilt i ett läge när visumreglerna i USA är ett allt större problem för startups i Kalifornien. Men uppenbarligen brister tillämpningen. Vi har sett hårresande exempel på hur personer som byggt en framtid i Sverige utvisas på formella grunder som framstår som bisarra i sammanhanget.

Den framlidne kristdemokraten Hardy Hedman drev att vi skulle införa en generalklausul om sunt förnuft i offentlig förvaltning när tillämpningen av ett regelverk uppenbart strider mot dess intention. I väntan på en sådan måste vi dock se över regelverket, men ansvariga statsråd verkar inte vilja göra något åt detta. I just denna debatt framstår det som särskilt märkligt att personer utvisas för att jobben har annonserats via LinkedIn – ett innovativt tillväxtföretag som lagt världen för sina fötter när det gäller just jobbförmedling.

Utöver de här tre frågorna tillkommer naturligtvis frågor om innovationsklimatet och riskkapitalförsörjningen. Om detta kommer jag att återkomma senare. Jag nöjer mig just nu med att konstatera att regeringen har en rejäl hemläxa att göra för att få fler företag att starta, stanna och växa i Sverige.

Anf. 10 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för inläggen! Först kan man reflektera lite grann över tonläget kring tillväxtfientlig politik. Sverige har i dag en tillväxt på 4 procent. Det är ungefär dubbelt så hög tillväxt som USA. Det är ungefär dubbelt så hög tillväxt som Tyskland och ungefär dubbelt så hög tillväxt som Storbritannien.

Det är 90 000 fler människor som går till jobbet varje dag nu jämfört med valdagen. Vi ser en utveckling där exporten för första gången på åtta år drar svensk ekonomi, vilket är väldigt glädjande. Jag läste i Dagens Industri, jag tror att det var i går, att en professor på högskolan i Jönköping gjorde bedömningen att för första gången kanske någonsin i modern tid börjar företagen flytta hem produktion till Sverige snarare än att flytta ut produktion från Sverige.

Vi får se om det blir så. Det är ju en grund för smart-industri-strategin som handlar just om att ta vara på digitaliseringsmöjligheterna och faktiskt flytta hem produktion till Sverige. Men allt detta sammantaget tyder ju på att vi gör någonting väldigt rätt i Sverige i det här läget, och med en sådan tillväxtposition som vi har i Sverige just nu är det flaskhalsar som blir det stora tillväxthindret. Då måste man göra ökade investeringar, och det gör den här regeringen.

Jag ska göra några reflektioner kring den här debatten, för det känns nästan lite yrvaket. Varningsklockorna börjar ringa, sägs det. Men var har ni varit de senaste tio åren? Ärligt talat: Ni satt i regeringen i åtta år. Var frågan om bostadsbyggande och hyresrätter inte uppe på bordet under den förra regeringen? Frågan om personaloptioner diskuterades ärligt talat ganska många år under er regeringstid. När det gäller digitalisering i skolan har jag haft några debatter med den förra utbildningsministern på detta tema.

Man måste alltså fundera på det egna ansvaret, men jag tycker att det är bra att vi nu har en diskussion om hur vi går framåt.

När det handlar om hyresrätterna i Stockholm är det klart att jag blir extra provocerad av den diskussionen. Det förra, borgerliga styret i Stockholm lyckades ju med konststycket att minska antalet hyresrätter med 21 000 genom att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Tacka sjutton för att det är svårare för företagare att få tag i hyreslägenheter i Stockholm om man har ombildat hyreslägenheter till bostadsrätter! Dessutom var 80–90 procent av de nya bostäderna som faktiskt byggdes i Stockholm bostadsrätter.

Nu gör regeringen den största satsningen på bostadspolitik på 20 år, där vi riktar stöd och incitament till dem som bygger hyresrätter med hyggliga hyror och dessutom har incitament för de kommuner som plockar fram bostadsmark, därför att bostadsfrågan är ett stort tillväxthinder runt om i Sverige.

När det gäller optionsfrågan tycker jag att Annie Lööf har skrivit en del intressanta artiklar där hon har sagt att hon var ensam i den borgerliga regeringen om att tycka att detta var en viktig fråga, och därför tog det sådan tid, och så noteras det bara att regeringen inte har ändrat utredningsdirektiven.

Det är ju er utredare och utredning som har presenterat ett förslag som nu ligger på bordet och som alla får ha synpunkter på. Jag är nog mer benägen att faktiskt lyssna på en del av de borgerliga partierna som funderar på hur man ska titta på det här förslaget och se vilka konstruktiva synpunkter man har. Här kommer Liberalerna och säger: Kasta allting i papperskorgen! Det är också ett besked till den här sektorn framöver. Är det att ge långsiktiga spelregler för växande företag?

Jag väntar väldigt spánt på de remissynpunkter som ska komma nu för att se vad man tycker om det här förslaget och om det är rätt att gå vidare med det.

En del debattörer säger att vi skulle kunna ha ett amerikanskt skattesystem i Sverige. Det kan man ju ha, men då får man ha ett amerikanskt välfärdssystem också. Jag har inte uppfattat att det är dit vi ska komma, utan vi ska hitta ett system i Sverige som passar svenska förutsättningar och som också klarar finansieringen av de stora investeringarna inte minst i kunskap som vi måste göra för att möta de behov som finns.

Nu hann jag inte med alla frågor i det här inlägget, så jag får återkomma i nästa.

Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Låt mig bara konstatera att det går bra för Sverige på väldigt många sätt, och jag vill dela det som både Miljöpartiet och Vänsterpartiet lyfter upp: Sverige är fantastiskt! Det finns många pull-faktorer som gör att man vill vara just i Sverige. Vi har en bra föräldraförsäkring, en bra förskola och mycket annat.

Jag tänkte dock inte att vi skulle använda vår tid till att bara berömma Sverige just nu och här, för debatten handlar ju om vilka hinder vi kan riva för de här tillväxtföretagen.

Ekonomi går bra – ja, det gör den. Exportföretagen går för högt tryck, svenska hushåll konsumerar mer än någonsin, och det beror till stor del på Alliansens politik som har gett fler människor mer i plånboken. Det kan vara bra att påminna regeringen och Mikael Damberg om att det endast är 4 ½ månad som den här regeringens budget har gällt.

Vi är här för att prata om hinder, tänker jag, och vilka hinder ser vi då mer? Vilka hinder ser Spotifygrundarna som skrev det här brevet?

En del handlar om skatter och skattepolitik. Jag kan bara påminna lyssarna om att det är en väldigt stor skillnad mellan regeringens retorik och regeringens politik. Regeringen och näringsminister Mikael Damberg pratar gärna om strategier, industrikansler, innovationskatapulter och miljonsatsningar. Och det behöver inte alls vara fel på de här miljonsatsningarna; det är inte det som är min poäng. Men sanningen är den att för varje krona som ni väljer att ”satsa” på företagsfrämjande insatser tar ni tillbaka 50 kronor i form av höjda skatter på jobb och företagande. Konjunkturinstitutet bedömer att jobben kunde vara minst 15 000–20 000 fler om det inte vore för regeringens politik.

Totalt lägger regeringen, och även Vänsterpartiet som är stödparti här, 800 miljoner fram till 2019 på olika satsningar i näringslivet. Men ni höjer samtidigt skatterna med 154 miljarder fram till 2020, varav den största delen slår emot jobb och tillväxt. Svenska startups och andra snabbväxande företag har alltså fog för att oro sig. Varför ska de lita på näringsministerns löfte när regeringen hittills gett med den ena handen och tagit så mycket mer med den andra?

Slutligen vill jag återigen ställa frågorna till Mikael Damberg: Är näringsministern och regeringen beredda att säga ja till en garanti för alla? Det här handlar inte om en gräddfil, utan det handlar om att alla företag ska ha maximalt 30 dagar för att få ett arbetstillstånd om man har lämnat in en korrekt ansökan hos Migrationsverket. Är regeringen beredd att säga ja till mer generösa regler för personaloptioner? Är regeringen beredd att satsa på en timme mer matematik i veckan för högstadieläverna och införa programmering som ett ämne för att våra barn ska rustas och för att tillväxtföretagen och andra företag ska ha den kompetens som man så väl behöver i framtiden?

Återigen, herr talman: Jobben ska flytta till Sverige. Jobben ska inte flytta från Sverige. Då behöver vi riva ännu fler hinder, inte vara nöjda.

Anf. 12 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag tänkte använda mitt andra anförande till att resonera lite grann kring invandringspolitikens effekter på svenskt näringslivsklimat.

Som jag sa tidigare står Centerpartiet – som alltså begärt dagens debatt – för de öppna gränsernas politik, där fri invandring är det långsiktiga målet. Vad gäller just idéer om den fria invandringen är det ett spår man kan säga väldigt mycket om, inte minst kopplat just till förutsättningarna för företagande i Sverige.

Centerpartiet har så länge jag varit politiskt aktiv varit ett av de partier som gått i bräschen för ett stort mottagande. Det har, så att säga, varit ett politiskt självändamål där det får kosta vad det kosta vill. Förmodligen har man varit högst medveten om att en stor invandring är oförenlig med den svenska välfärdsstaten. Kanske är det just därför man drivit frågan så hårt.

Herr talman! Centerpartiet har också i stora drag fått som man ville. Den svenska gränsen har länge stått mer eller mindre öppen för allsköns lycköskare och invandrare av olika slag. Sverige har således översvämmats av människor från mindre lyckade samhällen där såväl utbildning som kultur många gånger ligger långt efter västvärlden. Under årtionden har Sverige varit som den kokande grodan där arbetslöshet, bostadsbrist och sjunkande skolresultat sakta men ändå eskalerat.

Förra året rämnade dock dammarna fullständigt. På ett enda år kom 164 000 asylsökande till Sverige. Kostnaderna skenar, och förslagen på nya skattehöjningar står nu som spön i backen. Bara kommuner och lands-ting beräknas behöva höja skatterna med 45 miljarder kronor. Det sker samtidigt som staten nu tvingas låna upp tiotals miljarder bara för att klara utgifterna i mottagningssystemet kommande år, och det sker mitt i en högkonjunktur.

En rykande färsk rapport från Linnéuniversitetet gör gällande att en flyktinginvandrare efter sju år i landet fortfarande är en nettokostnad för samhället med ungefär 95 000 kronor i genomsnitt per person och år. Detta är givetvis kopplat till den skyhöga arbetslöshet som råder bland utomeuropeiska invandrare trots lång tid i landet.

Plötsligt ska också hundratusentals människor – som aldrig betalat en krona i skatt i Sverige – ha tak över huvudet. Det har således skapat en akut och långtgående bostadsbrist i Sverige. Det är en bostadsbrist som i första hand uppstått de senaste tio åren under Alliansens öppna-gränserpolitik, som också fortsatte ända fram till i höstas.

Den akuta bostadsbristen har, som tidigare sagts i debatten, kommit att bli ett hinder för många svenska företag vid rekrytering. Även om de finner rätt kompetens kan de misslyckas i rekryteringen på grund av att man inte kan hitta bostäder.

Herr talman! Många partier gjorde, med kniven mot strupen, en historisk helomvändning i höstas när verkligheten kom i kapp och kostnaderna började skena på allvar för invandringen. Det verklighetsfrånvända Centerpartiet står dock kvar på barrikaderna och vill återställa och ytterligare liberalisera den politik som ledde fram till dagens kris.

En generell invandring är verkligen inte svaret på vare sig företagets eller Sveriges framtidsutmaningar, tvärtom. Arbetskraftsinvandring kan vara jätteviktig för mängder av företag. Men då måste det ske behovsprövat där man riktar in sig på högutbildad spetskompetens.

Rätt utbildad personal samt politiker som ser till Sveriges utmaningar är vad Sverige behöver just nu. Det är dags att kasta de öppna gränsernas politik i papperskorgen, och Centerpartiet har här passerat bästföredatum. (Applåder)

Anf. 13 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Låt mig få återkomma till skolan. Digitaliseringen påverkar arbetsmarknaden i allt högre grad, och då skolan ska utbilda såväl morgondagens arbetsgivare som morgondagens arbetstagare blir den digitala kompetensen allt viktigare. Programmering är ett nytt kunskapsområde som ställer nya krav på utbildningsväsendet.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell it-strategi för skolväsendet samt föreslå ändringar i styrdokumentet för att tyd-

liggöra skolans uppdrag och stärka elevers digitala kompetens och innovationsförmåga. Programmeringens plats i undervisningen är en del av det uppdraget. Det färdiga förslaget kommer att lämnas till regeringen den 30 juni. Det är nu ute på remiss, och sista dagen är i morgon. Vi ser med spänning fram mot det.

Här kommer det att krävas att skolorna satsar på att ge lärarna den vidareutbildning som krävs för att hänga med i den snabba utvecklingen. Det finns många initiativ både inom skolan och utanför som bidrar. Det är till exempel SETT-mässan, som drivs av Rektorsakademien, och Kodcentrum, som verkar för att introducera barn och unga till programmering och digitalt skapande. Många lärare driver också egna projekt på sina skolor och i sin undervisning som leder utvecklingen framåt.

En annan viktig del i utbildningskedjan är våra universitet och högskolor, som bidrar med kompetensförsörjning över hela landet och ofta i samarbete med företagen i närområdet. Det är därför viktigt att värna om att ha högre utbildning i hela landet.

Regeringen vill att nyanlända personer i Sverige snabbt ska komma in på den öppna arbetsmarknaden. Därför är det av stor vikt att kartlägga vad som är relevant i individens utbildning, erfarenhet och intressen.

Det råder brist på arbetskraft i många branscher. De får nu hjälp med sin kompetensförsörjning när Arbetsförmedlingen och branscherna tillsammans skapar snabbspår för att underlätta för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden.

Många olika snabbspår tas fram. Det är en av de saker som man nu tittar på inom sjukvården och andra handfasta näringar som behövs för att få ett samhälle att fungera. Vi vet att det saknas 500 kockar i Sverige. Det kan man inte tänka sig som det första arbete som saknar anställbara personer.

Miljöpartiet vill förändra samhället på flera sätt. Vissa saker kan gå snabbt, och vissa saker både kommer att och bör få ta tid för att det ska bli en bra långsiktig lösning.

Miljöpartiet har länge drivit frågan om personaloptioner och ser fram emot att förslaget kan bli verklighet. Med hjälp av personaloptioner kan nyckelmedarbetare kompenseras genom att göras till delägare snarare än att ges högre löner. Förslaget om personaloptioner har utretts och är nu ute på remiss. Vi kommer att lyssna på de synpunkter som kommer.

Anf. 14 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Förra året besökte jag Silicon Valley. Där finns det gott om kapital, ägarskatterna är låga och startup-företagen är många. Där är Google ett av flaggskeppen. Där finns entreprenörskapet i blodet. Platsen har en stark dragningskraft för talanger och företag från hela världen.

Förra veckan besökte jag Sundsvall. På Science Park vid högskolan vet jag att kreativiteten sprudlar. Där smattrar fingrarna mot tangentbordet många långa timmar. Där flyger idéer i luften. Där erbjuds innovativa lösningar till kunder från hela världen.

Det är två platser som ligger i olika världsdelar, och det är två mycket olika platser. Den ena har ett invånarantal i miljonklassen, och den andra har ungefär 100 000 invånare i kommunen. Men det som förenar Silicon Valley och Sundsvall är deras startup-kluster där det finns ett klimat, en kultur, som gör att man vågar testa sina idéer.

För företagarna i Sundsvall spelar geografien lika liten roll som för dem i Linköping, Umeå och Malmö. I dag föds företag globalt, inte lokalt. Det är deras affärsidé, deras företagsidé, som räknas. Det viktiga är deras visioner, mod och tekniska kunnande. Det är, liksom i Silicon Valley, det som bygger framgångsrika tekniknav.

Jag är inte ensam om att varje dag umgås med Spotify eller varje månad komma i kontakt med Klarna. Framgångssagor som dessa började också en gång som små, men de växte sig snabbt större.

Centerpartiet vill att fler ska få möjligheten att göra just den resan. Vi vill skapa rätt förutsättningar för nästa generations techbolag och bana väg för att Sveriges nästa stora digitala succéer faktiskt blir kvar här, för det är från någon av Sveriges olika startup-scener de kommer att komma.

Regeringen har som målsättning att Stockholm ska bli den bästa scenen för startup-företag. Jag tycker att det är en bra målsättning. Men regeringen får inte glömma alla de företag som finns utanför Stockholm. De regionala innovationssystemen med inkubatorer och science parks är otroligt viktiga för den regionala utvecklingen och den globala konkurrenskraften. Ungefär 700 techstartups finns utanför huvudstaden.

I Sundsvall lyfter företagarna fram samma problem som jag möter hos entreprenörer i Stockholm, senast i går kväll. Det visar att detta inte är något storstadsfenomen. Företagandet är spritt över hela landet, liksom tillgången till kapital och talang, och bristande digital kunskap i skolan, beskattning av optioner, krångel – allt det där – möter företagare oavsett geografiskt läge.

Företagsstrukturen, herr talman, ser annorlunda ut nu än vad den gjorde för 15–20 år sedan. Storföretagen och industrin har kompletterats av många mindre företag.

Som politiker måste vi följa med i tiden och bana väg för det nya företagandet – det kunskapsintensiva, det högteknologiska, det entreprenöriella. Vi måste ta oss an framtiden, annars blir vi omsprungna av dem som gör det. USA är redan på god väg – Europa utmanas; Sverige utmanas. Det är därför företagsklimatet är så viktigt. Det är därför vi måste fortsätta vara på hugget, utveckla politiken och göra Sverige attraktivt för såväl investerare som techbolag. Mindre än så är inte uppgiften.

För en regering som har som målsättning att vi ska ha Europas lägsta arbetslöshet om bara några år måste detta vara högsta prioritet. Varje jobb räknas, varje jobb behövs, och det är i de små och växande företagen i hela landet som de skapas.

Jag frågar återigen Mikael Damberg: När ska regeringen sluta använda Sveriges företagare som en bankomat att bara plocka skatter från? Det är precis det som regeringen gör.

Anf. 15 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag sa någonting som jag såg att många regerade på. Det var det här om räkmackan. Det jag sa var att ingen enskild företagsform ska kunna lita på att bara den företagsformen har annorlunda regler.

Jag tycker att det är bra att man gör det som näringsministern nämner – att man tittar på reglerna. Hur kan vi jobba med till exempel personaloptioner så att det kommer till lösningar? Vi är inte emot det. Men att det bara skulle beröra en företagsform är någonting som i alla fall jag inte kan se som lyckosamt.

Vad gäller matematiktimmen som Moderaterna lyfter fram som jätteviktig börjar jag undra vilka som skulle ha behövt den. Alliansen har regerat i åtta år och tycker att nu går allt åt fel håll. Man slår på trumman när det gäller skatter och tycker att de bara slår mot företagare, att de bara är till nackdel och att de skrämmer företag så att de flyttar sin verksamhet.

Men vad hände egentligen mellan till exempel 2009 och 2011? Då flyttade 13 procent av företagen med fler än 100 anställda i Sverige någon del av sin verksamhet utomlands. Det fanns säkert en anledning till det, men man kan knappast skylla Socialdemokraterna, den här regeringen eller Vänsterpartiet för det. Det var 6 200 jobb som Sverige förlorade på grund av flytt utomlands. Det fanns säkert företag som såg andra saker som gjorde att de valde att flytta sin verksamhet, men man kan inte driva politik och alltid ha en annan agenda.

Det är samma sak i kommunpolitiken – där är det alltid någon företagare som säger: Om ni fattar det här beslutet flyttar jag någon annanstans, bort från din kommun. Man kan inte driva politik och ha en vision om hur man ska bygga ett samhälle om man har de här kontrasterna med i bilden. Det blir svårt.

Att lägga tyngdpunkten på ett enda företag och säga att nu är det på väg bort och att man inte kan göra någonting vad gäller reformer eller annat – det leder till en konstig situation, skulle i alla fall jag säga, för regeringen i ett land.

Vi talar om tjänsteföretag. Jag håller med om att de företagsformerna är viktiga. Vi ska vara med och ta fajten också för dem. De är viktiga för vår industri, och jag tror att de kommer att bli ännu viktigare. Men det är konstigt, tycker i alla fall jag, att man säger att det är de här företagen som ska skyddas eftersom de är avgörande för svensk ekonomi. Så är det väl inte. Vi har en basindustri, och vi har de andra näringsgrenarna, som gör att de också har tjänster.

I Sverige har vi också haft ett sätt att utbilda ungdomar som har varit lyckosamt för oss. Oavsett vad man tittar på, kulturskolan eller vad som helst, ser man att det är de bitarna som har gjort att vi har lyckats på många vis. Jag är stolt över att vi har haft en sådan utbildningsfas i vårt land.

Det är nog inte så enkelt som att det bara är skatterna som gör att de här företagen nu flyttar bort och att vi inte har välutbildad personal att tillgå.

Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Näringsministern pekar på att det just nu går bra för Sverige ekonomiskt. Vi har en hög tillväxtsiffra. Det är sant; den är mycket hög. Det beror på i huvudsak två saker.

Den första är att Sverige har haft nio år av allianspolitik men bara fyra månader av rödgrön politik. Nio år – först åtta år i regering och sedan ytterligare ett år med vår budget. Men i går, redan efter ett antal månader med socialdemokratisk politik, kom domen från Finanspolitiska rådet. Ni bör lyssna, Mikael Damberg. Du hånskrattar åt Finanspolitiska rådet, ser jag. Det är en förintande kritik av den politik som nu förs, det är ju sanningen, på punkt efter punkt.

Att Sverige står starkt beror på att vi under nio år har haft en ansvars-kännande ekonomisk politik. Det är det ena.

Det andra är att man inte kan bortse från att ekonomin just nu dopas av nollränta och en mycket expansiv finanspolitik som Finanspolitiska rådet varnar för.

Det är klart att man då kan blåsa upp tillväxten. Problemet är att man tömmer ladorna, som Finanspolitiska rådet sa. Den dag det blir lågkon-junktur har man inget mer att mata på med.

Att det går bra beror på den politik vi förde, inte minst i fråga om det som Damberg står och berättar om: företagsklimatet i Sverige.

Det finns en positiv utveckling i grunden. Vi tog bort förmögenhets-skatten. Ni röstade nej. Vi sänkte bolagsskatten från 26 procent till 22 procent. Ni röstade nej. Vi höjde brytpunkterna för marginalsatt för fram-gångsrika personer. Ni röstade nej varje gång. Vi genomförde inkomst-skattesänkningar ett antal gånger för människor som arbetar. Ni röstade nej varje gång.

Ni har inte återinfört något av detta, för ni inser att vi hade rätt. Men hade ni styrt hade det ju inte skett. Nu skedde det, och det har varit fram-gångsrikt för Sverige.

Det ni däremot har gjort är att höja marginalsatterna igen. På Gunnar Strängs tid hade vi marginalsatter på över 100 procent. Genom ett antal framsynta skatteöverenskommelser mellan mitt parti och näringsminis-terns parti togs de ned till 50 procent. Nu är de återigen uppe på 60 procent. Vi gick just förbi Aruba som det land i världen som har världens högsta marginalsatter. Vi ligger nu på 60 procent igen.

Det är därför vi har den här debatten, för man måste göra undantag. För grupper som är internationellt konkurrensutsatta måste man göra undantag på undantag, för har man 60 procent skatt på dem sticker de direkt.

Det var det som vänsterpartisten sa i debatten: Egentligen är det konstigt att ha alla dessa undantag. Ja, pröva att inte ha dem! Då får ni se vad som händer med 60 procent marginalskatter.

Vi har väldigt snåriga 3:12-regler i Sverige. Det beror på att vi har de höga marginalsatterna. Vi införde expertskatter för utländska experter som kommer hit. De kommer inte hit om de får betala svenska marginal-skatter. Lars Ohly föreslog på sin tid att det skulle vara lägre skatt för fot-bollspelare, så att de skulle orka spela i Sverige. Och nu diskuterar vi optionsskatter för de här företagen. Det är klart att det i grunden beror på högskattesamhället, Mikael Damberg, att vi måste ha alla de här undanta-gen.

Sedan kommer Damberg dragande med it i skolan. Skolverket har en utvärdering som är grundad på PISA. Sverige är ett av de främsta länderna i världen när det gäller it i skolan. Jag tycker att det är bra att vi går vidare och inför programmering som moment i ämnena teknik och matematik. Det är bra att det nu sker från Skolverkets sida. Men det är kanske bättre att ta tag i problemen där vi ligger sämst till, nämligen när det gäller be-skattning av optioner, än på ett av de områden där vi faktiskt ligger bland de bästa i världen, nämligen när det gäller it i skolan.

Herr talman! Ni höjer skatter och exporterar skatteintäkter. Mitt råd är att göra precis tvärtom. Sänk skatterna och importera därmed skattebeta-lare som betalar höga skatter till Sverige. De betalar mycket skatt när de

kommer hit, för det är framgångsrika personer vi rekryterar när skattesatserna är lägre. Det är hela idén med vår politik.

Se till att vi får en konkurrenskraftig optionsbeskattning!
(Applåder)

Anf. 17 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Mikael Damberg sa att vi borde fundera över tonläget. Det ska man alltid göra, tycker jag. Gjorde Alliansen allting rätt? Nej, det gjorde vi inte. Vi kunde ha gjort mer när det gäller flera av de punkter som näringsministern tar upp. Gör Socialdemokraterna allting fel? Nej, de gör inte allting fel.

Det är bra att du här ger ett besked om att du vill se över optionsförslaget i utredningen för att bredda det och göra det mer användbart för fler. Och det är bra med den omstrukturering av riskkapital som nu genomförs. Vi är i stort sett överens om att det är bra saker. Näringsministern har säkert också andra ambitioner som är goda. Men problemet för Mikael Damberg är att Mikael Damberg också står för en politik där skatten höjs med tiotals miljarder per år på jobb och på företagande, så att man inte känner den framtidstro man annars skulle kunna känna och så att man inte känner förtroendet i ryggen från regeringen på det sätt som man skulle kunna göra.

Jag tycker att näringsministern och hans samarbetspartier i dag ger lite konstiga signaler, sammantaget. Vi har ett parti som samarbetar med regeringen om budgeten, som alltså ska lägga fram förslaget om optioner så småningom, som här pratar om att de företag som vi nu diskuterar inte håller på med verkliga resurser. Jag citerar: verkliga resurser. När de flyttar ska vi se att det visst handlade om verkliga resurser – verkliga jobb för verkliga människor i Sverige som gav verkliga resurser till den svenska välfärden.

Miljöpartiet säger en del intressant i debatten men verkar ändå ha som huvudinriktning att vi ska bygga ett samhälle så att folk som lämnar Sverige vill komma tillbaka hit för att åka buss.

Vi försöker alltså ha en debatt här för att se till att företag ska känna att det är mödan värt att starta, växa och stanna i Sverige. Det är därför som vi har den här debatten. Då tycker jag att Mikael Damberg bör ta ett initiativ så att ni på regeringssidan och ni som har ett budgetsamarbete diskuterar er samman. Hur ser ni på de här frågorna? Har ni en samsyn? Kommer ni att kunna lägga fram förslag i budgeten som faktiskt gör att vi klarar den här situationen på ett bättre sätt?

Det räcker inte att komma och prata om räkmackor till personer som jobbar med sina idéer dygnet runt och som vill stanna i Sverige men som har svårt att få bostäder till sina anställda och som har svårt att hitta andra vägar när de inte kan konkurrera med löner. De har det också svårt på grund av ett regelverk. Det handlar om att se till att arbetskraftsinvandringsreglerna fungerar bättre. Det är några saker att arbeta med.

Vi behöver också se över hur vi kan göra innovationssystemet mer effektivt. Det har utretts flera gånger och kartlagts. Det finns över 400 aktörer här. Det är klart att vi genom en del grepp skulle kunna få en bättre utväxling i fråga om allt det goda som görs i vårt land för att stimulera innovation och nyföretagande.

Anf. 18 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att se att Spotify är en symbol. Det är ett bolag, men det är många fler bolag som kämpar med att växa i Sverige. Jag vill gärna ha sagt i debatten att jag ser att det är viktigt att Spotify fortsätter att växa och utvecklas i vårt land. Men vi kan inte tro att Spotify, som är ett så pass stort bolag och som i dag kämpar med Apple på globala marknader, bara kommer att växa i Sverige. De kommer att behöva växa i USA för att kunna konkurrera globalt. De kommer att behöva växa på andra marknader internationellt, precis som andra växande företag har behövt etablera sig på viktiga marknader.

Men det var tre frågor som lyftes upp av Spotify. Jag försökte gå igenom bostadsfrågan, där vi har olika uppfattningar. De borgerliga partierna känner på något sätt att den bästa besparingen de har i budgetförslaget är att ta bort hela bostadspolitiken. I det här läget är det en kortsiktig politik. Ett av de största tillväxthindren för Sverige är att det byggs för lite. Regeringen har här en reformagenda som är den största på 20 år.

Sedan gäller det it i skolan. Jag kommenterar inte det så mycket. Men det är klart att jag är glad över att den före skolministern nu tycker att det är viktigt med it i skolan, eftersom vi hade hur många debatter som helst när han var skolminister och han inte tyckte att vi behövde en it-strategi för skolan. Det gick nästan så långt att man skulle förbjuda Ipadar i förskolan. Det var tyvärr den inställning som rådde. Nu försöker vi höja tempot i hela digitaliseringen i svensk skola. Jag tycker att det är bra att det nu har kommit ett förslag om hur man ska trycka in det här i befintliga ämnen.

När det gäller optionsförslaget var det ni som skrev utredningsdirektiven. Nu är utredarens förslag på bordet, och nu ska vi diskutera det och gå framåt. Men i det här läget, med en stor tillväxt i svensk ekonomi, är det flaskhalsproblem. Då måste man investera i utbildningssystemet och i förmågan att klara kompetensförsörjningen och matchningen. Man måste investera i infrastruktur och bostadsbyggande för att klara att hålla i den här tillväxten. Tyvärr gör ni era största besparingar just på de områdena. Jag tror att det är en dålig politik.

Anf. 19 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Den här debatten är och har varit viktig. Den påminner oss om var jobben skapas. De skapas i företag som ges möjlighet att anställa en person till, ytterligare en person till och ytterligare en person till.

Stefan Löfven sa vid ett tillfälle: Det är inte brist på jobb. Det är brist på utbildning som är problemet i Sverige. Jag delar inte den bilden.

Det är väldigt tydligt i debatten att vi är fyra allianspartier som ser just var jobben skapas och att jobb måste få växa fram i olika delar av ekonomin. Vi kommer att behöva fler så kallade enkla jobb, men vi kommer också att behöva många fler jobb av den typ som finns i många av startupbolagen. Då måste vi riva hinder. Då måste vi fortsätta att göra det. Då behöver Sverige ett företagsklimat som inte bygger hinder för snabbväxarna utan som kan göra att de innovativa tillväxtföretagen får fortsätta att växa och stärka Sverige. De betyder väldigt mycket. Många svenska startup-bolag skapar jobb i dag. De kan mycket väl bli nästa generations storföretag, och det har Sverige inte råd att säga nej till.

Jag vill tacka för debatten. Tack, Mikael Damberg, för att du närvarade! Tack, Centerpartiet, för att ni tog initiativ till debatten! Vi kommer att behöva fortsätta diskutera jobbskapande i Sveriges riksdag. Vi kommer att behöva fortsätta att diskutera hur vi ska riva hinder. Det är något av det allra viktigaste som vi har att göra. Det viktigaste är såklart inte att diskutera utan att den här regeringen levererar resultat. De utmaningar som Sverige står inför och som den svenska arbetsmarknaden står inför är bland de största utmaningar som vi någonsin har stått inför. Då krävs det reformer. Då krävs det att vi är rädda om vartenda jobb i varena sektor.

Anf. 20 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt i dag. Digitalisering, riskvilligt kapital, enklare byggregler och friare hyressättning är ord som har kommit upp i debatten. Vissa frågor är såklart viktigare än andra.

Jag har angripit Centerpartiet och redogjort för varför jag anser att partiet aspirerar på platsen som Sveriges riksdags mest destruktiva parti. Jag hörde att många skrattade, men jag är fullt allvarlig.

Detta beror till mångt och mycket på att Centerpartiet ständigt får igenom sina mest destruktiva förslag. Socialdemokraterna håller åtminstone Miljöpartiet hårt i tyglarna.

Annie Lööf tyckte att SD:s politiska förslag var lite begränsade. Men jag ville ta tillfället i akt att förklara för bönder och företagare vad en röst på Centerpartiet innebär, därav mina ämnesval för dagen. Annars debatterar jag ofta företagens villkor i denna talarstol.

Avslutningsvis riktar jag mig till näringsminister Damberg. Talet om Sveriges goda tillväxtsiffror ska man kanske ta med en nypa salt. Om man lånar tiotals miljarder för att försörja nytillkomna människor i Sverige ökar bnp. Men pengarna förräntas, och någon ska i slutänden betala. Vi skjuter alltså över ansvaret på kommande generationer. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att driva politik.

Tack för dagens debatt!

Anf. 21 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Jakob och Caroline, som jag berättade om inledningsvis, är storstadsmänniskor. Men låt mig vara tydlig: Alla behöver inte bo i storstaden för att kunna få jobb i växande företag – tvärtom.

I Kristianstad ligger huvudkontoret till ett av de företag som fick utnämningen Gasellföretag av Dagens industri 2015. Ace IQ är ett it-företag med kunder över hela landet. De bedriver också traineeprogram där de ser nyttan av att bland annat ha närheten till Högskolan Kristianstad.

För att öka attraktiviteten i hela landet behöver vi se till att de mindre högskolorna får möjlighet att utvecklas.

Snabbväxande företag finns i alla branscher; de är både stora och små, och de är utspridda över hela landet.

För att företag ska kunna växa och bli kvar på landsbygden är det grundläggande med en bra och väl utbyggd infrastruktur som ger möjlighet till pendling till närliggande större ort. Det behövs även ett väl utbyggt bredband som ger snabb och tillförlitlig uppkoppling och ökad möjlighet för företag att etablera sig och för enskilda att arbeta hemma och studera på distans.

De små landsbygdskommunerna kan ofta erbjuda lägre bostadspriser, lägre stressnivå och bra möjlighet till rekreation.

Viktigt är ett gott företagsklimat som möjliggör nyetablering och utveckling av redan etablerade företag. Många av dem som driver företag är enskilda företagare.

Anf. 22 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Varje dag ljuder spellistor, varje dag genomförs betalningar och varje dag spelar ungdomar spel via appar i sin telefon. Techbolag finns i människors vardag. De underlättar, skapar jobb och bidrar till tillväxt. De stärker Sverige som varumärke och bidrar till vårt goda renommé. De sätter Sverige på kartan.

Herr talman! För företagaren är detta ett livsverk, en försörjning och en livsstil. Dessa företag behöver politiker som inte blundar för utmaningar utan genomför förändring, som inte bara snackar utan levererar verkstad och som kan agera och navigera i en snabbt föränderlig värld. Vi behöver underlätta finansieringen av nya företag, uppmuntra delägarskap och aktivt ägande. Vi måste bli bättre på digital kunskap i skolan, och vi måste skapa fler jobb och fler bostäder.

Min förhoppning är att regeringen visar handlingskraft och överger skattehöjarpolitiken och i stället skapar bättre förutsättningar för alla snabbväxande företag runt om i Sverige. Min förhoppning är att Sverige ska stärka sin position som startup-scenernas mecka.

Sverige behöver dessa framgångsrika företag mer än vad de behöver oss. Därför behöver vi finslipa formen. Vi behöver reformer för att fler företag ska växa till internationella storheter och skapa jobb här hemma. Så enkelt är det.

Avslutningsvis vill jag tacka alla inblandade i debatten, särskilt näringsministern för hans deltagande. Det har varit en bra och angelägen debatt.

Kom ihåg att Sverige behöver dessa företag mer än vad de behöver Sverige.

Anf. 23 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag får också tacka alla som har deltagit i debatten. Det har varit intressant, och jag har fått lära mig några saker.

Till Kristdemokraterna vill jag säga att man inte kommer undan att de verkliga resurserna behövs. Det är tjänsteföretag vi talar om, och jag har sagt att de är viktiga och kommer att bli alltmer viktiga. Men vi ska inte negligera vår basindustri, som jobbar med de verkliga resurserna.

Gå till matsalen och försök att få något i tjänsteform i stället för verkliga resurser, så får ni se hur det känns i morgon.

När vi besökte företag i Värmland under en plenifri vecka var vi på ett företag som hade vuxit snabbt. De jobbade med olika valsar, allt från pappersbruksvalsar till små tryckerivalsar, allt från 200 grams vikt till 30 tons vikt. När jag frågade företagaren vad han skulle göra om han var politiker för en dag sa han: Det är alldeles för lätt att flytta företag från Sverige utomlands. Det borde vara minst två årslöner innan man flyttar.

Han tyckte att det var förkastligt att vi lägger en bra grund, utbildar folk och ger bra förutsättningar, och sedan flyttar de.

Detta var en företagare vars företag hade växt jättemycket. Han hade på några år gått från ingenting till 60 anställda.

Det finns alltså olika önskemål för hur vi ska behålla våra företag i landet.

Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Nu på slutet kände man igen Vänsterpartiet. I stället för att göra det attraktivt att vara i Sverige ska man förbjuda människor och företag att lämna Sverige. Man får väl stänga Öresundsbron åt andra hållet, eller något. Jag vet inte hur man ska göra.

Herr talman! Det byggdes 30 000 bostäder 2006 när Socialdemokraterna satt i regering. Nu byggs det 50 000 per år. Det är fortfarande för lite, men det har ökat.

Vi behöver liberalisera bostadsmarknaden. Det är en planekonomi. Alliansen gjorde en hel del, men vi borde ha gjort mer. Alla kan peka på alla och säga att vi borde ha gjort mer historiskt, men nu står vi där vi står. Vi behöver liberalisera för att åstadkomma ett ökat bostadsbyggande.

Ni kan hålla på och dutta med subventioner i olika former, men i verkligheten är det så att om det inte lönar sig att bygga så byggs det inte. Det är en fundamental idé i en marknadsekonomi.

Det tar 14 år att få en lägenhet genom bostadskön i Stockholm. Det gick fortare att få en Trabant i DDR en gång i tiden. Vi måste göra förändringar, Mikael Damberg. Jag hoppas att ni inser det i de bostadssamtal som pågår och inte bara krånglar till det ytterligare för byggare och bostadsmarknaden.

Detta med Uber Pop är en intressant aspekt. En gång i tiden ville ni förbjuda parabolantenner. Nu får man inte köra taxi om man inte har en taxameter. Varför ska det krävas en taxameter när kunderna kan beställa och betala via en app i stället?

Vi måste uppdatera lagstiftningen. Självklart måste man betala skatt, men lagstiftningen måste uppdateras. Socialdemokraternas problem är att ni talar väl om näringslivet, men regelverk, skatter och annat driver de moderna företagen utomlands. Det gäller Spotify, nya tjänsteföretag och digitaliseringen.

Visst kan man ha idén att hindra människor att flytta härifrån, men det gör inte Sverige attraktivt i längden. Sänk skatterna, Mikael Damberg, och gör Sverige till en framstående företagarnation!

Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! För ett par veckor sedan var jag i området runt San Francisco för att lära mig mer om framgången där och vad vi kan göra bättre. Där blir det uppenbart att det är den kritiska massan och kulturen kring detta som spelar den största rollen. Hur har då denna vuxit fram? En del menar att den härrör från guldruschens dagar och det risktagande som då fanns.

På senare tid har det vuxit fram en nära samverkan mellan federal forskning, privata och offentliga universitet, riskkapitalbolag, affärsänglar och alla entreprenörer. Det har blivit som ett ekosystem – en regnskog för utveckling av affärsidéer. Det är en kultur där den som lyckats ger framgången vidare i form av goda råd, kapital, donationer och investeringar.

Den mängd av allt som finns – kapital, talang, forskning och utveckling – gör att världens företag dras dit för att fortsätta utvecklas och få tillgång till detta ekosystem. Riskkapitalisterna söker nästa framgång, men de accepterar också att många inte blir framgångsrika. Här undrar många varför du inte har misslyckats när du söker kapital. Våldigt få bryr sig om vem du är, men desto fler bryr sig om vad du kan bidra med.

En del av detta, men långt ifrån allt, gäller för Sverige. Men vi kan bli väsentligt bättre än vi är i dag. Vi har tagit upp många frågor i debatten där vi skulle kunna bli det. Vi ser att det också finns problem runt San Francisco. Det finns problem med huspriser, kraftigt uppdrivna löner och visumregler, som gör det allt svårare för företag där att få tag i rätt kompetens.

Spelar vi våra kort rätt kan vi bli inte bara ett ställe där man vill stanna, växa och utvecklas utan faktiskt ett ställe dit man kommer utifrån för att få utveckla sina idéer. Men då krävs det väsentligt mer från regeringen än vad vi har hört hittills i debatten. Det finns dock tid kvar att redovisa fler saker för att göra detta möjligt.

Anf. 26 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Sverige är framgångsrikt när det gäller digitala startup-företag. Det är vi glada för. Vi blundar inte för att det finns en utmaning i att hänga med och fortsätta ligga i topp, men vi spelar heller inte yrvakna över de problem som finns på bostadsmarknaden i Stockholm, att vi inte har jobbat med digitalisering i skolan tillräckligt länge och vi kanske inte riktigt förstår bolagens funktionssätt i ekonomin på rätt sätt.

Den här regeringen har valt att fokusera på kunskap, kapital och internationella marknader. Det är tre av de viktigaste beståndsdelarna när det gäller att få växande och fungerande företag. Det är en stor satsning på ett kunskapslyft med 50 000 nya utbildningsmöjligheter, så att människor också kan ta de nya jobb som växer fram, alltifrån universitet och högskolor till yrkeshögskola och omställningsutbildningar.

Vi gör den största satsningen på bostadsbyggande på 20 år med ytterligare 15 000 nya hyreslägenheter. Vi omstrukturerar det statliga riskkapitalet för att få det statliga kapitalet att jobba med privat kapital och i tidigare faser, för att företagen ska få kapital att växa.

Vi har utökat lånemöjligheten för företag som vill låna och expandera sin verksamhet, och vi har tagit fram en exportstrategi som riktar sig inte minst till dessa bolag för att de lättare ska nå internationella marknader.

Ytterst är det människor som bygger dessa bolag, och det är deras kreativitet det handlar om. När man talar om vad som skapar attraktiva samhällen – vad är det som gör att människor vill komma hit, vill vara här och vill utveckla sina affärsidéer? Det handlar om forskning, utveckling, utbildning och kluster, men det är också ett bra samhälle, där skolan är bra, där miljön är trygg och där människor vill leva. Inte minst unga kvinnor vill göra karriär här, för de vet att de kan kombinera karriär med att ta hand

Prot. 2015/16:106
17 maj

*Aktuell debatt om
förutsättningar för
fler snabbväxande
företag i Sverige*

om barn och familj och leva ett rikt liv. Detta är viktiga förutsättningar för ett framgångsrikt Sverige.

När vi talar om utveckling av bolag måste vi också tala om hur vi gör samhället attraktivt för människor att bo och leva i.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 april justerades.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:601

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:601 Kraftig ökning av klotter
av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni.

Stockholm den 11 maj

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2015/16: 622

Till riksdagen

Interpellation 2015/16: 622 Trafikpolisens utveckling
av Pia Nilsson (S)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni.

Stockholm den 11 maj

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:625

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:625 Artskyddsförordningen
av Anders Forsberg (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 12 maj 2016
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2015/16:106
17 maj

Interpellation 2015/16:633

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:633 Otillåtna substanser i kosttillskott
av Saila Quicklund (M)

Interpellationen kommer att besvaras av sr Gabriel Wikström tisdagen
den 14 juni 2016.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 12 maj 2016

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottet betänkanden

2015/16:CU19 Skuldsanering – förbättrade möjligheter för överskuldssatta
att starta om på nytt

2015/16:CU21 Revisorer och revision

Konstitutionsutskottets betänkanden

2015/16:KU22 Offentlighet och sekretess för uppgifter i domstolsavgö-
randen

2015/16:KU24 Vissa begravningsfrågor

Justitieutskottets betänkanden och utlåtande

2015/16:JuU28 Utökade möjligheter till förverkande

2015/16:JuU29 Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning

2015/16:JuU30 Ny påföljd efter tidigare dom

2015/16:JuU32 Åtgärdsplan för förstärkning av kampen mot finansiering
av terrorism

2015/16:JuU33 Informationsutbyte med USA

Socialutskottets betänkande

2015/16:SoU11 Sammansättningen i Hälso- och sjukvårdens ansvars-
nämnd

2015/16:SoU12 Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd

*Svar på
interpellationer*

**§ 5 Svar på interpellation 2015/16:614 om åtgärder och styrmedel
för minskade utsläpp**

Anf. 27 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Åhörare! Efter denna spännande debatt om startup-bolag och näringspolitik ska vi gå vidare kring klimatfrågorna, som ju är ödesfrågor för jorden och för vår generation.

Jens Holm har frågat mig vilka initiativ till nya åtgärder och styrmedel, utöver dem som är under utredning, som jag avser att ta för att de svenska utsläppen av växthusgaser ska minska snabbare.

Jag vill börja med att säga att jag delar interpellantens åsikt att de svenska växthusgasutsläppen behöver minska snabbare än de gör i dag. Det är dock viktigt att inte dra för stora växlar på utsläppen under enskilda år, då det är trenderna över flera år som är det viktiga. Regeringen har slagit fast att utsläppen av växthusgaser i Sverige tydligt ska minska under mandatperioden 2014–2018.

Regeringen bedömer att det nationella etappmålet om att växthusgasutsläppen utanför den handlande sektorn ska minska med 40 procent till 2020 kommer att uppnås men har höjt klimatambitionen och vill i ökad utsträckning nå målet genom nationella insatser. Regeringen skärper den nationella klimatpolitiken så att den bidrar till en globalt hållbar utveckling som håller den globala temperaturökningen så långt som möjligt under två grader men strävar efter att begränsa den till 1,5 grader.

Som interpellanten påpekar har regeringen under mandatperioden hittills redan presenterat ett stort antal klimatåtgärder, och dessa kommer att leda till lägre utsläpp framöver. Viktiga utredningar som möjliggör åtgärder för ytterligare utsläppsminskningar pågår, inte minst på transportområdet. En effektiv och kraftfull klimatpolitik är metodisk, genomtänkt och långsiktig. Att agera utan att invänta resultatet av tillsatta utredningar, som Jens Holm tycks förorda i sin interpellation, är inte ansvarsfullt. Mycket arbete som syftar till nya åtgärder bedrivs också parallellt med de pågående utredningarna.

Herr talman! Regeringen kommer att presentera ytterligare åtgärder under mandatperioden som bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser. Centralt är att minska utsläppen från just transportsektorn. Regeringen arbetar för ett mer transporteffektivt samhälle med mer resurseffektiva fordon och för en övergång till förnybara bränslen och energislag. Ambitionen är ett vägtransportsystem vars fordon drivs med förnybara drivmedel eller elektricitet.

Vi kommer att ta steg mot ett energisystem som bygger på 100 procent förnybar energi. Ytterligare åtgärder behövs också för att minska utsläpp från jordbruksmark, där en förändring av EU:s gemensamma jordbrukspolitik är viktig. Vidare stärker regeringen under mandatperioden arbetet med att öka miljöskatternas styrande effekt i enlighet med principen om

att föreningarna ska betala och fortsätter arbetet med att kartlägga icke skatterelaterade potentiellt miljöskadliga subventioner i syfte att minska miljöbelastningen.

Jag ser också stora möjligheter att minska utsläppen genom initiativet Fossilfritt Sverige och den stärkta dialog med näringsliv, civilsamhälle och den lokala nivån som regeringen har satt igång och kontinuerligt fördjupar.

Sverige behöver ett ambitiöst och långsiktigt klimatmål samt ett tydligt regelverk för hur klimatarbetet ska bedrivas för att samhället på bästa sätt ska kunna ställa om och möta klimatutmaningen inom ramen för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Regeringen välkomnar därför Miljömålsberedningens förslag om ett klimatpolitiskt ramverk inklusive långsiktigt mål och arbetar vidare med det förslaget.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag ta upp att regeringen också har beslutat att ta fram en strategi för hållbar konsumtion som ska presenteras i budgetpropositionen för 2017. Strategin kommer att bestå av åtgärder som riktas dels mot konsumentmarknaderna generellt, dels mot de sektorer som står för den största andelen av de totala utsläppen, såsom boende, transporter och livsmedel. Konsumenterna ska få tillgång till mer information för att kunna göra välinformerade val. Det ska vara lätt att som konsument agera hållbart.

Anf. 28 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka för miljö- och klimatministerns svar på min interpellation. Jag tycker att detta är en viktig debatt därför att vi, precis som ministern säger, måste göra mer för att snabbare minska våra utsläpp i Sverige.

Jag håller inte riktigt med ministern om att man alltid måste invänta utredningar. Ibland vet vi ganska väl vad som behöver göras. Det finns också en risk, särskilt med tanke på att detta är en regering som har tillsatt väldigt många utredningar, att man begraver viktiga frågor, som kräver sin lösning så fort som möjligt, i utredningar.

Några av de saker som jag särskilt skulle vilja ta upp i denna debatt som förslag till regeringen på hur vi snabbare ska kunna minska våra utsläpp av växthusgaser i Sverige rör till exempel de så kallade miljöskadliga subventionerna. Det är subventioner – statliga, offentliga medel – som går till sådant som släpper ut och överlag försämrar vår miljö.

Naturvårdsverket gjorde en genomgång av dessa miljöskadliga subventioner för ett antal år sedan och kom fram till att det i Sverige handlar om ungefär 50 miljarder kronor. Jag tycker att det är bra att Åsa Romson säger att dessa subventioner ska fortsätta att kartläggas. Men ska vi bara kartlägga dem, Åsa Romson? Behövs det inte konkreta beslut för att fasa ut de miljöskadliga subventionerna?

Varför handlar det bara om de icke skatterelaterade miljöskadliga subventionerna, Åsa Romson? Vi vet ju att vi har stora skattenedsättningar på energiskatten och koldioxidskatten för till exempel torvindustrin, gruvbrytningen och fisket. Vi har total skattebefrielse för flyget och sjöfarten. Detta är områden som står för väldigt stora utsläpp, och ifall man bara talar om de icke skatterelaterade subventionerna tar man ju inte med dessa skattebefrielser och nedsättningar.

Min andra fråga jag skulle vilja ta upp är något som ministern berörde, nämligen vår konsumtion och det vi äter. Vi vet att vår konsumtion av kött

och andra animalier står för stora utsläpp i Sverige. Sammanlagt står animaliekonsumtionen för ungefär lika stora utsläpp som alla våra 4,4 miljoner privatbilar. Här finns inga styrmedel alls för hur man ska kunna minska utsläppen från denna sektor.

Jag skulle vilja se konkreta satsningar för alla våra skolor så att de kan gå över till att servera mer vegetarisk mat och bättre, hållbar mat överlag. Man skulle kunna ge direkta stöd till att ta fram fler växtbaserade livsmedel, alltså mjölk som är gjord på havre och biffar och korvar som är gjorda på spannmål och baljväxter producerade i Sverige. Vi borde sätta upp ett mål för hur mycket köttkonsumtionen borde minska i Sverige. Nu ökar den bara hela tiden och därmed utsläppen.

Den tredje saken jag skulle vilja fråga ministern om är den infrastrukturplan som regeringen, om jag har förstått rätt, kommer att lägga fram till hösten. Det är en långsiktig planering som ska sträcka sig ända fram till 2029. Där undrar jag: Kommer det att finnas konkreta klimatmål i planen som till exempel följer tidigare utredningar om att vägtrafikens utsläpp ska minska med ungefär 80–90 procent fram till 2030, med konkreta förslag till hur vi ska kunna öka antalet resor med cykel, gångtrafik och inte minst kollektivtrafik?

Här finns enormt mycket att göra, och här tycker jag att vi förtjänar konkreta svar.

Anf. 29 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Åhörare! Den interpellation som Jens Holm ställde till mig för en tid sedan har sin utgångspunkt i de preliminära siffror som finns sammanräknade för vilka klimatutsläpp Sverige hade under 2015. Det fanns mycket positivt i de siffrorna. Det är fortsatt minskade utsläpp i Sverige. Det svenska klimatarbetet har en fortsatt styrka i att vi minskar våra utsläpp, som nu ligger 25 procent under de utsläpp som vi räknar med att vi hade 1990.

Vi går alltså internationellt sett en mycket lycklig resa till mötes där vi kan visa för andra länder att det går att minska utsläppen på hemmaplan relativt mycket, trots att man bygger ett välfärdssamhälle och tack vare att man får ett samhälle att hänga ihop och får människor att se att de kan bidra till en förbättrad miljö.

Däremot fanns det en oroande tendens i de mätningar som preliminärt togs fram för förra året, och det var att vi i transportsektorn, särskilt på personbilssidan, inte ser de minskningar vi skulle behöva se. Jag är därför glad att vi redan har satt igång utredningar.

En utredning presenterades faktiskt samma dag, den så kallade bonus-malus-utredningen. Den visar hur Sverige ska gå från ett system där man enbart ger incitament och pengar och underlättar för dem som köper nya, miljövänligare bilar till ett helgjutet system som också ser till att de som väljer bilar som ger mer klimatutsläpp får betala mer. Det är egentligen detta som principen om att utsläpparen ska betala handlar om. Man behöver både någon som får betala mer och underlättande stimulanser för dem som gör rätt.

Detta förslag har nu presenterats, och Regeringskansliet bereder det. Till skillnad från Jens Holm tillhör jag ett parti som tror att man, om man jobbar i en regering, också måste säkra att man gör en genomtänkt lagstiftning och lägger fram förberedda och genomtänkta förslag för riksdagen.

Man kan inte bara rent politiskt komma på en idé, skriva fram den i sitt eget huvud och sedan lägga fram den utan att ha låtit den svenska sakkompetensen och inte minst beredningskraven i Regeringskansliet verka.

Det är bra att vi gör det; det visar att vi står på stadig grund när vi steg för steg genomför reformer i Sverige. Att bara vifta och säga att nu måste vi plötsligt fatta ett nytt beslut är inte trovärdigt.

Herr talman! Jens Holm tar upp ett antal ytterligare frågor som inte var med i interpellationen men som han ställde här i debatten och som jag gärna svarar på.

När det gäller miljöskadliga subventioner är det helt riktigt att kartläggningen och strävan att minska i huvudsak ligger på de icke skattebaserade subventionerna. Det är för att om man ska höja miljöskatterna får man alltid ett problem om man hela tiden ska höja lika mycket för alla samtidigt. Det har vi inte gjort i Sverige tidigare, vilket jag tror har gjort att vi har kunnat vara mer framgångsrika med miljöskatterna. Det betyder att vissa aktörer under en period får betala mindre i miljöskatt än andra.

Motsvarigheten, om man skulle ha ett så slaviskt och fyrkantigt tanke sätt som Jens Holm visar prov på när det gäller miljöskadliga subventioner, är att vi aldrig skulle kunna höja miljöskatterna så effektivt som vi i dag gör. Men det är viktigt att kartlägga vilka icke skattebaserade miljöskadliga subventioner vi har, och vi är tydliga med att regeringens inriktning är att fasa ut dem alltmer.

Vi behöver en starkare klimatpolitik när det gäller konsumtionen, inte minst för livsmedel, det håller jag helt med om. Men jag undrar i vilket Sverige Jens Holm lever i när han inte ser att det som nu händer i skolor och offentliga matsalar runt om i Sverige precis är att man gör konkreta insatser för att få det mer hälsosamt och grönt med mer grönsaker och frukt, mindre kött och kött av högre kvalitet.

Anf. 30 JENS HOLM (V):

Herr talman! Om vi börjar med köttet vill vi i Vänsterpartiet ha en handlingsplan för minskad köttkonsumtion. Det skulle både medföra minskade utsläpp av växthusgaser och annan miljöpåverkan och vara bra för folkhälsan och för djuren också, för den delen.

Om vi sätter upp en konkret målsättning för att minska köttkonsumtionen ger vi också stöd till offentlig sektor, inte minst alla våra skolor, som vill servera mer vegetarisk mat. Vi vet att skolor som sätter upp målsättningar om mer vegetarisk mat ofta möts av motstånd i dag. Det kommer helt enkelt olika krafter och motsätter sig det.

Ifall vi här säger att det är önskvärt med minskad köttkonsumtion ger vi de progressiva krafterna ett stöd, och det är precis det vi borde göra. Vi borde också anslå pengar så att man kan bygga riktiga tillagningskök i alla våra skolor, så att man kan laga bra och hälsosam vegetarisk mat.

Vad gäller de miljöskadliga subventionerna måste jag få fråga Åsa Romson: Vad blir det egentligen kvar av miljöskadliga subventioner som regeringen vill fasa ut ifall man tar bort alla miljöskadliga subventioner som har att göra med skatter?

Herr talman! Jag förstår inte riktigt logiken i att vi inte kan ta bort nedsättningarna i koldioxidskatten och energiskatten. Vi pratar om storskalig verksamhet som torvbrytning, gruvindustri, fiske, flyg och sjöfart – områden som självklart inte ska ha sådana nedsättningar. Jag måste återigen få

fråga Åsa Romson: Vilka miljöskadliga subventioner vill regeringen egentligen fasa ut, ifall ni inte törs röra dem som har med skatter att göra?

När det gäller infrastrukturen håller jag med Åsa Romson om att bonus malus är en bra idé. Jag tycker dock att den utredning som nu har kommit med sitt förslag inte riktigt når hela vägen fram. Men vi får hoppas att regeringen kan göra vissa justeringar.

Jag har en konkret fråga om den infrastrukturplan som regeringen kommer att lägga fram om några månader och ifall det inte bara kommer att vara en plan för vilka olika objekt som man ska satsa pengar på och så vidare utan ifall det också kommer att vara en plan med konkreta klimatmål, där man skriver in exempelvis att vägtrafikens utsläpp ska minska med någonstans i häradet 80–90 procent som tidigare har föreslagits exempelvis i rapporten om en fossilfri fordonsflotta och även från Trafikverket.

Fru talman! Jag vill ta upp en sista fråga. Vi debatterar här de territoriella utsläppen, alltså de utsläpp som sker på svensk mark. Men vi i Sverige orsakar utsläpp även i andra länder. Jag tänker särskilt på Vattenfalls stora utsläpp från brunkol och från fossilgas. Det är utsläpp som faktiskt är större än Sveriges samlade utsläpp. Detta kommer vi att ha en debatt om i kammaren nästa vecka, vilket jag ser fram emot. Men det oroar mig att regeringen har en plan för att man bara ska sälja dessa verksamheter, alltså när det gäller det tyska brunkolet, när vi vet att regeringen skulle kunna välja att ge Vattenfall uppdraget att inte sälja brunkolet i Tyskland utan i stället ge ett uppdrag till Vattenfall om att successivt avveckla detta. Detta vore kanske det största klimatmässiga beslut som Åsa Romson och den här regeringen skulle kunna fatta ifall man gav Vattenfall ett uppdrag att inte sälja utan i stället successivt avveckla brunkolet i Tyskland. Detta skulle jag också gärna vilja ha ett svar på, även om det inte rör utsläpp direkt här i Sverige. Men som Riksrevisionen har sagt är det detta utsläpp som vi är ansvariga för i Sverige.

Anf. 31 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Att Vänsterpartiet vill ha en skatt på kött har vi debatterat i den här kammaren många gånger. Jag har varit tydlig med att jag inte tror att det i dag går att formulera ett enbart ekonomiskt styrmedel som styr på rätt sätt när det gäller den miljöpåverkan som vår konsumtion av livsmedel har och att vi bör pröva fler verktyg i den verktygslådan.

Det som jag just nu ser får en verkan är faktiskt regeringens mycket konkreta stöd till Sveriges kommuner, landsting och regioner att upphandla, inte minst livsmedel, på ett mycket miljösmartare sätt. Ett sådant aktivt stöd till upphandling – det är skattepengar som man handlar med – finns redan där. Det behövs alltså inte mer kronor och ören från staten, men det handlar om stöd och regler som fungerar för att man på ett bra sätt ska kunna upphandla livsmedel utifrån miljö- och klimatnytta. Jag ser att fler och fler kommuner gör det. Siffrorna går upp när det gäller att ha hållbara livsmedel och att ha mer frukt och grönt, både ur hälsosynpunkt och ur miljösynpunkt. Och den totala köttkonsumtionen har de senaste två åren planat ut. Den har ökat om vi ser många år tillbaka, men den har planat ut de senaste åren. Jag ser det som mycket positivt. Detta är klimatutsläpp och miljöpåverkan som Sverige har i ett globalt perspektiv. Det tycker jag är mycket viktigt.

Jag uppskattar att Miljömålsberedningen, där Jens Holm sitter med, har debatterat och diskuterat dessa frågor och hur man bättre skulle kunna formulera styrande mål. Vi har i dag ett mål i Sverige om att de åtgärder som vi vidtar inte ska ha en negativ miljöpåverkan utomlands. Redan till detta mål har vi en väg att ta. Regeringen jobbar aktivt med att uppfylla det, bland annat genom att skapa en strategi för hållbar konsumtion. Jag tycker att det är en mycket viktig väg framåt, och jag välkomnar om Vänsterpartiet vill vara med och bidra i den riktningen.

Jag kommer då till det som Jens Holm vill kalla det största klimatbeslutet. Det finns många stora klimatbeslut som man skulle kunna fatta om man var envåldshärskare. Jag har många gånger tänkt att det finns många beslut som man skulle vilja fatta.

Jag besökte Kina och den kinesiske vice premiärministern för drygt ett år sedan. Det var mycket som man skulle vilja övertala dessa personer till eftersom de står för enorma koldioxidutsläpp, vilket skulle kunna ändras. Men man måste också inse vilka verktyg och vilka begränsningar som man har när man jobbar. En sådan begränsning är just det som handlar om huruvida vi ska ge direktiv till ett svenskt energibolag att göra någonting helt annat än att vara just ett energibolag. Det kan man tycka. Det tycker Vänsterpartiet. Miljöpartiet har förordat en sådan lösning för Vattenfall med ett långsiktigt ansvar för ägandet.

Men utifrån regeringens synpunkt har det viktiga varit att för det första stoppa expansionen av kolverksamhet i Tyskland och för det andra att få Vattenfall att hålla sig till en hållbar arena och faktiskt bli en viktig aktör för att bygga det moderna och effektiva energisystemet. I detta sammanhang har Vattenfalls styrelse valt vägen att förorda en försäljning. Det är just den affären som regeringen just nu tittar på och granskar ur flera olika perspektiv. Vi får se var regeringen landar i den delen.

Men att kalla det för det största klimatpolitiska beslutet tycker jag är att förminska en så pass viktig fråga. Det finns nämligen två parametrar som bestämmer hur mycket kol som kommer att brytas i Europa. Den ena är hur lönsam kolverksamheten är. Den andra är de lokala reglerna. Det är trots allt bara de lokala myndigheterna och de nationella parlamenten som kan sätta dessa gränser.

Sverige är ett av de länder som jobbar absolut mest kraftfullt för att minska lönsamheten i kolverksamheten genom att öka utsläppshandeln och priset för utsläppsrätter i Europa. Det har vi aldrig stuckit under stol med.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tackar Åsa Romson för detta svar. Det är några saker som jag fortfarande inte har fått svar på. Jag börjar med köttkonsumtionen. Vi i Vänsterpartiet förespråkar inte en köttskatt, även om jag personligen inte skulle ha någonting emot en sådan. Så är den saken sagd. Däremot vill vi ha en minskad köttkonsumtion.

Jag ställde en fråga om den kommande infrastrukturplaneringen och om det också kommer att finnas klimatmålsättningar med i den. Det vore ganska enkelt att bara svara ja eller nej på den frågan.

När det gäller de miljöskadliga subventionerna undrar jag om Åsa Romson kan ge några konkreta exempel på miljöskadliga subventioner

som regeringen vill avskaffa, eftersom hon avfärdar hela det skatterelaterade området.

Jag tycker att vi har fått ganska tydliga besked från en stor andel forskare och även från Riksrevisionen och en hel del medlemmar i Åsa Romsons eget parti om att det är regeringen som äger frågan om Vattenfalls brunkol. Precis på samma sätt som Miljöpartiet och Socialdemokraterna för två år sedan kunde fatta beslut om att Vattenfall inte ska få öppna några nya kolgruvor i Tyskland skulle man kunna säga att den här affären inte ska bli av utan att man i stället successivt ska avveckla denna verksamhet. Jag förstår att det är ett stort beslut att ta. Men jag tycker att det är lite märkligt att man bara duckar för den frågan.

Fru talman! Jag tror att detta blir min sista debatt med Åsa Romson som klimat- och miljöminister. Jag vill säga att jag tycker att du och jag har haft många bra debatter. När du meddelade din avgång skrev jag på Twitter att jag beklagar det. Du är den bästa miljöminister som jag har varit med om under min tid i den här kammaren och faktiskt den bästa miljöministern under många regeringar dessförinnan.

Anf. 33 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att ge två korta svar. När det gäller miljöskadliga subventioner – för att förtydliga exemplet – var inte heller Vänsterpartiet såvitt jag vet emot när vi senast i den här kammaren höjde miljöskatten med en energiskatt på bränslen. Då gjorde vi undantag för jordbruks- och skogssektorn. Med en slavisk syn på vad som är miljöskadliga subventioner hade detta inte varit möjligt. Resultatet hade troligen blivit att vi inte hade kunnat höja miljöskatterna alls, vilket jag tycker hade varit ett sämre resultat. Det förklarar den saken.

När det gäller kolet och ägardirektiven är det tydligt att om vi ska ge ett nytt uppdrag till Vattenfall om att de aktivt ska snabbavveckla sina gruvor är det en ny uppgift för bolaget som kommer att intressera näringsutskottet och riksdagen. Det kan man ha olika parlamentarisk syn på.

Till slut vill jag för min del tacka inte minst Jens Holm för alla goda och spänstiga debatter som vi har haft genom åren, både i kammaren och i utskott. Jag är säker på att vi kommer att träffas i olika sammanhang och kanske fortsätta en del debatter men också många gånger jobba för de stora och viktiga frågor som Sverige och världen står inför när det gäller miljö- och klimatutmaningar. Stort tack för dessa debatter hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:562 om erkännande av seyfo – folkmordet på armenierna

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Robert Hannah har frågat mig om jag avser att lämna besked i frågan om erkännande av seyfo innan valet till FN:s säkerhetsråd sker och på vilket sätt jag och regeringen lyft fram frågan om erkännande av seyfo i samtal med företrädare för den turkiska staten.

Låt mig inledningsvis kommentera regeringens arbete med kandidaturen till FN:s säkerhetsråd. Sveriges engagemang för en bättre och mer rättvis värld, där de mänskliga rättigheterna och folkrätten respekteras och jämställdhet råder, är en avgörande anledning till att vi vill ha en plats i säkerhetsrådet. Den politik regeringen för visar också att vi står fast vid våra principer. Vi söker nu en aktiv dialog med FN:s medlemsstater om dessa värden i det globala samarbetet. Detta är en viktig behållning av kandidaturarbetet. Att ha samtalsytor är dock inte detsamma som att vara okritisk, och vi tummar inte på våra utrikespolitiska principer för att vinna röster.

Som interpellanten noterat i tidigare skriftliga frågor till mig, och i mina svar, har Utrikesdepartementet mottagit den undersökning om historiska massövergrepp som professor Pål Wränge utfört. Undersökningen visar tydligt på de olika frågornas komplexitet. Det är uppenbart för mig att dessa måste diskuteras och analyseras noga. Detta tidskrävande arbete, som inte endast gäller seyfo, fortgår i flera delar av departementet.

Vi har berört professor Wranges utredning i samtal med företrädare för den turkiska regeringen.

Anf. 35 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

För mig är det uppenbart att Sveriges kampanj till FN:s säkerhetsråd och den pågående flyktingkris Sverige och världen befinner sig i har gjort Sverige till en svagare röst för fred och rättvisa i världen. I mina ögon står inte regeringen fast vid sina principer. För mig blir detta tydligt när det, trots att Stefan Löfven inför valet 2014 lovade att erkänna folkmordet seyfo ifall han blev statsminister och trots att utrikesministern för ungefär ett år sedan här i kammaren lovade mig att under 2015 komma med ett svar angående folkmordsfrågan, ännu ekar tomt.

Det blir också tydligt för mig när den turkiska ambassaden tillåts utmana den svenska pressfriheten genom att försöka stoppa TV4:s visning av en dokumentärfilm om folkmordet och regeringen inte ens kallar till sig Turkiets ambassadör. Det minsta man kunde göra är att kalla till sig ambassadören och ge denne en tillsägelse för agerandet, som är totalt oacceptabelt. För mig indikerar det starkt att Turkiet just nu dikterar den svenska utrikespolitiken, medan förtrycket i Turkiet fortsätter att kosta människors livet och friheten.

Fru talman! För mig är detta verkligen uppenbart, och jag tycker att det är av yttersta vikt att den svenska regeringen erkänner folkmordet. Låter man ett land komma undan med det kanske grövsta människorättsbrott som finns, det vill säga folkmord, vilket man har gjort med Turkiet kommer landet att fortsätta begå liknande brott. Låt mig ge några exempel.

Förtrycket mot kurderna har intensifierats under de senaste åren. De kurdiska delarna av Turkiet har i dag förvandlats till en krigszon, och bara i år har 342 civila dött. Detta har påverkat över 1 ½ miljon individer i den kurdiska delen av Turkiet, och deras redan svåra ekonomiska, sociala och sanitära förhållanden har förvärrats.

Ett annat exempel är att Turkiet under Erdoğan's styre har utvecklats till världens största journalistfångelse. Ett stort antal journalister sitter i dag inspärrade i landet. Mängder har fått sparken, och resten har tystats av

rädsla. Man har tagit över tidningar och gjort dem till propagandamaskiner.

Det är också tydligt att Turkiet utnyttjar den syrisk flyktingkrisen för att tysta EU:s och Sveriges kritik. Enligt en rapport från Amnesty som jag nyligen tog del av har Turkiet deporterat flyktingar tillbaka till ett krigsdrabbat Syrien nästan varje dag sedan mitten av januari, vilket är i fullkomlig strid med internationell rätt.

För mig, fru talman, verkar det alltså som att utrikesministern leder Sverige i en riktning där man tummar på sina utrikespolitiska principer. Man låter andra länder diktera hur man ska agera i frågor som rör grundläggande mänskliga rättigheter – allt för att få sitta med i ett säkerhetsråd. Som jag ser det har Sveriges röst faktiskt blivit svagare och inte starkare genom kampanjen. När det gäller seyfo har man valt att byråkratisera frågan och därmed tystat sig själva – jag brukar kalla det en chilling effect – i kampen för att få lite mer makt i FN.

Jag tycker att det är bra att man kandiderar till FN:s säkerhetsråd, men man ska inte tumma på sina principer. Jag tror att detta har lett till att man har tummat på den så kallade feministiska utrikespolitik man vill bedriva, och jag tycker att det är väldigt synd.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa några frågor till utrikesministern. Kommer ett beslut om seyfo att tas innan valet till säkerhetsrådet sker, det vill säga före den 28 juni? Kommer Sverige att visa att man inte låter sig styras av förtryckarstater för att komma in i FN:s säkerhetsråd? Varför kallade man i så fall inte till sig Turkiets ambassadör efter att ambassaden försökte stoppa visningen av dokumentärfilmen på TV4?

Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Först och främst vill jag säga att en rad olika argument blandas på ett nästan förvirrande sätt här.

Säkerhetsrådskampanjen sätter oss i kontakt med de övriga 192 länderna i FN för en dialog. I mycket hög grad handlar dialogen om mänskliga rättigheter och om allt det som är vår politik. Vi får tillfälle att förklara vår politiska hållning, så det är självklart en väldigt viktig plattform för oss.

Nu gällde ju interpellationen frågan om historiska massövergrepp, folkmord och så vidare. UD uppdrog alltså åt professor Pål Wrangé att på både en principiell och en allmän nivå belysa relevanta rättsliga, historiska och andra aspekter på såväl förhållningssätt som benämningar i anslutning till historiska massövergrepp. Nu har vi mottagit den undersökningen, som ska hjälpa oss att förstå och hantera olika händelser i det förflutna.

Kanske får jag också påminna Robert Hannah om att dåvarande alliansregeringen lämnade frågan om ett erkännande utan åtgärd. På en riksdagsfråga svarade min företrädare så här: ”Som jag tidigare framfört är oberoende forskare bäst skickade att utreda historiska händelser och hur dessa bör rubriceras. En öppen process som präglas av objektivitet och grundlighet, och kan accepteras av alla parter, bör därför eftersträvas. På så vis kan en politisering av händelserna undvikas, vilket gagnar försökningsprocesser.”

Det har varit en viktig utgångspunkt. Nu granskar vi förstuds utredningen och tittar också på vilka konsekvenserna blir av den. Vi låter departementets alla olika enheter titta på detta. Det är viktigt, för det är viktigt att ta kontakter och se vad som händer i övriga världen. Vi har förstuds

haft kontakt med Turkiet och Turkiets ambassad även om nyligen timade händelser.

Det är självklart att vi fortsätter vara kritiska. Det är bara att granska våra uttalanden och hur vi agerar både i FN och – framför allt – i EU, som ju är vår plattform. Där har vi genomgående varit rösten för ett försvar av mänskliga rättigheter. Det är lätt att kontrollera och lätt att följa upp.

Anf. 37 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag tror att det är ganska lätt att analysera situationen och Sveriges kampanj till FN:s säkerhetsråd genom att helt enkelt säga att till och med den socialdemokratiska tidningen Aftonbladet är grovt kritisk. Den har haft flera kritiska ledare om frågan.

Det är inte så att det finns olika åsikter i frågan, utan absolut alla kan enas om att det är bra om Sverige kandiderar till FN:s säkerhetsråd. Men det är inte bra om man tummar på sina principer, och det är exakt det regeringen gör i dagsläget. Man gömmer undan känsliga frågor, och man väljer att inte uttala sig när Turkiet försöker stoppa svensk yttrandefrihet. Man tummar på de principer man vill kandidera med och komma in i säkerhetsrådet på. Ska man bedriva feministisk utrikespolitik borde man ju bedriva den också i sin kampanj och inte gömma undan känsliga frågor, vilket man har gjort hela tiden.

Vad gäller frågan om ett erkännande av seyfo är jag väldigt glad att den socialdemokratiska riksdagsgruppen, tillsammans med Miljöpartiet och liknande, 2010 valde att erkänna folkmordet. Jag tycker att Carl Bildt hade fel. Det är min personliga åsikt. Jag var väldigt glad och trodde verkligen att frågan var avgjord när Socialdemokraterna lovade detta – när Stefan Löfven stod framför 2 000 människor under valkampanjen och lovade att han skulle erkänna seyfo.

Man väljer dock att göra en utredning. Jag har läst Pål Wranges utredning – jag har läst slutresultatet – där han helt enkelt säger att det beror på. Det beror på om man ska erkänna historiska händelser eller inte.

Att säga att det beror på är ju väldigt lägligt, för som situationen ser ut i dag är frågan redan politiserad. Den turkiska staten förbjuder i lag att man säger att folkmordet har skett. Överlevnarnas barn tillåts inte att återvända till sina hemområden. Man kan inte få tillbaka exproprierad mark. Journalister som anser att folkmordet har skett och skriver om det sätts i fängelse. Det är helt uppenbart att Turkiet har gjort till sin nationella identitet att förneka denna händelse – det grövsta brott landet begått i sin historia.

Sverige, som ska vara den absolut starkaste rösten för en feministisk utrikespolitik och fred och rättvisa i världen, väljer att vara tyst, att inte ta bråket med Turkiet och inte erkänna folkmordet. Då står man inte för sina principer.

Jag tycker inte att Sverige ska gå runt och erkänna alla typer av brott mot mänskligheten som har begåtts om det inte är så att det land som har begått brottet inte tar sitt ansvar, inte erkänner det man har gjort och inte är berett att försonas med andra stater, i det här fallet Armenien. Det finns varken förutsättningar eller utrymme för fred, rättvisa och försoning så länge Turkiet gör det till brottsligt enligt sin egen lag att säga att detta har skett.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Om man tolkar Pål Wranges utredning i relation till seyfo – till folkmordet – är det helt uppenbart att den svenska regeringen måste erkänna detta. Sverige hade ett väldigt bra tillfälle att ta tag i frågan i samband med hundraårsminnet förra året, när flera andra stater gjorde det. Nu har man hamnat i en prekär situation: Man vill komma in i FN:s säkerhetsråd, man vill inte bråka med Turkiet och det finns en flyktingkris.

Det är i svåra situationer som ens grundläggande principer och värderingar prövas. Jag vill uppmärksamma utrikesministern på att det är nu den svenska regeringen har chansen att stå upp för sina grundläggande värderingar och erkänna folkmordet, helst före den 28 juni. Annars är det uppenbart för mig att man tummar på just de grundläggande principer som är skälet till att man vill in i FN:s säkerhetsråd.

Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Robert Hannah, jag beundrar ditt engagemang och tycker att det är viktigt att vi får tala om det här.

Så sent som i går deltog jag i ett seminarium i Kulturhuset som just handlade om yttrandefriheten och Turkiets roll. Jag kunde inte ha varit tydligare än så. Jag har absolut inte dolt vad vi anser om de här frågorna. Vi är tvärtom mycket aktiva. Vi är det också genom vår politik.

Vad är det vi ger stöd till? Vilka projekt har vi? Hur agerar vi både i EU-sammanhang och i FN-sammanhang? Gång på gång anordnar vi seminarier där vi talar om vår feministiska utrikespolitik och diskuterar alla de brännande frågor som är på vårt bord just nu och som vi hanterar politiskt.

Vi har väl inte dolt någonting. Vi har tvärtom öppet gett ett uppdrag till Pål Wrange att titta på hur vi ska beteckna historiska massövergrepp. Och vi har fått en rapport som redovisas öppet, som vi granskar och som vi naturligtvis också kommer att ta ställning till. Det här är ingenting som på något sätt har stökats undan eller dolts, utan tvärtom är det en mycket viktig diskussion.

Det är ingen tillfällighet att ytterst få andra länder ens har tagit upp frågan ordentligt. Parlament har gjort det, men regeringar hanterar med stor försiktighet just historiska övergrepp och vilka benämningar som ska användas. Det internationella samfundet har ju ett ansvar för att agera mot krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord, och det ansvaret hänger inte på att en situation betecknas som folkmord. Det är väldigt viktigt att säga, för ibland kan man tro av debatten att man har ändrat på någonting bara genom att ändra beteckningen.

När det gäller skillnader mellan brotten säger Pål Wranges studie att det i många fall av massövergrepp som diskuteras hävdas att handlingarna utgör folkmord. Även om det kanske är det mest politiskt laddade folkrättsbrottet är det inte det enda och det finns ingen juridisk hierarki. Andra systematiska och vidsträckta förföljelser kan utgöra brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser. Det finns inget som hindrar att en handling kan karakteriseras som såväl folkmord som krigsförbrytelse och brott mot mänskligheten.

Den terminologiska debatten får inte hindra oss från att kraftfullt agera för att stoppa våldet, om det så i efterhand betecknas som folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelse. Att agera är vår enskilt viktigaste uppgift. Och det gör vi på olika håll, i Syrien och överallt där vi ser

att vi kan göra en insats. Jag tror att det finns en stark lockelse från delar av oppositionen att uppehålla sig vid den terminologiska debatten som om politiker var bäst skickade att göra det. Det är ju domstolarnas sak att göra det. Vi ska koncentrera vår energi på att agera, och jag ser inte riktigt samma engagemang i det. Vi agerar både politiskt och humanitärt och även militärt i de områden där det begås omfattande övergrepp.

Vi fortsätter att ha dialogen, vi fortsätter att vara tydliga och vi kommer att fortsatt hävda det som är pelarna i svensk utrikespolitik: yttrandefrihet, demokrati och försvar för mänskliga rättigheter.

Anf. 39 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag skulle verkligen önska att situationen var så som utrikesministern beskriver den, att man står upp för en feministisk utrikespolitik, att man är tydlig med sina värderingar, att kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd verkligen genomlyses och att man står upp för de mänskliga värderingar som man i alla fall här i kammaren verkar göra i tal.

Problematiken är att nästan hela den svenska journalistkåren och ledarskribenterna, även rödgröna sådana, är kritiska mot den svenska kampanjen för en plats i FN:s säkerhetsråd. Jag tror att man behöver ta ett steg tillbaka, lyssna och se vad det är de säger, om det finns ett uns av sanning eller om man lever i sin egen parallella värld. Jag tror att det är lite grann så att man lever i sin parallella värld.

Jag tror också att det kan vara bra att lyssna på Olof Palmes ord att man ska kalla saker vid deras rätta namn. Nu har vi en regering som inte vill erkänna det tidigare folkmordet i början av 1900-talet och det folkmord som IS begår i dag, tyvärr också på ättlingarna till överlevande från det första folkmordet.

Den största problematiken med Mellanöstern, om du frågar mig, är att länder och stater har kommit undan med människorättsbrott och har gjort det till en princip att man kan förneka och våldföra sig på andra grupper. Man kan komma undan med de brott man har begått, för det får inga konsekvenser. Turkiet har aldrig fått ta några konsekvenser över huvud taget av det som de gjorde 1915. Man har kunnat gå vidare. Man har kunnat tysta kritiker. Man har kunnat göra det brottsligt. Man har kunnat ha konflikter med sina grannländer. Man har kunnat utnyttja situationen för sitt eget bästa och göra det till sin internationella identitet att förneka.

Om den svenska regeringen på riktigt menar allt det som man i dag har påvisat här borde man också erkänna det. Kan utrikesministern i vart fall säga att det har skett krigsförbrytelser 1915 och att det sker krigsförbrytelser fortfarande i dag? Och behövs det verkligen fler utredningar när alla folkmordsforskare redan har kommit fram till slutsatsen?

Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack så mycket, Robert Hannah! Men du måste väl hålla med om att det viktiga är hur vi agerar och vad vi gör för att förhindra det som just nu pågår, inte minst i Syrien och Daishs övergrepp mot kristna och andra minoritetsgrupper. Det är fruktansvärda exempel på förföljelser som vi ser. Det viktiga är ju vad vi gör.

Tyvär handlar debatten här ofta bara om ett ord – som om benämningen avgjorde saken. Men det är ju ingen tillfällighet att regeringar och vi utrikesministrar inte gör det därför att vi anser att vi ska följa folkmordskonventionen och visa full respekt för den. Det måste vi göra genom att låta procedurerna som har etablerats för detta råda. Men under tiden måste vi se till att göra allt vi kan för att stoppa övergreppen och krigsbrotten. I många fall är det uppenbart att det är krigsbrott eller kanske till och med brott mot mänskligheten som begås. Vi har inte på något sätt stuckit under stol med vad vi tycker om det.

Vi är i dag den femte största humanitära bidragsgivaren i världen. Det är väl ett gott exempel och ett gott betyg på hur Sverige agerar? Vi är den sjätte största bidragsgivaren till FN. Då är det klart att vi också vill ha inflytande.

Det finns inga exempel på att vi på något sätt skulle ha städad undan vår kamp för mänskliga rättigheter och demokrati. Det är precis tvärtom. Vi har fått en ännu större arena att verka på. I alla våra kontakter, inklusive med Turkiet, talar vi om vad vi tycker – jag gjorde det så sent som i går – när det handlar om yttrandefriheten och skyddet för det fria ordet.

Vi kommer att fortsätta att göra det, och vi kommer förhoppningsvis att fortsätta göra det från FN:s säkerhetsråd framöver. Den här debatten är viktig också för efterlevande till offren för 1915 års övergrepp. Minnet är både oerhört och levande, och vi är skyldiga dem att hantera det på ett seriöst sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:593 om Unesco-resolution om tempelberget och klagomuren

Anf. 41 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Sofia Damm har frågat mig huruvida det är rimligt att Sverige röstar för en resolution som både förminskar och osynliggör judars och kristnas band till Haram-al-Sharif, eller tempelberget, och klagomuren samt varför regeringen ställer sig bakom en resolution som inte bara skickar ett farligt signalvärde utan är direkt felaktig och som polariserar situationen i Mellanöstern ytterligare.

Den 12 april röstade Sverige tillsammans med Frankrike, Spanien och Slovenien samt 29 andra stater för en resolution i Unescos styrelse om kultur- och världsarvsfrågor av religiöst, politiskt och kulturhistoriskt värde för alla inblandade. Resolutionen handlade även om Gazas återuppbyggnad och utveckling.

Kretsen som röstade för utgjorde en överväldigande majoritet av medlemsstaterna i Unescos styrelse. En minoritet, sex stater, röstade nej. EU:s medlemsstater, representerade i styrelsen, röstade på tre olika sätt: fyra för, två avstående och fem emot.

Sverige verkade i förhandlingarna för en EU-gemensam linje. EU förhandlade med Palestina för att få igenom sina ändringsförslag. Vissa av dessa togs ombord, andra inte.

När det stod klart att EU-rösten skulle splittras gjorde Sverige en samlad bedömning att vi, trots att EU inte fått gehör för alla synpunkter, ändå kunde rösta för tillsammans med tre andra EU-medlemsstater. Sverige har, beroende på resolutionens utformning, även vid tidigare tillfälle röstat för.

EU, inklusive Sverige, använder både begreppen Haram al-Sharif/tempelberget om området där al-Aqsa-moskén ligger för att markera alla abrahamitiska religioners, alltså judendomens, kristendomens och islams, historiska, kulturella och religiösa band till området och till Jerusalem. Regeringen betonar vikten av alla religioners tillträde till de heliga platserna. FN:s säkerhetsråd har i sitt uttalande den 17 september endast använt den arabiska termen Haram al-Sharif, varför det också kan anses vara vedertaget språkbruk inom FN. Jag vill understryka att det således inte finns något i texten som syftar till att frånta platsen sin religiösa betydelse för judendomen.

När det gäller Gaza är den humanitära situationen allvarlig. Gazas isolering behöver brytas och återuppbyggnaden påskyndas. Det är centralt att alla parter, både Palestina och Israel, samarbetar med Unesco och underlättar vårt globala gemensamma ansvar för kulturarvet.

Anf. 42 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka utrikesministern för svaret. Jag vill också inleda med att slå fast att Unesco har en viktig roll i FN-samarbetet. Unesco har bland annat i uppgift att stödja kulturell och religiös mångfald. I en värld där Islamiska staten bombar ovärderliga kulturskatter sönder och samman och där vi i vårt eget samhälle inte klarar av att föra en ansad debatt om religiositet är detta viktiga frågor.

Resolutionen som föranlett min interpellation är dock så långt ifrån ett stöd till den religiösa mångfalden som man kan komma. Resolution 199 EX/19 initierades av Egypten, Marocko, Algeriet, Libanon, Oman, Qatar och Sudan och rör Jerusalems heliga platser och återuppbyggnad och utveckling av Gaza.

Det som är anmärkningsvärt i resolutionen är att bara de muslimska benämningarna på tempelberget och västra muren används. Men dessa båda platser är av central betydelse inte enbart inom islam utan även inom judendomen och kristendomen.

Tempelplatsen nämns inte utan beskrivs som al-Aqsa-moskén, Haram al-Sharif. Området runt västra muren, Kotel, benämns nästan uteslutande som al-Buraq Plaza. Detta, Margot Wallström, är inte att bidra till religiös mångfald. Detta är snarare att elda på en redan så infekterad konflikt.

För bara ett par veckor sedan samlades tiotusentals judar framför tempelberget i Jerusalem för att motta Birkat Kohanim, Herrens välsignelse, som en del av firandet av den judiska påsken. Det är en mångtusenårig tradition som sker vid den plats där de två judiska templen stod under tusen år. Ändå har just detta område blivit den senaste konfliktytan i fördömandet av staten Israel. Medvetet osynliggörs Israels band till tempelberget och västra muren.

Hur Sveriges regering i ”en samlad bedömning”, med utrikesministerns ord, kunde välja att kompromissa med denna rätt är inte bara obegripligt. Jag tycker faktiskt att det är ganska skamligt.

Fru talman! Jag tycker att utrikesministern är mig svaret skyldig. Är det rimligt att Sverige röstar för en resolution som är direkt felaktig och som polariserar situationen i Mellanöstern ytterligare? Hur tänker Sverige agera framöver? Kommer en ökad vaksamhet att finnas när den här typen av känsliga frågor behandlas, eller ser inte regeringen att man på något sätt har haft brister i hanteringen av denna fråga?

Anf. 43 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tror att jag ska tillfället i akt och till alla dem som lyssnar säga några ord om Unesco och också om den aktuella resolutionen.

Unesco är en medlemsstatsstyrd FN-organisation med 195 medlemmar. Det är i huvudsak en normativ organisation som syftar till samförstånd och fredsbyggande inom områdena utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation.

Unesco har en styrelse som består av 58 medlemsländer representerande de olika geografiska områdena i världen. Det högsta beslutande organet är generalkonferensen som hålls vartannat år.

Sverige sitter nu i styrelsen från 2013 till 2017, och Unesco verkar, precis som vi hört, för kulturell mångfald, bevarande av kultur- och världsarv och så vidare.

Vad gäller frågan om status quo vid Haram-al-Sharif, eller tempelberget, handlade det ursprungligen om en överenskommelse om fördelning av ansvar för de heliga platserna. Första gången omnämndes detta i ett dekret utfärdat 1852 av den osmanska sultanen Abdülmecid. Vanligen avses dock det förhållande som rådde mellan 1967 och 2000.

EU anser att varje förändring av status quo gällande Haram-al-Sharif, eller tempelberget, från 1967 skulle få djupgående, destabiliserande effekter. Det är välkommet att såväl Palestina och Jordanien som Israel från officiellt håll betonar att status quo ska upprätthållas.

Vad gäller den aktuella resolutionen ska det understrykas att frågorna i dagordningspunkterna som rör Palestina har funnits på Unescos dagordning i många år. Palestina, en medlemsstat i Unesco, har rätt att som sådan ta upp frågor i Unesco. Konflikten mellan Israel och Palestina kommer förstås inte att lösas i Unescos styrelse, men de här kulturarvsfrågorna måste ju följas noggrant av Sverige som styrelsemedlem.

Den här resolutionen handlar konkret om tillträde och förvaltning av världsarv av högt religiöst, politiskt och kulturhistoriskt värde, däribland gamla staden i Jerusalem inklusive rampen som leder upp till Mugrabiporten och patriarkernas gravar i Hebron och Betlehem. Den handlar också om tillgång till utbildning, kultur, medier och kommunikation i Gaza.

Bakgrunden till resolutionen är att Unescos generalförsamling år 2003 beslutade om en handlingsplan för att rädda kulturarvet i gamla staden i Jerusalem inklusive att ta fram en databas om bevarandefrågor. År 2010 beslutade Unescos världsarvskommitté att sända en reaktiveringsmission till Jerusalem. Missionen sköts många gånger upp på grund av politiska motsättningar. År 2013 kom Israel och Palestina överens om att en expertmission skulle genomföras. Skulle en sådan då släppas in skulle det vara lättare att få reda på fakta, spänningar skulle sannolikt minska och status quo lättare upprätthållas.

Jag har beskrivit hur omröstningen såg ut. I styrelsen var vi i sällskap med andra stora EU-länder, och det blev en mycket splittrad röstbild. När det gäller beteckningen använder EU och Sverige båda beteckningarna. FN har, precis som jag nämnde i mitt första svar, använt Haram-al-Sharif som beteckning. Det anses också vedertaget och kan användas, men vi tycker att man kan använda båda beteckningarna.

Vi måste naturligtvis göra allt vi kan för att se till att alla olika religioner får tillgång till de här historiska och kulturella platserna och att de också används på rätt sätt.

Anf. 44 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för klargörandena rörande Unesco. Det är ett viktigt organ, tvivla inte på det. Jag har också läst hela resolutionen och sett vad den innehåller.

Detta är så mycket mer än en dispyt om vad platserna ska kallas. Jag anser att det är en farlig signal i en svår konflikt. I förhandlingar och kompromisser handlar det verkligen om att ge och ta. Men här tycker jag nog att Sveriges regering har kompromissat bort både judarnas och de kristnas band till platsen. Det är vad jag finner så allvarligt. Varningsklockorna borde ha ringt i förhandlingarna om resolutionen. Jag har lite svårt att förstå varför man håller fast vid den här linjen.

Ett land som insett att det spelar roll hur man röstar i den här typen av frågor är just Frankrike, som utrikesministern också räknade upp bland dem som röstat ja. Det stämmer att de har röstat ja. Men till skillnad från Sverige har Frankrikes premiärminister i efterhand tydliggjort att det var olyckligt och rent ut sagt klumpigt att stödja den här typen av resolutions-text.

I svaret på min interpellation och likaså i förra anförandet betonar utrikesministern att Sverige använder både begreppen Haram al-Sharif eller tempelberget och området där al-Aqsa-moskén ligger för att markera alla religioners – judendoms, kristendoms och islams – historiska, kulturella och religiösa band till området och Jerusalem. Jag skulle vilja fråga: I vilka sammanhang menar utrikesministern att Sverige gör detta?

Regeringen är ansvarig inför riksdagen. Men tittar man i riksdagens protokoll visar det på det motsatta som utrikesministern säger. Om formuleringen är så viktig, varför har den inte använts i denna kammare?

Anf. 45 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det är viktigt att titta på. Jag vet inte när vi diskuterade det senast. Det är möjligt att man får gå tillbaka så långt som till den förra regeringen. Där bör vi vara konsekventa, men man kan använda båda. Återigen måste vi vara väldigt noggsamma med att försöka att göra sådant som bidrar till förståelse och till att parterna kommer samman.

Här var det en väldigt splittrad röst, och kanske heller inte alltid skickligt hanterat av dem som var ansvariga för resolutionen. Det tror jag att de har medgivit i efterhand. Tyvärr lyckades vi inte få en gemensam EU-linje. Det kunde definitivt ha skötts bättre. Det tror jag att alla kan konstatera.

Nu måste vi försöka att göra allt vi kan för att komma tillbaka till en situation där man lugnar ned och deesklarerar det våld som har uppstått och de problem som vi har i Mellanöstern. Det är bra om vi också kan använda Unescos styrelse till att göra det.

Anf. 46 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Min poäng är att Sverige i FN-sammanhang alldeles för lättvindigt tycks ty sig till dem som har det tydliga motivet att ta varje tillfälle i akt att kritisera Israel. Om inte motivet till resolutionen när den lades fram var uppenbart borde intentionen framgå när resolutionstexten beskriver judiska platser som exempelvis falska judiska gravar och så vidare.

Det är viktigt och bra och jag uppskattar att regeringen i svaret betonar vikten av alla religioners tillträde till de heliga platserna. Jag vill tro att det är genuint. Men alla kollegor i FN-samarbetet har inte den grundinställningen. Därför måste man kunna förvänta sig att Sveriges regering är vaksam och vågar stå upp för detta. En sådan viktig skrivning måste in om man ska kunna stödja resolutionen. Man ska absolut få lov att kritisera Israel. Men proportionerna i skuldbeläggandet är skeva inom FN-samarbetet. Det tror jag att också utrikesministern kan tillstå. Direkt felaktiga påståenden vill jag att Sveriges regering aldrig ska bidra till.

Jag vill återgå till det utrikesministern sa om att Sverige har gjort gemensam sak med andra EU-länder, och hon framhåller att Sverige försökte få till en gemensam EU-linje. Det känns inte riktigt ärligt att gömma sig bakom andra EU-länders agerande. Särskilt magstarkt tycker jag att det är för en regering som i andra sammanhang tycker att det är centralt att betona att man är en oberoende röst.

Frankrike har ändrat sitt ställningstagande, och sju andra EU-länder har redan vid voteringen insett att det var oklokt att rösta som Sverige. Tyskland, England och USA röstade emot. Det är ett sällskap som vi inte ska skämmas över att tillhöra. Jag uppskattar att utrikesministern säger att det inte var skickligt hanterat. Jag hoppas att vi kommer att se en skickligare hantering framöver. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:623 om Sverige och Natos toppmöte i Warszawa

Anf. 47 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat försvarsministern om vilka ambitioner försvarsministern och regeringen har inför Natos toppmöte och vilka specifika frågor Sverige bör driva, vad försvarsministern tänker göra för att fördjupa de bilaterala relationerna med viktiga Natoländer som Tyskland och Storbritannien, vad deltagandet i Enhanced Opportunities Programme inneburit för svensk del och hur försvarsministern vill använda det för att ytterligare fördjupa samarbetet med Nato samt hur försvarsministern ser på att skillnaden mellan att vara partnerland och fullvärdig medlem i Nato har ökat och hur det påverkar Sveriges säkerhet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Både Sverige och Nato är tydliga med att det är skillnad på partnerskap och medlemskap. Den militära alliansfriheten tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den ger oss handlingsfriheten att i varje given situation agera på det sätt som bäst gagnar avspänning och en

fredlig utveckling. Den militära alliansfriheten förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med en trovärdig nationell försvarsförmåga. Regeringen satsar på båda. Vi fördjupar Sveriges bi- och multilaterala relationer och samarbeten med länder och organisationer i vårt närområde samtidigt som vi nu stärker det svenska försvaret.

För vår egen försvarsförmåga och för vår förmåga att bidra effektivt i internationella fredsfrämjande insatser är det viktigt att vi övar och samarbetar med andra. Därför utvecklar regeringen framför allt vårt försvarssamarbete med Finland. Vi samarbetar även bredare inom Norden, runt Östersjön, inom Natos partnerskap för fred, med USA och med en mängd andra länder och organisationer. Vi genomför också avancerade militära övningar tillsammans med bland andra Nato. Utvecklingen sedan kalla krigets slut har resulterat i att det i dag är Natos militärtekniska standarder som utgör grunden för samverkan mellan länder i avancerade krishanteringsoperationer. Att vi genom övningar ser till att vårt eget svenska försvar fungerar väl i samarbete med Natos system och strukturer är därmed en praktisk förutsättning för att vi ska kunna ha ett effektivt samarbete i EU:s eller FN:s fredsbevarande insatser i olika krisområden.

Bland annat verkar regeringen, med Enhanced Opportunities Programme som grund, för att fördjupa partnerskapet med Nato. Det handlar om politisk dialog, övningssamarbete och informationsutbyte. Jag ser fram emot att på min nivå fortsätta detta samarbete, och redan om några dagar deltar jag på det möte som äger rum mellan Sverige, Finland, EU:s höga representant och Nato i anslutning till Natos utrikesministermöte den 19–20 maj.

Hans Wallmark frågar om Storbritannien och Tyskland. Dessa två länder spelar en viktig roll i europeisk säkerhet och inte minst för säkerheten i vårt närområde. Sverige har nära förbindelser med dem båda på det säkerhetspolitiska området. Storbritannien och Tyskland är två av Sveriges närmaste utomnordiska bilaterala samarbetsländer på försvarsområdet. I syfte att konkretisera och ytterligare fördjupa samarbetet med Storbritannien är avsikten att försvarsministern tillsammans med sin brittiske kollega i sommar ska underteckna ett aktivitetsprogram för det svensk-brittiska försvarssamarbetet.

Regeringen ser också möjligheter att utveckla och fördjupa samarbetet med Tyskland.

Europeiska rådets möte i juni och Natos toppmöte i juli är två säkerhetspolitiska fästpunkter framöver. Regeringen verkar för att partner bjuds in till Natos toppmöte i Warszawa den 8–9 juli, för att diskutera aktuella säkerhetspolitiska utmaningar i bredare krets. Sverige är framför allt intresserat av dialog om utvecklingen kring Östersjön, men också av andra säkerhetspolitiska frågor som kampen mot Daish och situationen i Syrien och Irak. Vi har tagit emot en inbjudan till toppmötets session om Afghanistan och ser fram emot att diskutera utvecklingen i landet och den Nato-ledda utbildnings- och rådgivningsinsatsen Resolute Support Mission där Sverige deltar.

Anf. 48 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern! Den 8–9 juli i år kommer alltså Nato att hålla sitt toppmöte i Warszawa. Det kan ju tyckas vara en

ödets ironi att just den stad som fick ge namn åt en pakt som har försvunnit, nämligen Warszawapakten, kommer att ansvara för detta toppmöte.

Warszawapakten föll ihop när länderna i den fick friheten åter 1991. Bland det första de som var tvångsivhopfösta i Warszawapakten – Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Rumänien och Bulgarien – gjorde när de fick friheten och självständigheten åter var att ansöka om medlemskap i Nato. Det säger något om kraften i Nato.

Jag ser, fru talman, att några saker kommer att diskuteras vid toppmötet.

Det kommer för det första att handla om att man ytterligare betonar det kollektiva försvaret. Därför har man också de ronderande brigaderna, och man placerar ut ytterligare materiel i Rumänien och Bulgarien. Det är ett sätt att markera att man ställer upp för varandra som Natomedlemmar.

Det andra är kampen mot den internationella terrorismen, mot Daish. Det handlar om det som sker i Mellanöstern och nu också i Libyen.

Det tredje är att de europeiska staterna kommer att ännu tydligare kräva försäkringar från USA att den atlantiska länken bibehålls och förstärks.

Det fjärde är att man faktiskt kommer att acceptera ytterligare en medlemsstat. Montenegro kommer att bli den 29:e Natomedlemmen.

Jag tycker inte att jag ser någon prioritering från utrikesministerns sida. Vad skulle utrikesministern och regeringen vilja uppnå?

Kampen mot Daish har vi ju diskuterat.

Vi kommer på torsdag, fru talman, att ha en debatt här i kammaren om en av de begäranden som Frankrike har lämnat till oss, nämligen den om ammunition från Sverige. Vi ställer också upp på det.

Jag hör ju till dem som hade önskat mer. Det är ingen hemlighet för utrikesministern. Jag tycker att agerandet från regeringens sida har präglats av saktfärdighet och otillräcklighet när det gäller stödet och hjälpen till Frankrike och därmed bredare och vidare när det gäller koalitionen mot Daish och den internationella terrorismen.

Fru talman! Jag tycker ändå att det finns ett par intressanta saker i utrikesministerns svar som jag vill fästa uppmärksamheten på. Det gäller utrikesministerns svar på mina frågor om hur vi kan fördjupa samarbetet med Tyskland och Storbritannien.

Det påpekas bland annat att den svenska försvarsministern kommer att träffa sin brittiska kollega i närtid. Det tycker jag är bra. Det vill jag ha sagt. Jag tycker att det är bra, och jag tycker att det är värdefullt.

Jag tycker också att det är bra att man nu säger att man ska ta fram ett aktivitetsprogram. För min del hoppas jag att det ska innehålla det vi kom överens om i inriktningspropositionen. Låt mig, fru talman, citera ur den propositionen, som vilade på en uppgörelse mellan fem partier:

”Såväl EU som Nato utvecklar sina koncept för att snabbt kunna genomföra militära operationer. Det kan konstateras att medlemsländerna i EU och Nato kring Östersjön är aktiva i denna utveckling. Regeringen anser att Sverige aktivt bör söka deltagande i bilaterala och multilaterala samarbeten med tyngdpunkt i norra Europa. Ett exempel på denna typ av samarbete är det brittiskleda samarbete (Joint Expeditionary Force) där styrkor från bl.a. Danmark, Norge och de baltiska länderna ingår.”

Därför skulle jag vilja ställa en konkret fråga till utrikesministern när hon ändå ger sitt svar: Är Joint Expeditionary Force, JEF, en sådan sak som finns med i aktivitetsprogrammet? Jag tycker att det är bra att vi på

basis av en uppgörelse har pekat ut det i inriktningspropositionen som vi har röstat fram. Jag hoppas att man går från de orden till verkställighet.

Fru talman! Det jag tycker att man ska be utrikesministern att ytterligare fördjupa är exakt vilka prioriteringar man har inför detta toppmöte i Warszawa.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 49 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Om det är någonting som försvarsministern och den här regeringen står fast vid är det inriktningspropositionen.

När det gäller beslut som togs under tiden är det faktiskt oppositionen som har ändrat linje. Ni står ju inte längre fast vid vår militära alliansfrihet. Centerpartiet har ändrat uppfattning. Jag tycker att det är svajigt om både det ena och det andra när det gäller.

Vi tycker att vår säkerhetspolitik måste vila på de här tre benen. Två av dem är att stärka vårt eget försvar och att samarbeta. Jag vet att försvarsministern precis som jag reser runt i världen och ser till att vi håller fast vid våra samarbeten och utvecklar dem. Jag var så sent som för några dagar sedan i USA och pratade med utrikesminister Kerry om hur vi ska samarbeta. Vi gör det med Finland. Vi fördjupar samarbeten på det ena och det andra området med de baltiska länderna och de andra nordiska länderna. Vi har ett gott samarbete.

Det tredje är förstås att vi ska hålla fast vid vår militära alliansfrihet. Den tjänar oss väl. Det skulle inte bidra till avspänning eller till att göra svenskarna tryggare att överge den i det här läget, när det dessvärre är mer och mer realistiskt att Nato får Donald Trump som högsta hönset. Det kanske inte ens Hans Wallmark tycker är något att ställa i utsikt.

Vi står alltså fast vid vår säkerhetspolitiska linje. Vi utvecklar samarbeten och följer upp det som fanns i inriktningspropositionen. Vi satsar också på att stärka vårt försvar.

Vår utrikes- och säkerhetspolitiska linje och viljan att stå fast vid alliansfriheten baseras på en grundlig omvärldsanalys. De senaste åren har spänningarna ökat kring Östersjöområdet och i vårt närområde. Svaret på det måste vara en trovärdig försvarsförmåga, mer politisk dialog och breda bilaterala och internationella samarbeten. Svaret är inte ett svenskt Nato-medlemskap.

Vi vill hålla fast vid den här stabiliteten. Vi har ingen annan dagordning än den som Nato har. Det är ju de stora utmaningarna som vi har, som vi arbetar med och där vi bidrar. Det är ingen tillfällighet att vi finns med i kärngruppen som bekämpar Daish och därmed också diskuterar mycket med Nato hur vi ska bli effektivare för att bekämpa terrorismen runt om i världen.

Vår säkerhetspolitiska linje ligger fast. Jag har redogjort för min syn på detta i det här interpellationssvaret. Jag har också gett exempel på de frågor som vi tycker är viktiga att ta upp när vi träffar Natokretsen, också i Bryssel senare denna vecka.

Ett annat område som vi brukar lyfta fram är Arktis, för det är viktigt vad som sker där.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Svar på
interpellationer

§ 8 (forts.) Svar på interpellation 2015/16:623 Sverige och Natos toppmöte i Warszawa

Anf. 50 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! För nytillkomna lyssnare och deltagare, inklusive herr talmannen, kan jag berätta att när vi bröt för möte i partigrupperna kl. 16 diskuterade utrikesministern och jag det kommande Natotoppmötet i Warszawa. Vi hade ett visst utbyte. Jag hade ställt några frågor, och sedan gav hon några repliker. Utrikesministern hade dock besvär av sin pollenallergi och har meddelat att hon avstår sitt slutanförande.

Jag ska nu använda min kvarvarande talartid på tre och en halv minut till att upprepa några av de argument som säkert kommer att höras framgent i debatten kring Nato och Sveriges förhållande till det.

Först och främst, herr talman, vill jag dock med kraft rätta utrikesministern på några punkter. Hon hävdade att försvarsuppgörelsen på något sätt skulle ha inneburit att de partier som ingick den friskrev bort sin eventuella åsikt om ett Natomedlemskap. Så är inte fallet. Dessutom har försvarsministern och utrikesministern på den punkten i olika sammanhang gett helt olika bilder. Vi hade respekt för varandras åsikter när vi diskuterade försvarsuppgörelsen och insåg att några var för Natomedlemskap, till exempel Moderaterna, och några var emot, till exempel Socialdemokraterna. Men uppgörelsen handlade *inte* om hur vi skulle förhålla oss till Nato.

Det andra – och jag har sett att det har framförts i medierna också – är det här med vad som händer om Donald Trump blir vald till USA:s president. I grunden tror jag att det är rätt allvarligt, herr talman, av det skälet att han har uttryckt sig försvagande och förklenande om Nato. Han ifrågasätter frihandeln, och jag är väldigt rädd att han är en sådan person som Putin skulle vilja göra affärer med. Det finns alltså goda skäl att vara orolig för Trump, men möjligtvis inte av det skäl som framkommer från socialdemokratiskt håll.

Det som dessutom blir ett problem med det här argumentet är vad som händer den dagen Trump *inte* blir president. Skulle Clinton då vara argumentet för att man skulle kunna söka ett svenskt Natomedlemskap? Och om Trump mot förmodan skulle bli president, hur förhåller man sig från socialdemokratiskt håll när det gäller det rätt omfattande samarbete som i dag finns mellan Sverige och USA? I det fallet är det i grunden ungefär lika illa.

Jag tycker att det finns all anledning för oss att inför toppmötet i Warszawa ha ett antal svenska positioner.

Jag tycker för det första att det är bra utifrån svensk utgångspunkt att vi ska hälsa det här förstärkandet av de kollektiva säkerhets- och försvarsförpliktelserna. Som partnerland omfattas vi inte av dem, men det är bra att man stärker det kollektiva försvaret, inte minst för länder som Estland, Lettland, Litauen och Polen.

För det andra tycker jag att vi borde vara än tydligare i Sveriges kamp mot den internationella terrorismen i form av Daish. Där önskar jag att Sverige skulle ha gjort mer både fortare och tidigare. Så har dessvärre inte blivit fallet.

För det tredje tycker jag att vi ska understryka att det är bra med det atlantiska sambandet.

Herr talman! Utrikesministern skriver i sitt svar – och hon betonade det också här i debatten – om ett fördjupat samarbete med Storbritannien. Det tycker jag är bra. Jag tycker att det är glädjande att Sveriges försvarsminister också kommer att besöka sin brittiska kollega. Då ska det finnas ett aktivitetsprogram. Det ska finnas olika saker som man ska stadfästa mellan Sverige och Storbritannien.

Jag fick inget svar av utrikesministern, men jag vill understryka att jag kommer att följa upp en sak när vi får se exakt vad avtalet mellan Sverige och Storbritannien innebär, och det är: Hur ställer man sig till det brittisk-ledda samarbetet JEF, Joint Expeditionary Force, där styrkor är tillsammans?

Jag önskar ett svar från regeringen och avvaktar tills de båda försvarsministrarna har lagt fram sin aktivitetsplan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2015/16:559 och 568 om fördröjt medlemskap i Stratcom

Anf. 51 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Hans Wallmark fick inte tala för utrikesministern men väl för inrikesministern. Det kan väl så här i pollentider ändå vara ett acceptabelt byte.

Stig Henriksson har frågat försvarsministern när vi kan vänta oss ett förslag från ministern om att formellt gå med i Natos strategiska kommunikationscentrum. Hans Wallmark har frågat försvarsministern vad anledningen är till att beslutet om medlemskap i centrumet dragit ut på tiden, hur han ser på betydelsen av samarbetet med Nato när det gäller att utveckla Sveriges förmåga att möta psykologisk krigföring och hur han ser på åsikten att det vore önskvärt att Sverige bidrog till att andra aktörer än Nato utvecklade sin kompetens på området. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna.

I försvarsbeslutet framgår att Sverige bör vidmakthålla och fortsätta utveckla en hög samarbetsnivå i internationell krishantering samt öka svensk närvaro i Natos militära och civila strukturer som är av relevans för Sverige. Vidare framgår i beslutet att det försämrade omvärldsläget har

aktualiserat behovet av ett psykologiskt försvar anpassat efter dagens förhållanden.

Arbetet som bedrivs av Natos strategiska kommunikationscentrum syftar till att höja den strategiska kommunikationsförmågan hos allierade, partnerländer och Natoinstitutioner. Det sker genom studier, analyser, konceptutveckling, utbildningar och övningar. Fokus för verksamheten är att studera hur man kan identifiera och möta påverkanskampanjer. Centrumet ingår inte i Natos kommandostruktur och har ingen operativ verksamhet.

MSB och några andra svenska aktörer har det senaste året aktivt samarbetat med centrumet, till exempel genom deltagande vid olika konferenser och seminarier samt workshops anordnade av centrumet.

Frågan om hur Sveriges samarbete med centrumet ska se ut i framtiden bereds nu inom Regeringskansliet.

Även EU är en viktig aktör när det gäller strategisk kommunikation. Inom ramen för EU-samarbetet stöder Sverige EU:s utrikestjänsts arbete med strategisk kommunikation som genomförs av East Stratcom.

Anf. 52 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Tack för svaret, inrikesministern! Jag har alltså frågat om vi även formellt ska söka medlemskap i Nato Stratcom eftersom vi – i vanlig ordning, höll jag på att säga – redan verkar vara med rent praktiskt. Svaret är att frågan fortfarande bereds.

En liknande fråga med samma svar har även den ärade ledamoten Wallmark ställt. Men till skillnad från ledamoten Wallmark anser jag att Sverige varken faktiskt eller formellt bör söka medlemskap i Nato Stratcom. Det finns flera skäl till det, men de jag räknade upp i interpellationen kan man återerinra sig här.

Visst finns det oerhört mycket att lära av Natos sätt att klara av desinformation. Tyvärr är det inte i fokus för Stratcoms arbete. Man har ju firat stora triumfer på det området. Jag pekar i interpellationen på tre.

Invasionen av Irak föregicks av en av historiens största desinformationskampanjer om massförstörelsevapen.

Historien som legitimerade Gulfkriget 1991 och handlade om att Iraks armé skulle ha gått in i ett sjukhus i Kuwait och dödat barn i kuvöser avslöjades som en bluff långt efteråt när kriget redan var ett faktum.

Ett tredje exempel är när man sa att regeringen i Libyen beordrade massvåldtäkter. Man citerade till och med en libysk psykolog som påstod sig ha sänt ut 70 000 frågeformulär och fått 69 000 svar i ett land i kaos. Nato förmedlade uppgifterna om den påhittade enkäten som internationella medier spred vidare. Både Amnesty och en FN-rapport visade några veckor senare att det inte fanns några som helst belegg för detta, men det ignorerades helt. Visst finns det alltså mycket att lära av Nato på det här området.

Nato och Natoländer har orsakat tre krig under 2000-talet – i Afghanistan, Irak och Libyen – och underblåst det i Syrien. Allt har varit möjligt därför att man har denna ideologiska hegemoni. Det är alltså den organisationen som vi ytterst ska lära oss av. Det här är ju inte det enda Stratcom som finns, utan det finns även US Stratcom etcetera.

Jag undrar bara: Skaver det inte lite i en socialdemokratisk själ – eller för all del en miljöpartistisk, om man inte pantsatt den helt och hållet – att vi ska ge oss in i det här?

Anf. 53 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag har förstått att den rödgröna regeringen inom andra områden propagerar för återanvändning. Detta är väl en fråga där man verkligen ägnar sig åt politisk recycling.

Jag tror att försvarsminister Peter Hultqvist redan den 26 oktober 2015, alltså för ungefär ett halvt år sedan, meddelade att det fanns ett intresse av att se om inte Sverige kunde skaffa sig en relation med Natos center för strategisk kommunikation i Riga. Sedan har detta upprepats med jämna mellanrum. Bland annat sas det på Folk och försvar. Det har förekommit i intervjuer. Jag har ställt några skriftliga frågor. Och avslutningsvis var det för tre fyra veckor sedan en stort upplagd artikel med en stor färgbild på inrikesminister Ygeman och försvarsminister Hultqvist, där de än en gång meddelade att Sverige nog ska ansluta sig till Stratcom.

Därför är min enkla fråga till inrikesminister Ygeman: När man nu har sagt detta så många gånger, varför har man ännu inte gjort det? Varför inte gå från ord till handling?

Naturligtvis är det bra att ledamoten Henriksson från Vänsterpartiet är med i den här interpellationsdebatten. Den misstänksamhet, den aversion och det bubblande Amerikahat som ligger i hans frågeställningar är naturligtvis sådant som finns företrätt hos den svenska politiska vänstern – hos Vänsterpartiet, hos Miljöpartiet och säkerligen också hos socialdemokrater.

Vi som tycker att det är en bra idé att Sverige ska ansluta sig till Natos center för strategisk kommunikation undrar ju varför det tar sådan tid. Då är naturligtvis ett rimligt svar att detta är eftergifter som får ges till de interna vänsterkrafterna, till Vänsterpartiet och till Miljöpartiet. Det vore därför bra om inrikesministern kunde svara på varför det råder sådan brist på tempo i den här frågan.

Sedan vill jag kommentera den andra interpellationen. Herr talman, jag tycker att det är allvarligt att man betecknar detta strategiska center som en propagandacentral. Jag är faktiskt uppriktigt förvånad över att inrikesministern inte markerar mot det ordvalet, inte minst eftersom regeringen ändå uttrycker ambitionen att vi ska vara med.

Vad Stig Henriksson gör är att vilseleda. Om man ser var vi befinner oss i Östersjöområdet kan vi konstatera att det har etablerats en ny, kraftigt försämrad normalbild. Vi ser det i form av provokationer och incidenter och i form av desinformation, propaganda och ren historieförfalskning. Då gäller det att hålla rätt i korten. Vi ska beteckna propaganda som just propaganda, och vi ska se hur det ser ut i vårt östersjöområde. Detta är styrkan med Natos center för strategisk kommunikation i Riga.

När vi har att göra med desinformation och historieförfalskning är det inte egna lögner eller egen propaganda som vi ska fabricera, utan vi ska underlätta för sanning och fakta att komma fram. När lögnen är vapen är sanningen motmedel.

Jag skulle därför återigen vilja ställa mina frågor till inrikesministern:

1. Varför drar man benen efter sig?
2. När kommer Sveriges anslutning till Stratcom?
3. Är detta med Stratcom något som ska hjälpa till att utveckla vår förmåga, eller ska det ha mer av en stödjande funktion?

Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Meningsutbytet mellan ledamöterna Henriksson och Wallmark är förvisso intressant. I en något rökigare lokal och över andra drycker skulle det vara kul att höra om de kunde enas om synen på USA, Nato och andra länder i vår omvärld. Men när vi här diskuterar svensk säkerhetspolitik, svenskt civilt försvar och vårt förhållande till Stratcom är den debatten något överflödig, och jag tänker inte blanda mig i den.

Vi ska samarbeta med länder i vårt närområde, även på det civila området, också med länder som är med i Nato och i strukturer knutna till Nato. Det har vi, som jag berättade i mitt interpellationssvar, kommit överens om brett över partigränserna i försvarsöverenskommelsen. Jag tror att vi har mycket att lära av andra, men vi kan också vara med och bidra till att lära andra saker om hur man hanterar de här frågorna.

Detta är dock en process som måste vara ordnad och som måste göras på ett sådant sätt att den har störst nytta för Sverige. Därför pågår beredning inom Regeringskansliet. Jag kan möjligtvis glädja den ena ledamoten och ge den andra ledamoten ett något mer sorgset besked och tala om att denna beredningsprocess kommer att vara klar inom kort.

Som jag uppfattat ställdes det fyra frågor till mig, en av ledamoten Henriksson och tre av ledamoten Wallmark. Henriksson frågade mig: Skär inte detta i ett socialdemokratiskt eller ett miljöpartistiskt hjärta? Det senare har jag svårt att svara på, men på det tidigare kan jag svara: Nej, det gör det inte. Det är bra att vi utvecklar den här typen av samarbeten i vårt närområde. Jag föreställer mig att detsamma gäller för det andra partiet i samarbetsregeringen.

Hans Wallmark frågade när. Svaret blir: inom kort. Han frågade också på vilken nivå och på vilket sätt samarbetet ska ske. Vi får väl invänta att beredningen blir klar. Då kommer vi att kunna svara på alla de detaljerna och även kunna diskutera tjänster och bidrag från svensk sida.

Hans Wallmarks sista fråga var möjligen av mer retorisk karaktär: Varför har regeringen dragit benen efter sig? Svaret på den frågan är helt enkelt att det har vi inte gjort. För att detta ska bli bra, för att alla aspekter ska bli utredda och för att vi ska ha ett så bra resultat som möjligt i vår relation till Stratcom har det fått ta dessa veckor, några månader.

Anf. 55 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag har tyvärr lite bekymmer med ett dåligt knä, så jag kan tyvärr inte sänka mig till ledamoten Wallmarks nivå i debatten, med diskussionen om Amerikahat och den naivistiska synen på Nato.

Jag skulle vilja ta upp en annan tråd, för det finns ju också andra skäl att ifrågasätta Natos Stratcom. Det heter att det är ett centre of excellence, och då förväntar man sig normalt att det ska vara starkt forskningsbaserat, och Stratcom försöker leva upp till förväntningarna genom en akademisk

tidskrift som presenteras med det sedvanliga honnörsordet ”peer-reviewed”, det vill säga vetenskapligt förhandsgranskad. Den har i och för sig bara utkommit med ett enda nummer hittills, men någonstans måste man ju börja.

Det intressanta är att detta första nummer inte inleds med något tungt akademiskt bidrag från något aktat internationellt universitet. I stället är det en mr Timothy Thomas som skriver under rubriken ”Russia’s 21st Century Information War”. Det visar sig sedan att mr Thomas är en pensionerad överstelöjtnant som numera arbetar för den amerikanska militären.

De flesta andra författare i detta nummer verkar inte heller ha några betydande forskningsmeriter. En listas som ”Entrepreneur & Executive Coach”, en annan leder företaget Applied Futures och en tredje är ”Psychological Operations Specialist with the US Army”. Det ni! Av bidragen är det tre av åtta som står på något slags vetenskaplig grund. Det är inte vad man väntar sig av ett internationellt centre of excellence. Visst kan det vara bra att få nyheter och besked från praktiker, men det stämmer inte med verksamhetsbeskrivningen.

Man måste alltid väga kostnaden mot nyttan när man ger sig in i olika affärer, särskilt när man spenderar skattebetalarnas pengar. I det ingår också alternativ användningen av medel till förfogande. Jag vill påstå att vilket svenskt universitet som helst skulle kunna producera en bättre och mer stringent tidskrift. Då vill man fråga som västgöten gör: Kostar det något?

Anf. 56 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Min gode kollega i försvarsutskottet, Stig Henriksson, sa att han skulle försöka undvika att sänka sin nivå. Jag tycker att han ändå lyckades rätt bra.

När det gäller det strategiska centret för kommunikation i Riga har man från regeringens håll återkommande sagt att frågan bereds och att det kommer att ske i närtid. Jag får väl tro inrikesministern den här gången, inte minst av det skälet att jag själv har gjort vissa efterforskningar. Jag har träffat företrädare för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det känns något fastare och tillförlitligare.

Vad jag förstår har MSB också erbjudit rätt kvalificerad kompetens och kunskap som skulle kunna fogas in väldigt väl i Stratcom.

Herr talman! Det gör att det finns skäl, trots allt, att tro att inrikesministern den här gången möjligtvis är mycket nära sanningen, nämligen att det bereds i Regeringskansliet och att det är på väg att fattas beslut.

Man kan ändå be inrikesministern att med lite tydlighet ta ledamoten Henrikssons fråga på allvar. Är det bara som någon form av associerad? Eller ska man bara ha något slags korresponderat medlemskap? Eller ska man verkligen gå med i Stratcom? Jag tycker att det är en viktig skillnad. Sedan drar Henriksson och jag helt olika slutsatser av det. Henriksson vill att man ska undvika det. Själv vill jag att vi fullt ut ska gå med och markera den samhörighet som vi har.

Jag tror dessutom att det finns all anledning för oss att seriöst se på den hotbild som finns i Östersjöområdet. Utöver provokationerna, incidenterna, flygkränkningarna och undervattensverksamheten handlar det om det påtagliga underrättelsethotet men också om hotet när det gäller propaganda, desinformation och historieförfalskning.

Jag besökte själv centret i Riga för ett par månader sedan och fick då information om olika former av lögner – det är oklart exakt vilken akademisk nivå personen i fråga hade, men jag tror att det var tillförlitlig information. Det fanns brev som till och med bar den svenska försvarsministerns namnteckning. Det gör att vi inte ska vara aningslösa. Det här är rätt allvarligt. Därför är det viktigt att Sverige har kompetens och förmåga att hantera även det bataljfältet.

Lögnen är ett av många verktyg i den kamp som just nu förs i Östersjöområdet. Det är därför, herr talman, som jag personligen och Moderaterna har varit angelägna om att vi rätt tydligt ska visa vårt intresse och också vår delaktighet i detta.

Jag vill understryka att jag tycker att det är viktigt och värdefullt att Sverige kommer med i centret. Och jag tror faktiskt att inrikesministern är sanningen på spåret: Det närmar sig den minut då man är framme. Men då har det gått, tycker jag, rätt lång tid sedan den första proklamationen kom, sent i oktober 2015. Jag tycker att den här typen av viktiga frågor skulle kunna hanteras med en större snabbhet.

Anf. 57 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Om ett kvartal är lång eller kort tid kan man ha olika uppfattningar om. Jag skulle nog hävda att det, på svenska, är lagom tid för att se till att få ett väl underbyggt underlag och ett bra sätt att ansluta sig.

Om man har ont i knäna ska man enligt doktors rekommendation cykla. Jag ska avstå från att recensera någon av debattörerna när det gäller om de är just ute och cyklar. Men Stig Henriksson ställde en fråga till mig. Frågan var om det kostar något. Ja, det kostar. Det finns en medlemsavgift. Men det kostar också i form av att vi i Sverige bidrar med sekunderad personal till centret när vi är medlemmar, liksom andra. Ska vi vara med i Stratcom vill vi naturligtvis ha en ledande befattning inom Stratcom för att på det sättet kunna bidra efter bästa förmåga men också för att på bästa sätt kunna ta del av centrets arbete.

Jag tror att Hans Wallmark också är sanningen på spåren när han säger att detta besked kommer att komma inom kort.

Anf. 58 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Ja, lögn är ett av många verktyg, som Hans Wallmark säger. Några av dem räknade jag upp här, de som Hans Wallmark och hans parti sällan kan ta upp, trots att de har inneburit hundratusentals döda i olika länder.

Nej, låt oss inte vara naiva, herr talman! Wallmark gillar inte ordet propagandacentral heller. Men jag har försökt ta reda på vad målet är med Natos Stratcom, med deras egna ord. Det är dock min egen översättning. Lyssna gärna på orden för målsättningarna!

Det handlar om att för allmänheten via medierna främja Natos militära syften och mål för att öka medvetenhet om och förståelsen för militära

aspekter av alliansen. Det handlar om samordning av militära informationsaktiviteter för att skapa önskad effekt på viljan, förståelsen och förmågan att stödja alliansens verksamhet, uppdrag och mål. Det handlar om planerade psykologiska aktiviteter, med hjälp av kommunikation och andra sätt, som är riktade till allmänheten för att påverka föreställningar, attityder och beteenden som påverkar politiska och militära mål. Det handlar om att i nära och varaktigt samarbete med Nato bygga allmänhetens medvetenhet om, förståelse för och stöd för särskilt Natos politik, insatser och andra aktiviteter i alla relevanta målgrupper.

Lyssna på de orden! Är det inte heller något problem för ministern att det är detta vi ska alliera oss med? Vi ska även satsa på de euro-atlantiska värdena. Jaha, är det Turkiets? Är det den nya polska regeringens? Hur definierar man de euro-atlantiska värdena i dag? Är det möjligen Donald Trumps, den verkliga chefen för det kommande Nato i värsta fall? Det är tyvärr inte Stoltenberg, utan det är USA:s president. Hur bevakar vi detta, och är det verkligen ett sällskap som det känns okej att vara med i?

Anf. 59 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! De röd-röda utväxlingarna mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tänker jag lämna därhän. Jag tror däremot att hela den uppräknings som Stig Henriksson gjorde skulle kunna kokas ned till: Vad handlar propagandan, desinformationen och historieförfälskningen om? Jo, det handlar om att sprida osäkerhet, oro och i vissa fall förstämning och oklarheter. Då tycker jag att det är väldigt angeläget att man deltar i arbetet med att motverka detta i vårt närområde.

Herr talman! Jag tycker inte att det finns ett motsatsförhållande mellan det vi gör tillsammans med vänner och allierade i centret i Riga och vad som måste uträttas i Sverige av svenska myndigheter. Kunskapen, erfarenhetsutbytet och även personkännedomen kan vara till fördel både i Riga och i Sverige. Men det är viktigt att också understryka betydelsen av den svenska kompetensen.

Jag tycker att det är bra att vi i närtid kommer att få detta besked, även om jag än en gång vill säga att jag tycker att man har dragit benen efter sig.

Herr talman! Inrikesministern avslöjade i sitt förra inlägg att han är ett barn av den svenska skolan. Tiden från den 26 oktober, när proklamationen kom, till i dag, den 17 maj, är inte ett kvartal. Det är nog mer än ett halvår. Ett kvartal kunde ha varit en lagom tid. Men när det går ett halvår börjar man dra benen efter sig. Det krävs större pigghet från regeringens sida än så.

Anf. 60 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag får krypa till korset och erkänna mina i det här fallet bristande kalendariska uppgifter. Ett halvår ligger närmare sanningen än ett kvartal. Rätt ska vara rätt. Jag kan inte ens skylla på att det under en del av min uppväxt var en borgerligt styrd skola, utan jag får ta fullt ansvar själv för detta misstag.

Man kan naturligtvis misstänkliggöra Stratcom och även de andra delarna i Nato som vi samarbetar med. Men vi måste samarbeta med länder i vårt närområde när det gäller frågan om civilt försvar. Man kan naturligtvis gärna ha kritik och diskussion i fråga om det samarbetet. Men frågan

från Stig Henriksson var: Hur ska vi säkerställa detta? Det görs genom att ha en svensk i ledande befattning i de här organisationerna. Det är också vårt mål med det här arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:566 om nykterhetskontroller

Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sten Bergheden har frågat mig vad jag avser att göra för att antalet olyckor orsakade av rattonykterhet ska minska. Vidare har han frågat om jag anser att polisledningen prioriterar sina resurser på rätt sätt. Slutligen har Sten Bergheden frågat vad jag avser att göra för att antalet nykterhetskontroller utförda av polisen ska öka.

Trafiksäkerhetsarbetet är en självklar och viktig del av Polismyndighetens arbete. Målet är först och främst att bidra till en minskning av antalet döda och skadade i trafiken och att skapa trygghet för trafikanterna. Dessutom ska Polismyndigheten även upptäcka och förhindra annan brottslighet i trafikmiljön.

Nykterhet kontrolleras vid varje förar- och fordonskontroll och är en uppgift som utförs av alla poliser i yttre tjänst. I varje polisregion finns det också både polismän och särskilt utbildade bilinspektörer som är specialiserade på kontroll av yrkestrafiken.

Möjligheten till effektiv kontrollverksamhet har tidigare begränsats av att befogenheter, ansvar och prioriteringar varit underställda beslut i respektive polismyndighet. Den begränsningen finns inte sedan den 1 januari 2015, då den nya Polismyndigheten inledde sin verksamhet. Polismyndigheten har nu möjlighet att fatta de beslut som krävs för att skapa en likriktad kontrollverksamhet, tydligare prioriteringar av arbetsuppgifter och en effektiv resursfördelning över hela landet.

En ökad trygghet på våra vägar är dock inte enbart en polisiär fråga utan kräver förebyggande insatser från hela samhället. För att samhällets resurser ska utnyttjas mer effektivt har en försöksverksamhet med automatiska nykterhetskontroller i hamnar nyligen genomförts, så kallade alkobommar. Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att förbereda införandet av alkobommar i tre till fem hamnar som bedöms lämpliga för detta. En delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 oktober 2016.

Det är Polismyndighetens ansvar att bedöma hur många trafikpoliser och bilinspektörer som behövs för att utföra de uppgifter som Polismyndigheten har på trafikområdet och hur den samlade resursen ska användas. Detta gäller även ansvaret att säkerställa att kompetensförsörjningen är väl avvägd i förhållande till verksamhetens behov.

Polismyndigheten lämnade den 29 februari ett budgetunderlag till regeringen. Myndigheten bedömer där att antalet polisanställda behöver öka med 3 300 personer fram till och med 2020. Detta kräver enligt myndighetens bedömning ett tillskott av medel om 3,9 miljarder kronor. Regeringen avser att noga följa utvecklingen för Polismyndighetens förutsättningar att fullfölja sitt uppdrag.

Anf. 62 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag känner igen de flesta formuleringarna i svaret efter de frågor och interpellationer i ämnet jag har ställt tidigare.

Det jag egentligen efterfrågar är svaret på vad vi ska göra åt oron hos framför allt yrkesförarna när de ser berusade lastbilschaufförer och andra som orsakar olyckor och risk för olyckor med sitt beteende. Det handlar också om dem som kör från våra hamnar märkbart berusade. En del stoppas, vilket är jättebra, men det verkar som att problemet är betydligt större ute på vägarna.

Herr talman! Situationen är allvarlig. Varje dag ser vi spår av detta. Vi ser att lastbilar har kört i diket, och man kan konstatera att chauffören har varit onykter. Nästa steg blir att dessa stora lastbilar på 40–60 ton kommer över på fel sida på grund av chaufförens onykterhet och orsakar en riktig katastrof med bussar, skolbarn och annat inblandat. På något sätt måste vi hjälpas åt att få bort detta från vägen.

Anledningen till att jag ställer dessa frågor till ministern är att jag vill ha ett bättre svar än att det är polisledningen som prioriterar och jobbar med detta. Som jag förstår det anser ministern att det får räcka så. Men det räcker inte, och jag tror att ministern också vet det. Vi måste få fram fler kontroller på våra vägar.

Varje år dödas ungefär 60–70 personer och ca 1 000 skadas på grund av alkohol i trafiken. Det minskade antalet utandningsprover är en stor anledning till detta. Jag vet att polisen har mycket annat att göra, men det är rätt dramatiskt att minska antalet utandningsprov från 123 000 i januari 2015 till 31 000 i januari 2016. Det görs alltså bara en fjärdedel så många. Det betyder att det är väldigt många personer som inte blir testade ute på vägarna längre.

Herr talman! Anser ministern att situationen är tillfredsställande? Anser ministern att antalet trafikpoliser och kontroller räcker? Eller är ambitionsnivån att återgå till fler trafikpoliser och kontroller på våra vägar?

Vad har ministern hittills gjort för att försöka öka antalet trafikpoliser? Vad planerar ministern att göra framöver för att öka antalet trafikpoliser? Det handlar bland annat om utbildning. Finns det något sådant i bagaget?

Så till den allvarligaste frågan. I ministerns svar läggs mycket av skulden på polisledningen. Den har ansvaret och ska sköta detta medan ministern väntar och tittar på. Vad är ministerns ansvar för att trafikpolisen inte fungerar fullt ut på våra vägar?

Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag som statsråd följer logikens lagar. Om Sten Bergheden ställer samma fråga kommer Sten Bergheden att få samma svar. Detta kommer även att gälla framgent.

Vilket är ministerns ansvar, frågar Sten Bergheden. Det är att vi satsar mer pengar på polisen än någonsin tidigare och att Sverige har fler poliser än det någonsin hade när Sten Berghedens parti styrde landet.

Varje dag ser Sten Bergheden lastbilar i våra vägkanter som har välvt på grund av rattfylleri. Vad har Sten Bergheden för belägg för det? I den officiella statistiken kan vi nämligen se att antalet skadade och dödade i trafiken sjunker. Har Sten Bergheden inte tagit del av dessa siffror?

Sten Bergheden frågar vidare vilken ambitionsnivå jag och regeringen har. Det är att fortsätta den positiva utvecklingen med färre dödade och färre skadade och bättre kontroll på våra vägar genom klampning, genom regelförbättringar och genom de alkobommar som tyvärr stängdes ned under Sten Berghedens partis tid i regeringen.

Anf. 64 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag börjar med alkobommarna. Vi gjorde ett test och satte upp dem i hamnarna. Regeringen har sedan gjort ett antal utredningar.

Man håller på med en utredning som jag tror ska vara färdig den 31 oktober, och man har planerat att sätta upp alkobommar i tre till fem hamnar. Riksdagen meddelade i ett tillkännagivande att vi ville att de ska sättas upp i samtliga hamnar och gränsstationer. Men ambitionsnivån har sänkts till tre till fem hamnar.

Vi hade en utrustning här i landet som har testats och körts, men från och med i övermorgon är den i Finland för att de ska testa den. Utrustningen finns alltså inte ens kvar i Sverige, om jag är rätt underrättad. Det är allvarligt med tanke på att vi skulle kunna använda den för att kontrollera en del yrkesförare och andra förare som sätter sig i bilen utan att vara helt nyktra.

Självklart ligger det inte lastbilar i diket varje dag. Jag uttryckte mig fel. Men vi får rapporter om förare som drar iväg med alkohol i kroppen. De har druckit på fester och båtar innan de sätter sig i lastbilen eller bilen och kör ut på våra svenska vägar utan kontroller.

Risken för olyckor ökar eftersom de vet att antalet nykterhetskontroller ute på våra vägar är nere på nästan en fjärdedel av antalet kontroller vi hade tidigare. Detta sänder helt fel signaler vad gäller den säkerhet och trygghet vi behöver ha på vägarna.

Jag är förvånad över ministerns svar. Ministern säger också att jag kommer att få samma svar hela tiden. Det är möjligt, herr talman. Men jag är inte nöjd med svaret, för i dagsläget har vi för få trafikpoliser och nykterhetskontroller på våra vägar. Det enda ministern svarar är att det kommer att fortsätta att vara så.

Vi har aldrig haft så många poliser tidigare, men vi har dem inte på vägarna längre utan någon annanstans.

Min ambition med interpellationen var att få reda på om ministern har någon vilja att öka antalet trafikpoliser. Har ministern planerat att öka antalet utbildningar och se till att det blir fler trafikpoliser ute på våra vägar? Vilket ansvar har ministern för att detta verkligen genomförs och att vi får ut fler poliser på våra vägar?

Om det är så att ministern inte har högre ambitionsnivå än så får jag tacka för svaret, men jag tycker att det verkar vara en lite väl låg ambitionsnivå med tanke på det låga antalet utandningsprov och att det fortfarande inte finns alkobommar uppsatta vid våra gränsstationer.

Sedan har vi nästa steg, och det är missnöjet inom polisen. Det är också en allvarlig sak. Om trafikpoliser och andra slutar sin tjänst måste polisledningen självklart ta sitt ansvar i det läget. Men ministern borde också vara orolig om yrkeskunnigt folk lämnar sina positioner därför att de inte längre är nöjda i det arbete där de kanske har jobbat i 30–40 års tid.

Det borde vara intressant för ministern att titta över den biten. Så här kan vi inte ha det. Vi borde göra något både för att poliser ska stanna kvar och för att få fram fler trafikpoliser på våra vägar.

Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Om man efter 40 års tjänst väljer att lämna polisen, som Sten Bergheden säger, går man sannolikt i pension. Det tycker jag är väl unt efter att man har jobbat i 40 år inom polisen och utbildat sig för ett yrke.

Ambitionsnivån är att utvecklingen ska fortsätta: färre skadade och dödade på våra vägar och bättre kontroll genom att man gör kontrollerna på rätt ställe och har bättre och tuffare verktyg än man hade när Sten Berghedens parti styrde Sverige.

När Moderaterna styrde Sverige plockades alkobommarna i våra hamnar ned. I Göteborgs hamn – Sveriges största hamn – hamnade de i en låda i en container, och nu befinner de sig i Finland. När samarbetsregeringen styr Sverige byggs alkobommar upp, och de kommer att stanna där, i hamnarna, och inte som under Sten Berghedens tid hamna i ett magasin efter ett litet tag därför att den statliga finansieringen saknas.

Jag måste återigen fråga Sten Bergheden, för han hittar på gång på gång – nu fanns det inga kontroller på våra vägar när man åkte ut. Är det något fel i den officiella statistiken? Sjunker inte antalet skadade på våra vägar? Sjunker inte antalet dödade på våra vägar? Det skulle jag vilja fråga Sten Bergheden, för det låter som motsatsen.

När det gäller personalomsättningen inom polisen har vi i dag en omsättning på under 1 procent inom Polismyndigheten. Vi har 28 000 anställda, fler än det någonsin var när Moderaterna ansvarade för Polismyndigheten. Kanske Sten Bergheden till kammarens protokoll skulle kunna läsa in personalomsättningen på det moderata riksdagskansliet så att vi kan jämföra den med polisens och se hur stort problemet är inom polisen respektive det moderata riksdagskansliet?

Anf. 66 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Tack, ministern!

Uppenbarligen är det så att ministern inte är orolig över att det slutar så pass många poliser som det gör och att det finns en oro i det hela. Bara det skrämmer mig, med tanke på att det inte är bra när poliser slutar av den anledningen att de inte längre trivs i verksamheten. Detta drar säkert ned hela stämningen runt omkring och sänker arbetsnivån för många övriga i verksamheten.

Jag tycker att ministern borde ta detta på lite större allvar än att försöka jämföra det med hur många som slutar inom ett politiskt parti. Om det är några som slutar inom ett politiskt parti kommer det inte att påverka trafiksäkerheten ute på våra vägar, men att man slutar inom polisen kommer att göra det.

Det är just där ute som människor dör av den anledningen att de kör ihjäl sig eller något annat på grund av alkohol. Det är de siffrorna jag är ute efter när jag tar upp denna interpellation. Vi har fortfarande 60–70 personer årligen som dör på grund av alkoholrelaterade olyckor, och vi har över 1 000 personer som skadas. Detta anser ministern tydligen att vi ska tåla.

Jag vill att vi ska sänka den delen. Vi måste minska alkoholen på våra vägar. Det är därför vi har lagt fram förslag om alkobommar och annat.

För att rätta ministern när det gäller alkobommarna är det faktiskt så att vi hade dem uppsatta i Göteborg för en testperiod. Sedan flyttade vi dem till Frihamnen i Stockholm för en ny testperiod. När den var klar plockade regeringen – Socialdemokraterna – ned dem, och nu är de i Finland. Det är rätt bra att veta om det, så att vi får det rätt i protokollet om vart alkobommarna har tagit vägen och vem det är som har skickat dem till Finland.

Ministern! Jag skulle gärna vilja ha svar på frågan: Är ministern nöjd med situationen på våra vägar, och vill ministern få ut fler trafikpoliser för att få fler kontroller och få bättre ordning när det gäller onykterheten på våra vägar?

Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sten Berghedens ambition är lovvärd, men det är polisen som ska vara polis. Det är polischeferna som ska besluta om omfattningen och metoderna för uppdraget, inte Sten Bergheden och inte jag.

Det är slut på detaljstyrning från Stockholm och pinnjakt som gör att poliserna inte går efter vad som är effektivast för att minska trafikdödligheten eller alkoholen på vägarna utan efter vad som ser bäst ut i statistiken – statistik som Sten Bergheden sedan kan vifta med här i kammaren.

När vi ändå är inne på statistiken: Om det är fem gånger fler som slutar på Moderaternas riksdagskansli än inom polisen, är då krisen och missnöjet fem gånger större på Moderaternas kansli än inom polisen? Hur stor är krisen och katastrofen inom Moderaterna på grund av den hemska personalomsättning som Sten Bergheden talar om? Kan vi inte få veta det? Hur ser han på personalomsättningen på det egna kansliet? Är den katastrofal om den är 500 procent högre än inom polisen, eller går det kanske att leva med den personalomsättning som Moderaterna har på sitt riksdagskansli? Det skulle vara bra att veta.

Vi vill att resultatet ska styra. Därför är det viktigt att antalet dödade och skadade på våra vägar minskar, att vi har ett aktivt arbete mot alkohol, att vi stoppar alkoholen i våra hamnar och att vi för första gången i Sveriges historia kommer att få permanenta alkobommar i de största hamnarna. Det borde Sten Bergheden glädjas åt och applådera över.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:531 om statliga bankgarantier

Anf. 68 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat finansminister Magdalena Andersson vilka implicita garantier som staten utfäster till bankerna och hur stor andel av de offentliga finanserna dessa garantier utgör.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Implicita garantier till bankerna är knappast sådant som staten utfäster utan snarare konsekvensen av marknadsaktörernas förväntan om att staten

inte skulle tillåta att systemviktiga banker fallerar. Staten förväntas garantera bankens överlevnad och därigenom implicit garantera värdet på långivarnas fordringar på banken, vilket i sin tur leder till lägre finansieringskostnader för banken.

Marknadsaktörernas förväntningar borde rimligtvis ha förändrats efter att EU:s krishanteringsdirektiv genomförts i svensk rätt genom bland annat lagen om resolution, som trädde i kraft den 1 februari i år. Resolution innebär att staten tar kontrollen över till exempel en fallerande bank för att rekonstruera eller avveckla den under ordnade former.

Lagstiftningen är utformad så att det i första hand är bankens ägare och långivare – inte skattebetalarna – som ska bära de förluster som banken ådragit sig. Det kommer att minska incitamenten för aktörer på finansmarknaden att ta överdriven risk.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det nya regelverket för krishantering av banker tillåter statliga stödåtgärder, även om möjligheterna att vidta sådana åtgärder är begränsade. Det kan exempelvis handla om statligt stöd i förebyggande syfte eller kapitaltillskott och tillfälligt statligt ägande inom ramen för resolution.

Sveriges goda erfarenheter av statliga stödåtgärder och den tidigare regeringens ansträngningar i förhandlingarna om krishanteringsdirektivet för att möjliggöra sådana åtgärder kan dessutom förstärka marknadsaktörernas förväntningar om att staten ska rädda en fallerande storbank med hjälp av offentliga medel.

Det nya regelverket kommer att bidra till att både förebygga stabilitetsrisker och förbättra handlingsberedskapen för det fall det skulle uppstå stora problem i det finansiella systemet. Bättre reglering och ett stabilare läge på de finansiella marknaderna under senare år har minskat, men sannolikt inte helt eliminerat, värdet av en implicit statlig garanti. Härom råder självfallet full enighet mellan mig och Magdalena Andersson.

Anf. 69 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack så mycket, Per Bolund, för svaret! Jag vill också tacka Per Bolund för redighet och tydlighet i hans sätt att svara på interpellationer. Det är välkommet och viktigt för sakfrågan som diskuteras, och det är givetvis viktigt för det demokratiska samspelet överlag.

Per Bolund har att hantera en för Sverige mycket viktig fråga – det är en mycket viktig fråga för alla länder – i form av den finansiella stabiliteten. Det är kanske inte vad som står på banderollerna i första maj-tågen eller det som det ställs mest frågor om i valstugorna. Det är kanske till och med någonting som aldrig får det största utrymmet i våra tidningar.

Om det däremot inte fungerar blir problemen desto större i termer av till syvende och sist mänskligt lidande, men på vägen dit en oförmåga att finansiera välfärden, en oförmåga att skapa tillväxt i samhället och en oförmåga att upprätthålla sysselsättning och skapa nya arbetstillfällen.

Sverige är exponerat, som Per Bolund vet, eftersom Sverige har en traditionellt och historiskt sett stor finansiell sektor. Det är en av de större finansiella sektorerna i relation till bnp bland de utvecklade länderna. Det ställer givetvis stora krav på att vi med nit och redlighet ser till att vi har ordning och reda i dessa system och att vi kan hantera de risker som finns men också att vi kan hantera de problem som uppstår.

När internationella aktörer har bedömt och utvärderat Sverige var just den disciplin som alliansregeringen inskräppte mot bankerna en viktig förklaring till att Sverige kunde stå emot krisens effekter bra. Det finns inbyggt i dessa system, som de flesta bedömare är eniga om, en överdriven girighet, jakt på vinster eller emellanåt fartblindhet som kan riskera stabiliteten och grunden för jobbtillväxt, sysselsättningstillväxt och ekonomisk tillväxt i hela landet.

Det är därför bra, och något som jag välkomnar, att ministern fortsätter det arbete som alliansregeringen påbörjade på detta område.

Med detta sagt handlar det just om detta med ordning och reda. Och, herr talman, det känns kanske lite orättvist att ställa Per Bolund till ansvar för vad Magdalena Andersson skriver i debattartiklar. Den här interpellationen ställdes ursprungligen till Magdalena Andersson. Men regeringen bedömde att regeringen är så fördelat att det är Per Bolund som ändå ska svara på denna interpellation. Därför får jag ställa denna fråga till Per Bolund.

Mot bakgrund av den förhoppningsvis breda samsyn som finns kring ordning och reda i fråga om den finansiella stabiliteten är det oroväckande när det i protokoll från stabilitetsråd och från finansmarknadsministern anges att det med de nya regler som nu finns på plats indirekt inte längre finns denna form av implicita garantier, utan nu bär bankerna och deras ägare själva det fulla ansvaret för den finansiella risk som finns. Det regleras med tariffer och procentenheter. Man ska betala pengar, man ska fondera likvida medel som man ska ha tillgång till och så vidare. Därtill denna mekanism som innebär att ägarna, vilket är det centrala, och inte skattebetalarna bär det yttersta ansvaret.

Ändå argumenterar finansministern kraftfullt för nya skatter på banker. Det kan absolut vara rimligt att beskatta den finansiella sektorn på ett sätt som vi ännu inte gör. Det är inte det som jag vänder mig mot, däremot att motivet för detta är de implicita garantierna. Om motivet för en ny skatt är de implicita garantierna är det oroväckande att regeringen tycks ha olika uppfattningar om huruvida dessa implicita garantier existerar. Och om dessa implicita garantier motiverar en skatt bör också regeringen ha en uppfattning om omfattningen och storleken på dessa implicita garantier. Hur mycket pengar har skattebetalarna riskerat i svenska banker, enligt finansmarknadsministern?

Anf. 70 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Niklas Wykman för interpellationen och för att han också inskräpper vikten av att vi ska ha en bra finansmarknadsreglering och se till att vi bygger upp en stor trygghet i det svenska finansiella systemet. Precis som Niklas Wykman poängterar är den svenska finansmarknaden mycket stor i relation till vår bnp. Därför är det extra viktigt att vi har tydliga och skarpa regler för finansmarknaden som ser till att man också tar sitt ansvar och att man inte drar på sig risker som faktiskt kan drabba hela den svenska ekonomin och därmed många viktiga samhällsfunktioner.

Jag vill börja med att rätta bilden som Niklas Wykman försöker ge av den argumentation som finansminister Magdalena Andersson har haft. Om Niklas Wykman hade läst och refererat till hela debattartikeln skulle han ha sett att det finns en rad goda skäl att ta bort avdragsrätten för ränta på

efterställda lån. Magdalena Andersson lyfter i artikeln fram flera skäl, bland annat att sektorn är skattegynnad – detta tycks hon dela med den före finansministern, som beskrev det ganska många under sin tid i regeringen – men också att man ökar motståndskraften för de svenska bankerna och finansinstituten genom att minska denna möjlighet att göra avdrag för efterställda skulder.

Anledningen till att detta är ett relevant förslag är att vissa efterställda skulder får räknas till institutens kapitalbas enligt EU:s tillsynsförordning och enligt solvens II-direktivet. Sådana efterställda skulder bör rimligtvis behandlas som eget kapital också vid beskattningen. Därför bör inte heller ränteutgifter på skulderna kunna dras av. Förslaget ökar därför också den skattemässiga neutraliteten mellan finansiering med eget kapital å ena sidan och finansiering med efterställda skuldförbindelser i finanssektorn å andra sidan. Därmed får också företag i finanssektorn starkare incitament att öka soliditeten i sin verksamhet. Därmed får de också större motståndskraft.

Det är viktigt att se att en av anledningarna till att vi nu gör denna stora förändring av hur vi ser på hur man ska rädda banker som hamnar i stora problem och kris är att vi såklart ser stora risker med att skattebetalarna hela tiden ska ta den sista risken och att vara de som alltid i slutändan är beredda att gå in och täcka upp om det går fel i banksystemet.

Därför gör vi stora insatser. Jag är mycket stolt över att vi nu ägnar mycket tid och kraft åt att minska risken för skattebetalarna, det vill säga att se till att bankerna i första hand ska vända sig till sina aktieägare och sina långivare för att se till att täcka upp genom dem som faktiskt har tagit riskerna i verksamheten. Det tycker jag är en mycket viktig och rimlig princip.

En av anledningarna till att man dock inte kan säga att den implicita bankgarantin i dagsläget är helt avvecklad är den förra regeringens ingång i förhandlingarna inom EU när dessa direktiv togs fram och där de lade ned ganska mycket tid och kraft och kämpade för att det skulle finnas en möjlighet trots de nya regelverken att gå in från staten och ta det sista ansvaret om det skulle gå fel hela vägen.

Nu låter det lite grann på Niklas Wykman som att han tycker att det är problematiskt om staten ska ta en sådan implicit garanti. Då kanske man kan ifrågasätta varför den förra regeringen agerade på det sättet och så kraftfullt agerade för att denna möjlighet skulle vara kvar i det nya direktivet.

Jag är mycket glad över att vi genom det direktiv som nu införs väldigt mycket ökar kraven på bankerna och deras ägare, så att det är där som den stora insatsen görs för att ta ansvar för att ha en fungerande verksamhet och att de ska ta ansvar när bankerna går dåligt. Det gör att vi nu kraftigt minskar den implicita bankgarantin. Det är någonting som jag tycker är en mycket positiv utveckling och som jag hoppas att vi har en bred samsyn om i Sveriges riksdag.

Anf. 71 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Det hände mycket på detta område under alliansregeringens tid – stabilitetsråd med mera. Mycket hände på EU-nivå – Basel III och så vidare. Nya regelverk kom på plats – till exempel en resolutionsfond och insättningsgarantins finansiering.

Herr talman! Det blir dock lite förvirrat här när finansmarknadsministern lägger en skuld för det som han säger är en implicit garanti på alliansregeringen och den position som vi hade i förhandlingarna med EU. Om finansmarknadsministern tror på det han själv säger undrar jag om han ens har förstått hur regelverket är utformat och fungerar, och det oroar.

Anledningen till att Sverige drev denna position var just för att skattebetalarnas pengar inte skulle riskeras genom att man skulle hamna i en situation där man skulle riskera att behöva rädda bankernas aktieägare utan att man i stället skulle kunna ha kvar möjligheten att gå in från statens sida, ta över banken och säkerställa att tillgångarna för aktieägarna blir värdeflösa och på så sätt säkra upp det finansiella systemet utan att rädda dem som har investerat pengar i banken.

Ambitionen var givetvis – där nådde vi i mål – att se till att skattebetalarnas pengar inte skulle riskeras, det vill säga att det inte skulle finnas en implicit garanti för aktieägarna i bankerna, utan att garantin skulle vara att det finansiella systemets funktionalitet skulle upprätthållas även under en kristid och att man skulle säkerställa spararnas intressen.

Herr talman! Detta är regelverket. Den andra delen av detta är finansieringen, där avgifter för banker, resolutionsfonder med mera har kalibrerats för att det ska säkerställas att man bär den risk som man tar.

Om finansmarknadsministern menar att det finns kvar en implicit garanti från statens sida i detta, då betyder det att dessa avgifter av olika slag är för låga och inte lever upp till den riskbild som bankerna tar. I sådana fall borde finansmarknadsministern vilja höja dem kanske snarare än att riskera skattebetalarnas pengar om finansmarknadsministern i likhet med finansministern på ett ärligt och uppriktigt sätt anser att dessa garantier finns.

Herr talman! Om garantierna, som finansmarknadsministern säger, existerar på riktigt har ju staten ställt ut en risk till skattebetalarna. Man har sagt: Så här mycket pengar riskerar ni ifall en eller flera av de svenska bankerna drabbas av allvarliga problem. Därför är det inte orimligt, herr talman, att också efterfråga en uppskattning eller bedömning av hur stor den risken är – hur mycket pengar den i sådana fall omfattar.

Att i ett så allvarligt ämne lite löst säga att det finns en implicit garanti och sedan inte kvantifiera den garantin på något sätt skapar en stor osäkerhet. Det gäller inte bara bland marknadsaktörer, banker med mera utan givetvis även dem som enligt finansmarknadsministern bär risken. Det är de som går till jobbet och betalar sin skatt – som enligt finansmarknadsministern fortfarande, trots de regler som har kommit på plats, uppenbarligen ska bära ett ansvar för banker som inte sköter sig.

Anf. 72 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag måste säga att det blir lite märkligt att höra på Niklas Wykman, som ändå är företrädare för det parti som ledde Finansdepartementet under förra mandatperioden och förde dialogen med och förhandlingarna inom EU om just krishanteringsdirektivet och hur man ska hantera banker i kris.

Vi ägnar oss nu med full kraft åt att minska riskerna för skattebetalarna och staten. Hela regelverket går ut på att i största möjliga mån minska riskerna. Det låter som att den förra regeringen försökte minska riskerna, men

vi vet att den i verkligheten försökte förhandla in just möjligheten för staten att gå in och ta över banker i kris. Det säger Niklas Wykman också. Det är väl uppenbart för alla bedömare att den som är beredd att gå in och ta över en bank också tar en risk. Man tar ju över skulder och liknande för att just få det finansiella systemet att fungera.

Vi ägnar oss som sagt väldigt mycket åt att försöka minska risken för att skattebetalarna ska gå in. Det är vårt huvudfokus. Jag kan konstatera att det, genom att vi har infört direktivet och gjort Riksgäldskontoret till resolutionsmyndighet, är skuldnedskrivningar som är det huvudsakliga verktyget om ett kreditinstitut eller värdepappersbolag inte längre klarar sina verksamheter och är bärkraftigt. Det nya regelverket gör därför att finansmarknadens aktörer har all anledning att göra väldigt noggranna riskbedömningar när de gör sina placeringar.

På grund av hur den förra regeringen förde förhandlingarna kan dock även statliga stödåtgärder komma i fråga. Anledningen till det är ju att bland annat Sverige förhandlade till sig en viss flexibilitet i EU:s krishanteringsdirektiv. Det kan väl knappast komma som en överraskning för Niklas Wykman att den flexibiliteten finns, eftersom han är medlem i ett parti som ingick i den regering som faktiskt drev igenom detta. Den överraskning och nästan indignation jag noterar hos Niklas Wykman känner jag alltså kanske inte är riktigt rätt placerad i det här fallet.

Jag tycker att det väldigt bra att vi nu har ett krishanteringsdirektiv på plats och att vi har resolutionsprinciper för bankerna. Det gör att vi faktiskt tydligt kan föra över ansvaret och risken till dem som får bankernas vinster och i viss utsträckning är de som styr hur bankerna sköts. Därför tycker jag att det är viktigt att se till att de måste ta ett stort ansvar. Hamnar en bank i kris är det framför allt aktieägarna som får täcka upp för de förluster som görs, och skuldnedskrivningar är ett verktyg.

Det gör att det är först efter att många andra, stora steg har tagits som det över huvud taget är aktuellt att staten går in och gör insatser. Det tycker jag är en bra princip. Man ska ha höga skyddsvallar, och man ska se till att de som tar riskerna och också gör förtjänsterna är de som får ta ansvaret för banken även när det går dåligt.

Det är också viktigt att poängtera att Sverige självklart följer samma regelverk som resten av EU:s medlemsländer gör. Vi har inga speciella regler som gäller i Sverige, utan det är samma regler som gäller även i det här fallet. Därmed är Sveriges möjligheter att ge statligt stöd lika kringskurna av EU:s regelverk som alla andra medlemsstaters. Det tycker jag också är en bra princip, eftersom finansverksamhet ofta är internationell och aktörer befinner sig på många olika marknader. Det är alltså bra att man har kommit överens om gemensamma regler inom EU.

Niklas Wykman ställer frågan hur stor andel av de offentliga finanserna som utgör den implicita garantin. Jag tror inte att det är meningsfullt att spekulera i det, utan det viktiga att konstatera är att det är skuldnedskrivningar som nu är det huvudsakliga verktyget om ett kreditinstitut eller värdepappersbolag inte längre är bärkraftigt. Det tycker jag är en sund princip. Det är det man som aktör på de finansiella marknaderna ska inrikta sig på.

Anf. 73 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Per Bolund försöker sätta in päron, äpplen och bananer på samma konto, och det går inte så bra.

Per Bolund har nu chansen att reda ut huruvida han tycker att det är bra eller dåligt att den här flexibiliteten finns för Sveriges räkning. Den finns för att Sverige har en framgångsrik historia av att hantera banker i kris, och det är viktigt att slå vakt om den principen. Genom att agera som Sverige har gjort under moderatledda regeringar har man inte behövt bekosta detta med skattebetalarnas pengar; tvärtom har man fått tillbaka pengarna, och mer därtill, genom att ta över ägandet av banker. Därmed kan inte aktieägare och de som har tagit överdrivna risker – och profiterat på ett högt risktagande – låta sig räddas.

Detta är den bakomliggande och grundläggande anledningen till att Sverige har en flexibilitet. Det är inte för att öka den implicita garantin utan för att minska den, för att säkra skattebetalarnas pengar. Skattebetalarna ska inte skicka över sina pengar till de aktieägare som har gjort vinst på ett alltför omfattande risktagande i bankaktier. Den verkligheten önskar inte jag. Jag undrar om Per Bolund skulle vilja bli av med flexibiliteten i regelverket. Är det Per Bolunds mening?

Om det inte är Per Bolunds mening återstår frågan om avgifterna från bankerna är för låga. Om det finns en implicit garanti från statens sida, som finansmarknadsministern hävdar, hävdar nämligen finansministern och finansmarknadsministern att det regelverk som nu är på plats just för att det inte ska vara på det sättet är fel kalibrerat. Finns det i så fall en ambition att kalibrera om regelverket, så att skattebetalarna inte längre – på Magdalena Anderssons och Per Bolunds initiativ – ska bära denna risk?

Anf. 74 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tror att det finns skäl att upprepa det jag sa i mitt inledningsanförande. Det verkar inte riktigt ha gått fram.

Den implicita garantin är en konsekvens av marknadsaktörernas förväntningar utifrån det gällande regelverk vi har. Även om EU:s krishanteringsdirektiv numera är genomfört i Sverige är den implicita garantin sannolikt inte helt uttraderad. Eftersom det är omöjligt att känna till hur nästa chock som drabbar det finansiella systemet i Sverige kommer att se ut förhandlade vi också, under alliansregeringens ledning under den förra mandatperioden, fram en viss flexibilitet i krishanteringsdirektivet när det togs fram.

Den flexibiliteten har genomförts i svensk rätt nu. Det är bland annat regler om statliga stabiliseringsverktyg och förebyggande statligt stöd som ingår i det. Tillsammans med de goda erfarenheter Niklas Wykman refererar till har det lett till en förstärkt förväntan från marknadsaktörerna på att staten ska ta ett ansvar. Det finns till exempel rating-institut som utgår ifrån att Sverige i större utsträckning än andra medlemsstater ska ha rätt att ge statligt stöd till sina banker.

Här tycker jag att det är viktigt att poängtera att Sverige följer samma regelverk som andra aktörer. Vi gör inte andra avväganden, utan vi använder samma regelverk som andra medlemsstater inom EU gör. På det sättet skiljer alltså Sverige inte ut sig.

Däremot skiljer Sverige ut sig i hur väl vi skyddar den svenska ekonomin från risker inom finanssektorn, bland annat när det gäller resolutionsreserven. Den byggs upp just för att klara av kriser och ta hand om företag som hamnar i resolution. Vi bygger upp den reserven extra högt i Sverige, och vi gör det extra snabbt för att kunna ha skyddsvallar och se till att vi inte tar risker i onödan, eftersom vi har en stor finanssektor.

Jag tycker att det är en bra princip, och den gör att jag med stolthet kan säga att vi just nu effektivt minskar den implicita bankgarantin. Det tycker jag också är ett bra steg framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:603 om permanenta undantag i detaljplaner

Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig om jag är redo att göra permanenta undantag i detaljplaner, regler och byggnormer för ungdomsbostäder på samma sätt som för asylboenden.

Regeringen beslutade under hösten 2015 om förändringar i plan- och byggförordningen med syfte att underlätta för Migrationsverket att förlägga det stora antal personer som sökte asyl i Sverige. Förändringarna i förordningen avser tillfälliga anläggningsboenden och innebär att en kommun i sin roll som tillsynsmyndighet ska bortse från krav på hushållning med energi, vatten och avfall, och att vissa andra krav på byggnader ska anpassas till förutsättningarna i det enskilda fallet.

Begreppet ungdomsbostäder finns sedan den 1 juli 2014 inte längre författningsreglerat. Boverkets byggregler ändrades då på flera punkter för att göra det möjligt att genom ny- eller ombyggnad uppföra bostäder med mindre ytor. Jämfört med de regler som gällde tidigare räcker det numera att det till exempel finns utrymme för en säng som också kan användas som soffa eller för ett bord som växelvis kan användas som matplats och arbetsplats. Därmed kan en bostad enligt gällande regler och med tillgänglighet för personer med nedsatt rörelseförmåga byggas inom en yta på ca 21 kvadratmeter.

Den 1 juli 2014 infördes också en definition av studentbostad i Boverkets byggregler. En studentbostad är, när det handlar om byggande, en bostad avsedd för studerande vid universitet eller högskola. I sådana bostäder kan ännu fler funktioner i bostaden tillgodoses inom samma utrymme och en studentbostad kan därför byggas inom en yta på ca 16 kvadratmeter.

Kraven på detaljplaner, deras tillämpning och möjligheter till undantag, regleras till skillnad från byggreglerna inte av regeringen eller Boverket. De regleras i lag och tillämpas direkt av kommunerna.

Regeringen delar interpellantens syn att fler bostäder behöver byggas, inte minst bostäder som unga har råd att bo i. Därför inför regeringen ett investeringsstöd riktat mot små klimatsmarta lägenheter med ett krav på överkomliga hyror.

Regeringen kommer också att fortsätta arbetet med att förändra plan- och byggreglerna i syfte att förenkla, främja konkurrens och korta tiden

från idé till färdigt hem. Vi är beredda att fortsätta utveckla bostadspolitiken tills byggtakten möter behoven på bostadsmarknaden. Med det syftet har regeringen bjudit in fem oppositionspartier till de bostadspolitiska samtal som för närvarande pågår.

Anf. 76 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Trevligt att mötas. Det var några år sedan vi stod här och debatterade med varandra. Då var rollerna något ombytta. Verkligheten har hunnit förändras sedan dess.

Det vi ser i dag, migrationsströmmarna till Sverige, ställer stora krav på Sveriges förmåga att också tillgodose människors behov av en värdig och väl fungerande bostad.

Det är bra att det har tagits steg för att se till att det tillförs fler bostäder till människor som verkligen behöver det och att det har blivit vissa regelförenklingar i samband med etablerandet av bostäder för nyanlända.

Jag ställde en skriftlig fråga i vintras till ministrerns företrädare, Mehmet Kaplan, om vilka regelförändringar i plan- och bygglagen som regeringen avsåg att vidta. Jag fick inte så mycket svar då, men jag återkom på upploppet i en frågestund där jag av talmannen vänligen fick ordet för att ställa denna fråga. Det blev inte ett mycket klarare svar där, så då tänkte jag att jag skulle ta en debatt med ministern. Och det gläder mig att det är Per Bolund som står här, för jag väntar mig att det nu kommer att bli klara och tydliga besked.

Jag gjorde en liten precisering av min frågeställning till att gälla ungdomsbostäder och inte bara rent allmänt vilka ändringar i plan- och bygglagen som regeringen avser att vidta. Jag tackar för svaret. Det var återigen inte särskilt klargörande när det gäller vilka förändringar regeringen avser att göra.

De exempel på förändringar som Per Bolund redogör för här är mycket av det som skedde under alliansregeringens tid. Begreppet ungdomsbostäder, som inte finns längre, och att Boverkets byggregler ändrades var det alliansregeringen som låg bakom. Definitionen av studentbostäder och möjligheten att bygga dem på ett enklare sätt var det också alliansregeringen som låg bakom.

Jag är väldigt nyfiken på vad det är för agenda som regeringen har här. Ni säger att ni vill ha samtal med fem oppositionspartier. Det är väl ganska bra att inför den typen av samtal visa korten och tala om vad som är ens intentioner. Det blir då liksom lite lättare att förbereda sig för de samtalen, för det är en utmaning som vi har att kunna få fler bostäder i Sverige.

Sverige är ett samhälle där det finns väldigt många ensamhushåll, det vill säga att det behövs fler bostäder per capita här än vad det gör i många andra länder. Om genomsnittsfamiljen innehåller fyra personer behövs det färre bostäder än om genomsnittsbostäderna innehåller 1,3 personer, som ungefär är fallet i Sverige. Det gör att vi inte längre bara kan tala om att göra förenklingar för asylsökande och för ungdomar. Jag är ute efter att vi måste ha permanenta regelförenklingar för alla sorters bostäder.

I dag är ett av de stora samhällsproblemen som minskar rörligheten att människor avstår från att söka arbete för sin försörjning på annan ort på grund av att det inte finns bostäder. Jag ställer därför frågan igen: Vilka konkreta förenklingar vill regeringen göra?

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Hans Rothenberg, för interpellationen! Jag tycker att det är ett viktigt område, och det är klart att det är väldigt viktigt att vi gör allt vi kan för att se till att bostadssituationen blir betydligt bättre än vad den är i dag. Det är uppenbart att det finns en stor brist i väldigt många av Sveriges kommuner.

Samtidigt tycker jag att det är viktigt, för att den här debatten ska bli lite nyanserad, att titta på vad som faktiskt händer. Det är en utveckling på bostadsmarknaden som går väldigt snabbt. Vi har mycket höga byggtal jämfört med hur det har sett ut under de gångna åren. Enligt Boverkets prognos började 48 000 bostäder att byggas 2015. Det är en ökning med 25 procent jämfört med året innan. I år är prognosen att det ska påbörjas runt 53 500 bostäder – ytterligare ett stort steg framåt. Prognosen pekar också på att ökningen kommer att fortsätta även under kommande år.

Det är glädjande att det nu kommer ett ökat byggande på plats, att vi bättre kommer att kunna matcha tillgången på bostäder med den stora efterfrågan som finns. Samtidigt kan vi konstatera att även om bostadsbyggandet ökar snabbt är nivåerna inte tillräckliga för att motsvara befolkningsökningen, inte minst nu när det har kommit väldigt många människor till vårt land. Bostadsbyggandet är nu det högsta sedan 90-talet, alltså på snart 30 år, så någonting rätt tycker jag nog ändå att den här regeringen gör.

Sedan är det inte så att vi inte har fattat några beslut från regeringens sida, utan vi har kommit med kraftfulla åtgärder för att se till att det finns möjlighet att öka byggandet. Det handlar om stimulanser till bostadssektorn, men det handlar också om regelförenklingar. Till exempel har vi förkortat överklagandeprocessen, lagt fram en ny bullerförordning för att möjliggöra byggande och satsat på energieffektiva och klimatsmarta hyresfastigheter. Det gör att vi nu ser att det sker en stor förändring när det gäller till exempel byggandet av hyreslägenheter, där allmännyttan har vänt en ganska lång trend av decennier med minskat byggande till att nu i stället öka byggandet.

Det görs alltså regelförändringar som leder till ökat byggande. Men jag skulle framför allt vilja lyfta fram den största bostadspolitiska satsningen som har gjorts på över 20 år. Vi satsar nu 6 miljarder kronor på årsbasis för att just stimulera fram det som det kanske finns allra störst behov av på marknaden, nämligen små energieffektiva lågkostnadslägenheter, det vill säga lägenheter som inte har särskilt hög hyra. Det är verkligen en möjlighet för de ungdomar som står utan bostad och som behöver få in en fot på bostadsmarknaden, men också för många av de människor som har kommit till vårt land.

Regeringens ambition är självklart att fortsätta att driva på utvecklingen. Vi tittar på många olika förslag på hur man skulle kunna förenkla byggregler och snabba upp byggprocesser.

Redan med de regler som finns i dag finns det faktiskt stora möjligheter att bygga mer, även om vi tittar på hur kommunerna faktiskt använder de regelverk som finns. Ett exempel är att det byggs fyra gånger mer per capita i Sundbyberg än i Danderyd, så uppenbarligen är vissa kommuner mer kreativa i att med dagens byggregler se till att det byggs mer.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Jag är glad att vi har tagit stora kliv framåt och utvecklat bostadspolitiken kraftfullt. Därmed kommer det att byggas fler bostäder med den redan nu ökade byggtakten. Jag är också glad över att vi har bostadspolitiska samtal med oppositionspartierna. I de samtalen har de partier som blivit inbjudna men också regeringen fört fram förslag på hur vi kan öka byggandet.

Jag hoppas att Hans Rothenberg ursäktar, men vi tycker nog att samtal som förs om bostadsbyggandet gärna ska föras runt bordet och att det är bra om vi tillsammans kan utforma förslagen och reglerna. Därför kanske inte det bästa är att lyfta fram de förslagen här.

Anf. 78 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Det är bra, Per Bolund, att ni gör något. Jag säger inte att regeringen inte gör någonting. Men det skulle behöva göras så mycket mer. I den situation som vi har i Sverige med 100 000–150 000 människor som kommer till vårt land varje år behövs det rejält med nya bostäder, och de behövs ganska snabbt. Då måste hinder rivas. Det behövs mer av ett alexanderhugg i systemet än de finjusteringar som ministern här presenterar.

Min kollega Ewa Thalén Finné hade en interpellationsdebatt med ministrerns företrädare Mehmet Kaplan just om de här frågorna. Jag har tittat i protokollet, och det finns inga tydliga och klara besked om i vilken riktning regeringen vill ta den här frågan för att kunna göra en riktigt rejäl inbrytning så att det blir fler bostäder på ganska kort tid, vilket behövs.

Vad vill då Moderaterna göra i sammanhanget? Vi vill ha en modern bostadspolitik som ger långsiktiga, sunda spelregler. Vi är inte beredda att gå in med statliga subventioner för att öka nyproduktionen. Det ska inte vara mer skattepengar som går ned i byggbolagens fickor.

Vi vill skapa förutsättningar för en bostadsmarknad där människor själva kan välja boende efter sina behov under olika skeden av livet. Ett av de viktigaste skedena i livet är flytten till den första bostaden. Därför behöver man göra vissa ingrepp i regelsystemen, snabba på byggprocessen, förändra möjligheten att överklaga byggbeslut, ha en privat initiativrätt, möjlighet till jämförelse mellan kommuner och minskade obligatoriska krav på detaljplan.

Vi vill att fler detaljplaner ska kunna antas av byggnadsnämnden eller kommunstyrelsen, och det är någonting som finns i en proposition färdig att antas. Lagrådet har sagt okej till detta. Men regeringen har sagt nej.

Moderaterna och Alliansen har presenterat klara och tydliga intentioner om att vi vill begränsa antalet personer som har rätt att överklaga. Vi vill avgiftsbelägga överklaganden och ta bort länsstyrelserna som överklagandeinstans för detaljplan och områdesbestämmelser. Det kan korta processen med i genomsnitt fyra och en halv månad, och det spelar roll på ett år som har tolv månader när 100 000 människor behöver ha nya bostäder, när det redan finns ungdomar i Sverige som behöver bostad och vi behöver ha fler bostäder för att klara av den livsnödvändiga och nyttiga cirkulation på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden som vårt samhälle behöver. Då måste man göra lite mer än att bara skrapa i kanten.

När det gäller studentbostäder vill vi, utöver att förkorta plan- och byggprocesserna med tidsgränser och utöver att lätta på reglerna för tek-

niska egenskapskrav för utformningsregler, ha en översyn av marktillgången nära universitet och högskolor i syfte att frigöra mark för boende. Sverige är ett stort land, men det är alltid brist på mark när det ska byggas.

Regeringen har möjlighet att ge uppdrag till Akademiska Hus, det statliga bolaget, att ta fram volymmål för bostadsbyggandet. Man kan också förbättra möjligheten för universiteten att bygga och förvalta studentbostäder. Det är bra för campus, och det är bra för hela samhället att få mer av boende, för när en människa vet var hon har sina rötter och tryggheten i att gå hem efter en skoldag eller en arbetsdag, då får vi ett samhälle i harmoni.

Jag väntar fortfarande på konkreta förslag.

Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Låt oss konstatera att byggtakten har ökat ganska avsevärt sedan den här regeringen tillträdde. Det är någonting som vi borde kunna glädjas åt, både Hans Rothenberg och jag.

Självklart är vi inte nöjda med detta från regeringens sida. Vi fortsätter att jobba aktivt, och vi har ju såklart en helt annan syn än Hans Rothenberg på de statliga stöd som införs. Genom att vi ställer krav på att hyrorna i de fastigheter som byggs inte går upp på ett sätt som gör att de blir svårtillgängliga för människor med låga inkomster blir det inte heller som Hans Rothenberg befarar: att pengarna, som han uttrycker det, glider ned i byggherrarnas fickor. I stället kommer de att göra nytta i form av att det blir fler nya bostäder, just hyreslägenheter som väldigt många unga efterfrågar, eftersom man kanske inte vill gå in i sitt livs största affär bara för att man behöver en bostad. Man kanske vill vara mer flexibel och kunna till exempel resa eller göra andra saker.

Det är också bra för de företag som försöker rekrytera personer som ska kunna komma hit och arbeta, kanske inte permanent utan bara under en viss tid. Då är det bra om det finns en lägenhet att hyra under den perioden i stället för att man måste gå in på bostadsmarknaden och lägga ned en väldigt stor summa pengar.

Det är alltså stora och viktiga steg framåt, och vi vet också historiskt att när man har haft stor bostadsbrist och försökt åtgärda det med olika typer av stöd för att göra det möjligt att bygga de lägenheter som framför allt efterfrågas på bostadsmarknaden så har det också varit funktionellt och gett effekter.

Vi fortsätter dock att titta brett på olika former av förslag för att korta byggtider och göra det lättare att bygga mer. Bland annat har vi, som jag sa, tittat på överklagandeprocesserna och tagit bort instanser just för att kunna korta överklagandetiderna. Vi tittar självklart också på vilka förhållanden som ska gälla när man bygger husen, vilka krav som ska ställas och om de kraven innebär hinder som gör att man genom att göra förändringar skulle kunna bygga mer.

Detta är också frågor som ligger på bordet i de politiska samtal som nu förs med regeringen och oppositionspartierna. Om Hans Rothenberg inte litar på mig i den frågan så kan han ju prata med sina representanter på de mötena och se att det här är just de förslag som diskuteras i de bostadspolitiska samtalen. Min förhoppning där är att vi verkligen kommer att komma fram.

Jag tycker att det är viktigt att man nyanserar debatten och ser att det är stor skillnad mellan byggnader som ska stå på en plats under en kort tid och byggnader i vilka personer ska vistas under en kort tid. Jag tycker att det finns en viss sammanblandning i den fråga som Hans Rothenberg ställer. Ett hotell till exempel är ett hus där man generellt sett vistas en ganska kort tid, och därför kan man också göra undantag från byggregler och till exempel ha rum som saknar fönster, vilket kanske inte skulle accepteras om det gäller ett permanent boende där man bor lång tid.

Det var också det som gjorde att vi när vi gjorde förändringen för asylboenden kunde ta steg att inte ställa samma krav. Vi vet ju att detta är boenden där människor befinner sig under en begränsad tid och inte under en lång tid. Därför tycker jag att det var ett riktigt och rätt beslut, som ju också finns i den överenskommelse om migration som många oppositionspartier kom överens med regeringen om.

När det gäller Akademiska Hus kan vi konstatera att det nu byggs betydligt fler studentlägenheter, vilket jag tycker är alldeles utmärkt. Även där försöker vi se hur vi kan skapa bättre förutsättningar för dem att bygga mer.

I opposition kan man kosta på sig att kasta ur sig förslag och komma med massor av idéer medan man i regering har ett stort ansvar att se till att de idéer som tas fram faktiskt är genomförbara, fungerar och också leder till en hälsosam boendemiljö. Detta gör att beredningstiderna ibland kan ta tid, men det är viktigt.

Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack för den övergången! Det var precis det som alliansregeringen gjorde: Vi hade en färdig proposition som bara var att klubba vidare, men den sa ni nej tack till. Man ska vara kreativ i opposition, men man ska också vara öppen och mottaglig när man är i majoritet för att kunna stå bakom goda förslag.

Bostadsfrågan är en av Sveriges största samhällsutmaningar. Bostadsbyggandet måste öka kraftigt, och det befintliga bostadsbeståndet måste nyttjas bättre. Sverige ska vara ett land där det är självklart att man enkelt kan få tag i en bostad, lika självklart som det bör vara att man enkelt kan få tag i ett jobb. Det är inte rimligt att man måste ha kontakter eller väletablerade föräldrar för att kunna få tag i en första bostad, och därför behövs det rejäla regelförenklingar och snabbare handläggningstider och plan- och bygglovsprocesser.

Sverige behöver en politik för en långsiktigt bättre fungerande bygg- och bostadsmarknader än vad vi har i dag. Ministern talar om att det ska vara skäliga hyresnivåer, men vad är det som driver upp byggkostnaderna? Det är ju regler och bestämmelser som ofta gör det dyrare att bygga, och någonstans måste det betalas. Det betalas alltid av konsumenten i sista hand är, i det här fallet den som bor, det vill säga hyresgästen eller ägaren av bostaden.

Permanent förändringar av byggregler och förenklingar av plan- och byggprocesser för att skapa fler bostäder behöver inte innebära en försämring. Ni behöver inte vara rädda för den saken. Om det nu är så att Moderaterna och Alliansen har lagt fram goda förslag när det gäller detta hoppas jag verkligen att samtalen kommer att mynna ut i konkreta och bra förslag.

Vad jag var nyfiken på var dock att få höra vad regeringen har för in-
gångsvärden, för dem har jag inte hört så väldigt mycket om.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 81 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det beklagar jag. Jag tycker att jag har gett tydliga svar om att vi tittar både på överklagandeprocesser och ser var det finns möjligheter att korta ned tiderna och på till exempel byggregler och vilka krav som ställs vid nybyggnation. Det är samtal som vi för där vi också lyssnar på oppositionspartierna. Det är så man gör när man för samtal om viktiga politikområden, det vill säga att man också lyssnar på de förslag som kommer från andra parter.

Samtidigt vet vi att förslag måste beredas inom Regeringskansliet. Det hoppas jag att Hans Rothenberg kommer ihåg från allianspartiernas tid i Regeringskansliet. Vi kan konstatera att allianspartierna under sin tid i regeringen hade åtta år på sig att genomföra åtgärder. Nu kommer de med krav på att vi ska införa permanenta förändringar av regelverken och permanenta undantag i detaljplaner, regler och byggnormer för att kunna bygga mer. Man kan fråga sig varför de inte tog de initiativen under de åtta år som de hade på sina händer.

Vi tittar såklart på de förslag som finns. Om man vill åstadkomma en permanent förbättrad bostadsmarknad tror vi att det är bättre att ha kvar lagstiftningsmakten i riksdagen och inte föra över den till regeringen som ett stort undantag skulle göra. I stället ska man göra förändringar av lagstiftningen där det är relevant för att just skapa möjligheter för ökat byggande. Det är regeringens agenda. Det är också det vi diskuterar i de bostadspolitiska samtalen.

Jag är glad att det nu byggs betydligt mycket mer bostäder än vad det gjorde för några år sedan i Sverige. Det är en utveckling som regeringen fortsätter att understödja där vi kommer att komma med ytterligare förslag. Jag vill gärna se att vi gör det i bred samverkan i Sveriges riksdag. Därför har vi också bjudit in till bostadspolitiska samtal.

Vi går in med en väldigt konstruktiv agenda. Vi vill gärna hitta överenskommelser. Vi hoppas på att det finns samma beredskap från oppositionspartierna. Då finns det förutsättningar för att skapa ett långsiktigt och stabilt regelverk som gör att det finns möjligheter för byggherrar att bygga betydligt mer än vad som görs även i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2015/16:574, 575, 578 och 579 om Vattenfall och tyskt brunkol

Anf. 82 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat mig vad jag, med anledning av Vattenfalls brunkolförsäljning, avser att göra för att återta kontrollen över Vattenfalls skenande nedskrivningar och förluster, hur jag ser på inköpen av de tillgångar som Vattenfall nu vill sälja och om det var bra af-

färer för det svenska folket. Niklas Wykman har vidare frågat finansministern hur beredningen av Vattenfalls ägarsamordning har hanterats på Finansdepartementet och hur det förväntas påverka offentliga finanser. Niklas Wykman har också frågat klimat- och miljöministern samt vice statsministern hur många ton koldioxid som totalt kommer att släppas ut från den verksamhet som Vattenfall nu avyttrar samt om statsrådet anser att det blir lättare eller svårare att uppnå målen i COP 21 med en försäljning av Vattenfalls tyska brunkolverksamhet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationerna.

Energimarknaden genomgår ett paradigmskifte som påverkar alla konventionella energibolag på marknaden samtidigt som det är låga elpriser. Prisnivån baseras på att det finns ett överskott på el på marknaden, och det påverkar värdet av bolagens tillgångar negativt.

Nedskrivningarna i Vattenfall är alltså främst ett resultat av de låga energipriserna och uppgick under 2015 till knappt 37 miljarder kronor. Orsakerna är till största del beslut om förtida nedstängning av reaktor 1 och 2 i Ringhals (17 miljarder kronor), försämrade marginaler i den tyska brunkolsverksamheten (15 miljarder) och försämrade marginaler i det tyska stenkolskraftverket Moorburg (4 miljarder). De låga energipriserna är inte bara något som har påverkat Vattenfall. Under perioden 2012–2015 har EON gjort nedskrivningar om 18 miljarder euro, RWE 11 miljarder euro, Vattenfall 11 miljarder euro, och EDF 6 miljarder euro.

Den 18 april 2016 inkom en begäran om ägarsamordning till Regeringskansliet från Vattenfalls styrelse med anledning av bolagets försäljning av brunkolsverksamheten i Tyskland till EPH och PPF Investments. Inom Regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete med att bereda Vattenfalls begäran om ägarsamordning för vilket Näringsdepartementet ansvarar. Hur arbetet med gemensam beredning och politisk samordning går till följer av fastslagna rutiner för arbetet inom Regeringskansliet.

Vattenfall har kommunicerat att försäljningen av brunkolsverksamheten till EPH och PPF Investments kommer att ha en negativ resultatpåverkan på 22–27 miljarder kronor då den bokförs i det andra kvartalet 2016. Vattenfalls bedömning är att den negativa resultatpåverkan skulle ha blivit än större om transaktionen inte ägde rum. Vidare har Vattenfall kommunicerat att investeringen i den tyska brunkolsverksamheten, som gjordes 2001, trots den negativa resultatpåverkan, har varit i linje med bolagets avkastningskrav.

Vi kommer nu att analysera den transaktion som Vattenfalls styrelse har föreslagit och återkommer när vi har tagit ställning.

När det gäller det finansiella sparandet är det utdelningar från bolaget som påverkar sparandet. Nedskrivningar av tillgångsvärden har ingen direkt påverkan på det finansiella sparandet. En nedskrivning påverkar dock resultatet, och i förlängningen kan det leda till en utebliven eller minskad utdelning. Enligt bolaget kommer den negativa resultatpåverkan att bli större om brunkolsverksamheten behålls.

Brunkolsverksamheten kommer även fortsättningsvis att falla under tyska miljöregler och omfattas av EU:s ETS-system. Tyskland har högt ställda klimatmål och en ambitiös miljöreglering av miljöfarliga verksamheter. Världens länder enades i Paris om att den globala medeltemperaturökningen ska hållas väl under två grader och att man ska sträva mot att

begränsa den till 1,5 grader. Koleldade kraftverk är i princip utfasade i Sverige, och även i Tyskland pågår ett arbete med en omfattande utfasning av äldre kraftverk. Tyskland befinner sig således nu i en omfattande omställning av sitt energisystem till en högre andel förnybar produktion, vilket naturligtvis är mycket positivt. Omställningen öppnar möjligheter för Vattenfall och andra bolag att göra ytterligare investeringar i förnybar energi.

Som vi tidigare har sagt har regeringen tagit viktiga steg mot att realisera ambitionen att göra Vattenfall ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. Vi kommer att styra Vattenfall mot ett mer förnybart energisystem inom ramen för det uppdrag som riksdagen 2010 beslutade för bolaget. Vattenfall ska affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Ågaren har utsett två nya ledamöter till bolagets styrelse i syfte att ytterligare stärka styrelsen i den strategiska ompositionering som Vattenfall behöver göra för att möta utvecklingen på marknaden.

Anf. 83 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, Mikael Damberg!

Herr talman! Det är givetvis inte möjligt att hålla en debatt på några minuter om alla de ämnen som interpellationerna tar upp. Men regeringen har valt att förfara på det sättet att Mikael Damberg ska svara på frågor ställda såväl till finansministern som till klimatministern och honom själv. Därmed riskerar debatten att bli lite rörig så här en tisdagskväll.

Mer än något annat belyser det att Mikael Damberg har flätat sig samman med ett statligt bolag som kanske ingen annan svensk minister tidigare har gjort när Mikael Damberg iklar sig detta mycket stora helhetsansvar för Vattenfall och dess förehavanden. Det gäller dess påverkan på ofrentliga finanser men också dess påverkan på klimatet såväl som dess interna bolagsangelägenheter.

Herr talman! Detta är givetvis en mycket stor och allvarlig fråga. Det är viktigt att den diskuteras på ett transparent sätt där svenska folket får möjlighet att ta ställning till på vilket sätt det tycker att deras tillgångar ska hanteras.

Herr talman! Det handlar till exempel om 1,2 miljarder, 1 200 miljoner, ton i utsläpp enligt riksdagens utredningstjänst om man förbrukar de brunkolstillgångar som finns i de anläggningar som Vattenfall nu ska sälja. Det är ensamt så mycket koldioxidutsläpp att det på allvar skulle synas i den internationella utsläppsstatistiken. Det är en mycket stor miljöpåverkan av att elda upp den brunkol som tidigare socialdemokratiska regeringar var med och förvärvade till Sverige. Dessutom är det en mycket stor förlustaffär på ungefär 25 miljarder kronor i resultatet för Vattenfall, som näringsministern redan har redogjort för.

Herr talman! Det är glädjande att näringsministern som ansvarig i frågan nu är här och kan svara på frågorna och ge tydliga besked till svenska folket om vad som gäller.

Det mest glädjande anser jag vara den deklaration som Mikael Damberg redan har gjort om statens ansvar i frågan. Då tänker jag särskilt på det ansvar som vilar på alla statsråd i regeringen, även de miljöpartistiska statsråden.

Mikael Damberg skriver: "Regeringen har ägaransvar för Vattenfall och statens övriga bolag. Regeringens ansvar är kollektivt. Precis som i en bolagsstyrelse är man gemensamt ansvariga för varje fattat beslut."

Mikael Damberg säger alltså mycket tydligt till de miljöpartistiska statsråden: Regeringen har ägaransvar för Vattenfall och statens övriga bolag. Regeringens ansvar är kollektivt. Precis som i en bolagsstyrelse är man gemensamt ansvarig för varje fattat beslut.

Det är glädjande att näringsministern är mycket tydlig på denna punkt, att näringsministern inte avser att gömma sig i kulisserna i denna fråga utan är tydlig med hur ansvaret hanteras för frågorna om 25 miljarder i förlust på 1,2 miljarder ton i ackumulerade koldioxidutsläppspotentialer. Det framgår tydligt att regeringen och varje enskilt statsråd är ansvarig för detta.

Anf. 84 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vet inte om jag uppfattade någon fråga. Det var ju ett konstaterande av mitt svar. Men det är väl självklart att jag som ägarminister är ansvarig för Vattenfall. Det är ett bolag där jag har ansvar, ja. Regeringen fattar kollektiva beslut – det tror jag att hela Sveriges riksdag är medveten om.

Jag kan konstatera att Vattenfall har redovisat att det här innebär ett negativt finansiellt resultat för andra kvartalet på mellan 22 och 27 miljarder och att Vattenfall har konstaterat att om man skulle välja att behålla verksamheten skulle det finansiella resultatet bli sämre än vid en försäljning.

Vad gäller ordet förlustaffär: Det är klart att det här är en påfrestning för Vattenfall. Vattenfall har dock konstaterat att över tid har just brunkolsverksamheten varit en verksamhet som har nått de lönsamhetskrav och avkastningskrav som Vattenfall har haft, så på det sättet är den här affären inte på något sätt jämförbar med till exempel Nuonaffären. Nuon köptes för ett väldigt högt pris och skrevs ned med enorma summor, och man redoviserade egentligen aldrig något ekonomiskt positivt resultat. Det är alltså en enorm skillnad.

Jag vill bara tacka för berömmet för att vi nu har styrt upp sättet att bedriva ägarsamordning och för att vi säger att vid sådana här stora affärer ska styrelser inkomma till regeringen med en skriftlig begäran om ägarsamordning. En sådan har nu inkommit till regeringen, och då är det regeringens ansvar att behandla den och hantera den och därmed svara bolaget hur man ser på transaktionen. Det är exakt det vi kommer att göra före sommaren.

Anf. 85 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag vet inte om det är ett skämt eller en anekdot eller om det finns en smula sanning i det, men det sägs att det var en filosofitenta på ett universitet med en enda fråga: "Är detta en fråga?" Då var det en student som svarade: "Ja, om detta är ett svar." I denna mån ställde jag säkert flera frågor till Mikael Damberg i mitt tidigare inlägg.

Däremot tror jag inte att åhörarna hörde det beröm som Mikael Damberg hörde. Men det är glädjande att den här regeringen använder sig av

de principer som den föregående alliansregeringen slog fast för ett ansvarsfullt ägande och ett ansvarsfullt sätt att förhålla sig till de statliga bolagen.

Dock uteblir svaren från näringsministern om näringsministern tycker att det är ansvarsfullt med förluster på 25 miljarder kronor eller att sälja brunkol som orsakar 1,2 miljarder ton i utsläpp.

Det är förvisso brunkol som en motsvarande socialdemokratisk regering en gång i tiden har varit med och köpt. Men sedan dess har ju mycket hänt med vår kunskap om bland annat klimatet, och därmed finns chansen att backa och tillmötesgå till exempel Miljöpartiets önskemål om hur den här frågan ska hanteras.

Herr talman! Något svar eller något resonemang om hur ministern resonerar i de här frågorna har jag inte hört.

Däremot har Mikael Damberg varit tydlig med regeringens – det vill säga ministerns eget – ansvar i de här frågorna. Han har bland annat skrivit: ”Regeringen har ett otvetydigt ekonomiskt ansvar som ägare av Vattenfall för bolagets ekonomi.” Det vill säga att regeringen har otvetydigt ansvar för de 25 miljarder kronorna i förväntad förlust och, som ägare av Vattenfall, för bolagets ekonomi. Hur tar regeringen det ansvaret?

Mikael Damberg har också varit tydlig med att granskning försvåras om man ger oklara besked i ansvarsfrågan. Vidare har Mikael Damberg konstaterat att politiskt ansvar måste kunna utkrävas i en demokrati. Det är precis vad som nu sker.

Mikael Damberg vill inte slå fast vilket ansvar han som minister eller regeringen kollektivt har för de affärer som nu sker. Det är höljt i dunkel. Vi får smulor av information.

Riksdagens utredningstjänst har räknat fram 1,2 miljarder ton i utsläpp från den brunkol som Socialdemokraterna köpt in till Sverige under Vattenfallstiden. Man har räknat på ungefär 25 miljarder kronor i förlust. Hur ser egentligen näringsministern på de här frågorna? Är det rimligt? Är det bra?

Vidare, herr talman, ställer jag fler frågor i de här interpellationerna som skulle kunna få ett svar.

När det gäller till exempel effekten på de offentliga finanserna konstaterar näringsministern mest att detta troligtvis inte har någon effekt på offentliga finanser.

Jag har ställt vidare frågor om detta gör det enklare eller svårare att nå upp till de miljömål som är satta. Blir det enklare eller svårare i och med den här affären? Svaret har ännu inte kommit.

Anf. 86 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det finns mycket man kan kommentera i det här.

Det första är att vi inte bara följer reglerna från den borgerliga regeringens sätt att hantera de statliga bolagen. Vi har utvecklat reglerna – inte minst efter Nuonhaveriet, där vi än i dag inte vet vem som visste vad eller varför man fattade beslut eftersom det inte var ordning och reda på beredningsrutinerna – tycker jag – i Regeringskansliet på den tiden. Därför har vi utvecklat krav på skriftlig begäran om ägarsamordning och skriftligt svar om ägarsamordning.

För oss är det såklart viktigt att man hanterar statliga tillgångar på ett ansvarsfullt sätt. Nuonaffären, haveriet i den processen – att näringsministern valde att inte ens komma till konstitutionsutskottet och svara på frågor och att det fortfarande är oklart på vilka grunder man egentligen fattade beslutet – och den enorma resultatpåverkan det hade på Vattenfall går inte att jämföra med brunkolsverksamheten. Som jag tror att vi har diskuterat förut har den enligt Vattenfall över tid mött de avkastningskrav som Vattenfall har haft. Över tid har det alltså varit en god affär – ekonomiskt.

Jag tycker att det är högst relevant att ställa sig frågan om det är en miljömässigt klok affär som socialdemokratiska regeringar men också borgerliga regeringar har genomfört i Europa. Man har handlat upp ganska mycket fossil energikraft under åren, och det tycker jag definitivt att man kan ifrågasätta.

Det är just därför den här regeringen har tagit ett omtag om styrningen av Vattenfall. Vår ambition är att Sverige på sikt ska ha ett energisystem med 100 procent förnybar energi.

I Sverige har vi särskilt goda förutsättningar att bygga ett sådant energisystem med vår tillgång till vind, vatten och skog. Tyskland befinner sig också i en omställningsperiod, men jag kan konstatera att Tyskland saknar flera av de naturtillgångar som vi har och kan utnyttja, inte minst till storskalig vattenkraft.

När man funderar på resultatet av utsläpp tror jag att man ska vara medveten om – och det tror jag att Niklas Wykman känner till – att EU har ett utsläppshandelssystem som reglerar hur mycket den här sektorn får släppa ut. Där har EU kommit överens om att man ska minska utsläppen med 43 procent till 2030. Det betyder rent hypotetiskt att om man bara skulle stänga ned en verksamhet på det här området i EU skulle det dagen efter kunna släppas ut precis lika mycket eftersom någon annan använder det.

Syftet med EU:s utsläppshandelssystem är att skapa en marknad där de företag som de facto släpper ut betalar. Det finns också en press att minska de här utsläppen över tid, vilket jag och min regering tycker är väldigt bra eftersom det är en del av den omställning av hela Europas energisystem som vi tycker är en klok och riktig väg att gå.

Jag vet inte om jag tidigare har ställt frågan om Niklas Wykman representerar sig själv eller Moderaterna i de här diskussionerna. Jag representerar ju mitt parti men också min regering, och jag svarar på frågorna. Niklas Wykman ställer frågor som om Moderaterna inte har haft något ansvar alls för förvaltandet av de statliga bolagen eller för de investeringar i fossil energi som gjordes ute i Europa och som vi i opposition kritiserade – inte minst inköpet av nederländska Nuon, som har kostat skattebetalarna enormt mycket pengar och som i dag tynger bolaget enormt.

Vi kommer alltså fortsätta att ta ansvar för de statliga tillgångarna, och vi gör det på ett sätt som bygger värde över tid.

Just nu har vi att ta ställning till en ägarsamordning, där bolaget har redovisat sina ekonomiska bedömningar av den här affären och också sina ekonomiska bedömningar av följderna av att inte göra den. Detta har vi att pröva och ta ställning till i en ägarsamordning, och det kommer vi att göra enligt konstens alla regler.

Anf. 87 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Det är tydligt att näringsministern är tätt sammankopplad med Vattenfall. Det är givetvis på gott och ont, men det är i detta fall bra att näringsministern så engagerat är inne i Vattenfalls affärer och förehanden. Det återstår för regeringen att redovisa de här frågorna.

Herr talman! Det är också ganska välkänt att socialdemokrater många gånger har lite svårt att skilja mellan partiet och staten. Mikael Damberg representerar Socialdemokraterna och regeringen. När vi hade ansvaret för makten representerade vi givetvis regeringen och Moderaterna. Man ska vara lite försiktig med vilken roll man är i och när.

Mikael Damberg är en mycket skicklig retoriker. Det verkar dock inte riktigt räcka för att få vare sig svenska folkets eller det egna partiets förtroende fullt ut.

När det kommer till de här frågorna är det obesvarat vad Mikael Damberg tycker. 25 miljarder kronor i förlust, är det bra eller dåligt? 1,2 miljarder ton i utsläpp från gruvorna, är det bra eller dåligt? Jag har full förståelse för att det är svårt att med Miljöpartiet i regeringen reda ut detta på ett rimligt sätt, men inte desto mindre har man ett ansvar gentemot svenska folket att reda ut detta på ett anständigt sätt som vi kan begripa. Mikael Damberg och ingen annan minister har ansvar för hur detta hanteras.

Det som har varit tydligt under debatten är Mikael Dambergs uppfattning att regeringen har ägaransvar för Vattenfall och för statens övriga bolag. Regeringens ansvar är kollektivt, upprepade Mikael Damberg själv. Precis som en bolagsstyrelse är man gemensamt ansvarig för varje fattat beslut. Därmed håller Mikael Damberg miljöministern och alla andra ministrar ansvariga för de beslut han har att fatta i Vattenfall. Det är bra att detta nu åtminstone är tydligt.

Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag har ju svarat på exakt dessa frågor under debattens gång. Jag tänker inte göra det en gång till. Jag konstaterar att Niklas Wykman verkar vara mer intresserad av att reflektera över mitt bristande ansvar, som han dock samtidigt berömmar, för jag säger att jag tar ansvar för de beslut vi fattar. Det är min uppfattning att en regering ska göra detta. Det var detta som totalt saknades under Nuonhaveriet, som i nedskrivningar har kostat skattebetalarna någonstans i storleksordningen 53 miljarder kronor och som fortfarande i dag tynger bolaget.

Man kan fråga sig: Vad var det vid den tidpunkten som motiverade att man skulle göra denna affär till detta väldigt höga pris? Det är en tillgång som inte är hållbar, och vi i oppositionen kritiserade detta, men den regering som leddes av Niklas Wykmans parti drev igenom affären eller lät Vattenfall genomföra den.

Vi har lärt oss mycket sedan Nuonhaveriet. Vi har lärt oss att vi ska ha ordning och reda på processerna. Man ska ta ansvar, och man ska fatta beslut vid sådana här stora tillfällen. Det är exakt så vi kommer att bedriva arbetet.

För oss i den här regeringen är de statliga tillgångarna väldigt viktiga. Då är det viktigt att vid varje tillfälle fatta rätt beslut och att värdera de beslut man fattar. Då måste man sätta sig in i frågorna och naturligtvis jobba nära bolaget. Man kan inte fly sitt ansvar, för i efterhand kommer

det till en, precis som det gick med Nuonaffären, där den borgerliga regeringen fortfarande inte kan ta ansvar.

Jag ser fram emot att få fortsätta diskutera Vattenfall. Just nu är vi uppe i beredningen av den ägarsamordning som kommer att genomföras. När vi har fattat vårt beslut och gått igenom frågan ordentligt kommer vi att återrapportera till riksdagen och säkert också diskutera frågan ytterligare.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2015/16:576 om bredband och telefoni i hela Sverige

Anf. 89 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Magnus Oscarsson har frågat mig vad jag avser att göra för att snarast garantera fortsatt tillgång till bredband för alla enskilda och företag på landsbygden som nu hotas av nedmonterat kopparnät utan rimligt alternativ.

Bredbandstäckningen är generellt sett mycket god i Sverige, även om det finns skillnad i tillgång till bredband med högre överföringshastighet mellan stad och mer glesbefolkade områden. Enligt Post- och telestyrelsens senaste bredbandskartläggning har utbyggnaden av bredband om 100 megabit per sekund gått framåt även utanför tätort och småort under det senaste året, till stor del tack vare effekterna av tidigare bredbandsstöd. Tillgången till mobilt bredband är jämnt fördelad över landet, och enligt PTS har över 99 procent av hushållen och företagen i hela landet tillgång till detta.

Enligt Telia Company AB ersätts nu delar av det gamla kopparnätet successivt då det inte anses leva upp till framtida behov av kapacitet och driftssäkerhet. Det innebär att de kunder som i dag får tjänster levererade via kopparnätet i stället kommer att få dessa i första hand via mobilnätet eller fibernät där sådana byggs. För de kunder som helt saknar möjlighet till fiberanslutning eller mobiltäckning vid sin fasta bostad eller sitt fasta verksamhetsställe kan bredband via satellit vara en lösning enligt Post- och telestyrelsen.

Tillgång till bredband är en viktig fråga för Sverige och målet är att Sverige ska ha bredband i världsklass. Målet i bredbandsstrategin är att 90 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband med hastigheten 100 megabit per sekund år 2020. Dessutom ska goda förutsättningar ges för en väl fungerande konkurrens och främjande av investeringar i bredband i mer glesbebyggda områden. Arbete pågår med såväl långsiktiga som kortsiktiga åtgärder för att förbättra tillgången till elektronisk kommunikation och kapacitet.

Regeringen har gjort stora satsningar på bredbandsutbyggnad i områden där den marknadsmässiga utbyggnaden inte sker. Inom ramen för landsbygdsprogrammet har regeringen avsatt 3,25 miljarder kronor fram till 2020, och inom ramen för regionalfonden i de norra delarna av Sverige har regeringen möjliggjort kompletterande bredbandsinvesteringar på 1,2

miljarder kronor. Regeringen har även finansierat regionala bredbandskoordinatorer, som ska fungera som kontaktpunkt för både offentliga och privata aktörer samt stödja och främja bredbandsutbyggnaden i länet.

Regeringen kommer att noga följa Telia Companys arbete med avvecklingen av kopparnätet, som enligt företaget berör omkring 10 000 kunder i 29 kommuner under 2016.

Anf. 90 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret!

Det som nu händer i vårt land är en nedsläckning och en nedmontering av stora delar av vår landsbygd. Eller vad säger näringsministern om att Telia under året kommer att klippa koppartråden för 10 000 abonnenter runt om i landet? Många av abonnenterna på landsbygden kommer att drabbas.

Näringsministern nämnde några kommuner. Jag tänkte också ta upp några här. Vi pratar om exempelvis om Nordanstig. Där kommer nästan 70 procent av alla som bor på landsbygden att förhoppningsvis ha tillgång till telefon men inte till bredband. I Eksjö är det 64 procent, i Finspång 50 procent, i Ockelbo 48 procent, i Östhammar 47 procent, i Sjöbo 47 procent, i Tidaholm 45 procent, i Lindesberg 43 procent, i Dorotea 36 procent, i Ljusnarsberg 34 procent, i Surahammar 27 procent, i Vindeln 27 procent, i Lycksele 25 procent, i Sala 23 procent, i Köping 22 procent och i Ydre 22 procent. Jag skulle kunna hålla på ett tag till. Listan fortsätter med flera kommuner.

Detta är en nedmontering av landsbygden. Tyvärr är det bara början. Telia har nämligen lovat att fortsätta klippa av koppartråden för ännu fler 2017. Då talar vi om 12 500.

Det talas ibland om det delade Sverige. Det stämmer verkligen. Detta visar på storstadens arrogans. Innan det finns hållbara alternativ klipper man tråden. Det är som att säga: Bor du på landsbygden, ja, då får du skylla dig själv!

Jag har en fråga till näringsministern. Regeringens olika företrädare yttrade före valet 2014 den berömda frasen ”hela Sverige ska leva”. Vad betyder det löftet för dig och regeringen i dag? Är löftet något värt, eller gäller det bara vart fjärde år och under valrörelsen?

Anf. 91 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Först vill jag säga att jag förstår den oro som många människor känner när omställningen sker. Men detta är på intet sätt någon ny fråga. Den förra regeringen hanterade exakt samma typ av frågor – kopparnäten monterades ned. Vi har haft en avreglerad marknad i Sverige under väldigt lång tid.

Det vi i den här regeringen har gjort är att vi har fördubblat stödsatsningen inom landsbygdsprogrammet sedan den förra programperioden. Vi har satsat 3,25 miljarder kronor inom landsbygdsprogrammet men även möjliggjort satsningar på 1,2 miljarder kronor för ortssammanbindande nät inom regionalfondsprogrammet i de norra delarna av landet. Vi har alltså kraftigt utökat ambitionen att bygga ut fiber.

Jag säger att Telia har ett väldigt stort ansvar när det gäller att vara tydlig med informationen och möjligheterna att ställa om. Om man ändå

ska vara lite noga med siffrorna kan man säga något när det gäller de människor som har tillgång till mobilt bredband, via det mobila nätet. Det är i princip jämförbart med koppartrådarna i dag, i form av överföringshastighet. För de allra flesta människor finns det mobila lösningar. Det finns inte riktigt det för alla – eller hur? Men det är inte de siffror som det redogjordes för här. Vi har faktiskt inte så dålig täckning mobilt i Sverige att så stora delar av kommunernas medborgare inte har tillgång till den nya mobila tekniken. Men det finns fortfarande människor som kan ha väldigt svårt att få en mobiltäckning som fungerar.

Det finns i dag andra tekniska lösningar, till exempel satellit, som kan överföra. Sedan har i grunden alla partier i Sveriges riksdag varit med om att fatta beslut om en lagstiftning där man ska garantera medborgarna ett minimum när det gäller sådana här typer av uppkoppling – det handlar om att se till att alla människor har möjlighet att kommunicera. Det gällde under den borgerliga regeringens tid, och det gäller under den socialdemokratiska regeringens tid. Det som är skillnaden nu är att vi kraftigt ökar satsningen på fiber. Men jag kommer också att fortsätta, precis som min företrädare, att sätta väldigt hård press på Telia när det gäller att vara tydlig med information. Det handlar om att man informerar kunder och företag om när omställningen kommer att ske, så att de kan hitta en alternativ lösning som fungerar. Telia kan vara behjälpligt i fråga om det, men Post- och telestyrelsen har också väldigt mycket information om de alternativ som finns.

Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, näringsministern, för ditt svar! Precis som du sa har naturligtvis även den förra regeringen ett ansvar. Men nu är det den här regeringen som har ansvaret. Därför vill jag verkligen ta upp det här. Det har kanske blivit mer alarmerande nu än någonsin.

Vi kan läsa i tidningar, exempelvis i Land Lantbruk. Vi hör om företag som blir drabbade och som är helt beroende av fungerande bredband för att kunna hålla sin verksamhet igång. Jag träffade företagaren och entreprenören Olle Forsell, som har sin verksamhet med hästturism, krog, övernattnings, ridhus med mera i Norra Vi, som ligger i Ydre. När jag var där berättade han hur det i princip är kört efter det att Telia klippte koppartråden. Telefonen funkar bara ibland. Bredbandet kan vi totalt räkna bort – det är helt kört. Olle menar att det inte går längre. Han säger: Vi får ge upp. Vi får ge upp verksamheten.

Han är tyvärr inte ensam. Företagare efter företagare har hört av sig till mig. Liksom Olle tänker de kanske ge upp. Konsekvenserna kommer att bli ännu allvarligare, för det kommer att bli ännu mer urbanisering i stället för en levande landsbygd.

Att privatpersoner själva får stå för bredband kan bli väldigt kostsamt. Min fråga är: Vad anser ministern är en rimlig kostnad för att återfå en fungerande uppkoppling, för dem som avsiktligt berövats en fungerande uppkoppling?

Du tar upp att ni satsar pengar i budgeten. Det är sant. Men det jag hör när jag är ute och åker är att pengarna är slut i olika landsdelar, för trycket är så stort. Min fråga är: Kommer regeringen att ta fram ännu mer pengar för detta? Och vad anser ministern är en rimlig tid som abonnenter ska vara utan bredband?

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Tack, Magnus Oscarsson, för frågan till ministern! Och tack, ministern, för svaret!

Jag skulle vilja säga att vi nu ser en utveckling med en lite för snabb avveckling av kopparnätet. Att vi ska avveckla det tror jag att vi i grunden kan se ett behov av när ny teknik tar över och vi behöver modernisera Sverige. Men det är farligt med den hastighet på utvecklingen som vi nu ser. Jag tror att man ska vara lite orolig för att det i hög utsträckning kan påverka Sveriges konkurrenskraft, framför allt för företag på landsbygden och i glesbygd.

Det man måste ha klart för sig i den här frågan är att bredband och mobiltäckning hänger ihop. Får man ut bredband i högre utsträckning kan man också skapa bättre mobiltäckning i hela landet. Därför är det viktigt att jobba parallellt med frågorna. Men när man ser de mobiltäckningskartor som operatörerna målar upp ska man ha klart för sig att det är mobiltäckningen utomhus, på gården eller var det nu är. Där tror jag inte att de flesta människor bor och lever. Man bor oftast inne i hus. Jag tror inte heller att man driver sitt företag där, utan det gör man oftast inne i en byggnad eller i en bil eller i en maskin. Den bild som mobilföretagen målar upp om att de har himla bra mobiltäckning stämmer alltså inte alltid i verkligheten, i praktiken, där människor ska bo, leva och driva sina företag.

Jag tycker att det är väldigt bra att regeringen har ett bredbandsmål om att 90 procent ska ha tillgång till bredband 2020. Jag tror att de EU-grundläggande nivåerna, som vi pratar om, som man når upp till i 100 procent av Sverige, är lite passé. Den tekniska utvecklingen har gått så fort att jag tror att vi behöver sikta på ett nytt bredbandsmål om att 100 procent, hela befolkningen, ska ha tillgång till bredband 2025. Jag hoppas att regeringen kommer att komma med ett sådant initiativ utifrån Landsbygdskommitténs förslag.

Jag tror att det finns ett väldigt stort intresse från Telia men också från andra operatörer att vara med i utvecklingen och ställa om tekniken i Sverige, så att det blir en bättre utbyggnad. De incitament som finns är ganska starka. Jag tycker att det är viktigt att regeringen utnyttjar den roll man har som minoritetsägare och trycker på Telia som operatör: Visst, ni ska vara med i omställningen till ny teknik, men ni kan inte för snabbt dra bort den nuvarande teknik ni har. Jag tror att det är bra att regeringen trycker på, att man inte bara noga följer arbetet utan också trycker på för att Telia ska ta sitt ansvar. Telia var i grunden en statlig verksamhet men är numera ett privat bolag.

Vi ser också ett behov av regelförenklingar. Jag förstår att det inte är helt lätt för den nye ministern att sätta sig in i allt som har hänt – han har stora ansvarsområden i övrigt. Men framför allt ser man att det är lite svårt för länsstyrelsen och regionen att prata ihop sig. Det är regler för hur många det får vara på en plats för att man ska få det berättigade stödet. Om det är för få får man inte heller stöd. Vi har slagit in en massa kilar i systemet som gör att vi faktiskt försvårar bredbandsutbyggnaden.

Jag tycker att vi behöver ett system som är enklare och som hjälper de människor som vill utveckla sin bygd och som vill bygga ut bredband, så att de får möjligheten att göra det på ett bra sätt. Därför hoppas jag att regeringen fortsätter att aktivt prioritera de här frågorna.

Kan vi under de sista 30 sekunderna av min talartid leka med tanken att jag vore statsminister i Sverige? Då tror jag att jag skulle återinrätta it-ministerposten. Bredbandsutvecklingen – it-utvecklingen – går snabbt nu, och vi måste ha politiskt tryck i de frågorna för att inte tappa styrfart.

Anf. 94 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Först ska jag tacka interpellanten och den andra ledamoten som har deltagit i debatten. Jag tror nämligen att det här är en jätteviktig fråga för vårt land. Att få hela Sverige att fungera med modern infrastruktur i form av telekommunikation och bredband är en förutsättning för att människor ska kunna verka i det moderna samhället i dag, sköta sina bankärenden, sköta kontakter med myndigheter och få information. Men också för företagare är naturligtvis mycket av det här en förutsättning för att de ska kunna bedriva en bra verksamhet i hela Sverige.

Vi talar nu mycket om besöksnäringens utveckling – till exempel. Besöksnäringen når verkligen platser som kanske inte traditionellt sett har haft den uppkoppling som vi talar om i större städer.

Ibland kan man tro att vi politiker bara lever med beslut, propositioner och utredningar. Men jag tror att det är få av oss som inte någon gång har bråkat med våra telebolag om täckningen, om huruvida kartorna stämmer eller inte och om huruvida de har tillräckligt tryck i systemet för att man ska kunna använda sina telefoner. Där har Post- och telestyrelsen en enormt viktig roll för att granska bolagen och se till att de lever upp till de krav som ställs men också vad man har lovat konsumenterna.

Alla här i kammaren är medvetna om att vi har en avreglerad marknad där staten egentligen bara har ansvaret för den grundläggande bottenplattan, en bottenplatta som jag tror att väldigt få av oss tycker räcker för att bedriva en fungerande verksamhet runt om i Sverige.

Jag köper problembilden. Jag köper det ansvar som Telia har för att vara mycket tydlig med information. Det kan också handla om områden där Telia inte har bäst täckning. Då har man ett ansvar för att informera de andra teleoperatörerna, som kanske har bättre täckning, så att de kan överta abonnemang och jobba med de medborgare som drabbas.

Jag vill inte säga detta för att släta över, men det finns en del tekniska lösningar, fast alla inte fungerar överallt. Människor som känner oro inför den här frågan tycker jag ska kontakta Post- och telestyrelsen för att få reda på vilka möjligheter som finns. Det finns ju till exempel möjlighet att förstärka signaler, så att man får in signaler till ett företag som ligger så att man inte riktigt tar emot. När det mobila bredbandet fungerar är det ungefär jämförbart med koppartråden i dag – det är ungefär samma hastighet.

Sedan finns det områden där det saknas täckning. Då finns satellittelefoni som en möjlighet, något som bara för fem till sju år sedan inte var ett alternativ. Men nu säger Post- och telestyrelsen att det har utvecklats ganska ordentligt, inte minst i vårt grannland Norge, som också har jobbat mycket med detta. En del av operatörerna för satellittelefoni kommer från Norge, och de gör det möjligt att operera också i områden där det inte är särskilt bra förhållanden.

Åter till vad regeringen gör: Vi har fördubblat stödet och rullat ut fiber, som vi tror är den absolut bästa formen av bredband långsiktigt eftersom

det hanterar alla eventualiteter i framtiden och gör att vi har ett robust system som verkligen kan leverera. Det är det vi gör.

Kopplat till det sista som sas: Det är en del regler och oklarheter. Det är inte så enkelt att hantera allt detta. Därför har vi valt att satsa på bredbandskoordinatorer. Vi tror att den funktionen kan få kommuner, landsting och regioner att göra gemensamma satsningar ihop med byalag eller städer i lokala församlingar som vill driva frågan. Vi har sett att de kommuner och regioner som har tagit ett grepp har kommit mycket längre än en del andra kommuner och landsting.

Anf. 95 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, ministern! Precis som du är inne på är bredband otroligt viktigt. Uppkopplad vill man ju helst bli. Men när det inte går och Telia har klippt koppartråden och ADSL är borta, då står man där.

Samtidigt som vi pratar om det här vet vi att staten lämnar många delar av samhället. Det sägs att man som privatperson ska gå in på nätet och fixa saker. Men kan man inte bli uppkopplad är det bekymmersamt.

Runt om i Sverige talas det om en skandal, det stora bredbandssveket. Ett socialdemokratiskt kommunalråd i Vännäs kommun vädjade till Telia att skjuta upp avvecklingen tills det finns fungerande alternativ.

Min fråga är: Vilken signal vill näringsministern ge alla som blir utan bredband? Har det gjorts någon utvärdering innan Telia går igång igen och klipper ännu mer? Vi pratade förut om 10 000 som blir utan bredband i år, och nästa år är det 12 500. Kommer näringsministern att lyssna på sin partivän uppe i Vännäs och tala med Telia och be dem vänta med att klippa koppartråden och därmed nedmontera landsbygden, be dem vänta tills det finns ett hållbart alternativ?

Anf. 96 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag tror, precis som ministern är inne på, att teknikutveckling definitivt är en del av lösningen. Det är det som är det luriga. Vi har en gammal teknik som är väl beprövad och fungerar, och sedan har vi en teknikutveckling som vi vill se. Då gäller det att det inte går för fort och att man hittar en balans, så att man får stöd och hinner gå igenom processerna för att stödja, att Telia tidigt signalerar: Detta är ett område där vi kommer att ta bort, och ni behöver nu starta en process för att byta ut den här infrastrukturen mot annan infrastruktur, bredband eller vad det är.

Jag har en del partikamrater som tycker att staten ska ta fullt ansvar för allas bredbandstäckning, men jag är inte riktigt med alla mina partikamrater i fråga om det. Men jag tror ändå att man kan öka det statliga ansvaret för att utveckla bredband i Sverige, och jag tror framför allt att man kan utveckla det offentliga ansvaret genom stadsnät och sjysta förutsättningar att bygga ut. Precis som ministern är inne på är det där man från offentlig sida har tagit stort ansvar som det har gett resultat.

Jag tycker också att ministern borde titta på den utredning som Åsa Torstensson kom med om att staten behöver samarbeta mer kring sitt statliga bredband. Men jag tycker också att man ska fundera på att tillsätta en utredning om att samla staten i ett bolag, Statens bredbandsfiber AB, och säga: Här kan man köpa statens bredband, här kan vi hjälpa till med utbyggnaden på ett bra sätt. I dag är staten väldigt splittrad på bredbandsområdet.

Jag tycker också att bredbandskoordinatorerna är bra. Än har vi väl sett ett resultat som är lite sisådär. Men det är lite tidigt att säga att det är en dålig satsning. Jag tror att det är bra satsning som behöver lite mer tid på sig.

Framför allt tror jag att regeringens mål är avgörande för teknikutvecklingen, att som styrmedel från politikens sida säga: Vi vill ha utveckling i Sverige. Vi vill ligga i framkant. Vi ligger bäst i Europa som det är just nu, men vi vill verkligen fortsätta att vara där. Vi tycker att det ska gälla 90 procent av Sveriges befolkning till 2020, men jag tycker också att vi ska tänka 100 procent av Sveriges befolkning till 2025.

Anf. 97 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Då vill jag tacka för debatten. Jag tror inte att det är sista gången vi diskuterar den här frågan, för det handlar verkligen om förutsättningarna för att bedriva verksamhet i företag och att leva och bo i hela Sverige. Den här regeringen har höga ambitioner. Vi har fördubblat stödet till landsbygdsprogrammet för att snabba på fiberutbyggnaden. Vi har dessutom gjort en ytterligare satsning på 1,2 miljarder kronor för att göra mer på fibersidan.

Jag tror absolut inte att man får bortse från människors oro, och Telia har ett stort ansvar för att vara tydlig med information, vägleda och också säga vilka alternativ som finns på marknaden. Kan Telia inte själv lösa frågan kanske det finns andra operatörer som kan lösa frågan.

Vi får vara lite försiktiga med hur vi uttrycker oss i den här frågan, så att vi inte säger att det inte finns alternativ för någon där koppartråden inte längre fungerar. Mobilt bredband fungerar i stora delar av Sverige men inte i alla delar. Det finns också förstärkningsutrustning, och det finns satellitversioner som nu börjar finnas på marknaden och har funnits i Norge, och de öppnar helt nya möjligheter och var inte ett finansiellt möjligt alternativ för fem till sju år sedan.

Jag tror att vi måste hjälpas åt att reda ut det, så att människor inte känner sig helt uppgivna när det på orten kanske de facto finns ett bra alternativ som kan ersätta.

Det börjar bli tid att fundera över om målet är rätt formulerat. Har vi kommit så långt att det faktiskt är dags att se på det igen? Vi närmar oss det. Jag tror definitivt att vi måste jobba tillsammans för att den här frågan ska få en fortsatt hög prioritet i hela samhället.

Tack så mycket för debatten i dag!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2015/16:606 om Vattenfalls inköp av kol

Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat mig hur jag avser att vidta åtgärder för att hindra fortsatt köp av kol från Colombia innan en eventuell försäljning sker.

Först vill jag förtydliga att Vattenfalls försäljning av brunkolsverksamheten inte är relaterad till Vattenfalls inköp av stenkol. Stenkolet används i anläggningar som inte står till försäljning.

Rapporteringen om övergrepp vid stenkolsgruvorna i provinsen Cesar i Colombia mellan 1996 och 2006 är allvarlig. Regeringen ställer krav på de statligt ägda företagen att de ska agera föredömligt, vara transparenta, samarbeta, ha ett strategiskt arbete på plats och utgå från internationella riktlinjer i sitt arbete.

Ett viktigt redskap i detta arbete är FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter. Sverige har som sjätte land i världen nyligen tagit fram en handlingsplan för detta. Principerna är utgångspunkten när vi följer upp frågor om mänskliga rättigheter med de statliga bolagen.

Vi är informerade om de utmaningar som finns kring stenkolsbrytning och har en pågående dialog med bolaget om leverantörshantering, där inköp av kol från Colombia särskilt diskuterats. Bolaget har gjort bedömningen att de bäst påverkar genom en aktiv dialog och genom initiativet Bettercoal. Det är ett samarbete som syftar till att gemensamt med andra energibolag hantera utmaningar i leverantörskedjan.

Leverantörshantering är ett ansvar för bolagets styrelse och ledning, där vi som ägare under de senaste åren följt utvecklingen i bolagets arbete för att förbättra leverantörshanteringen.

Regeringen har en tydlig förväntan på att företaget ska respektera de mänskliga rättigheterna i all sin verksamhet. Därför kommer vi att fortsätta att följa denna fråga nära.

Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Frågetecknen hopar sig både kring den regering som Mikael Damberg företräder och tidigare socialdemokratiska regeringar.

Det är ju känt att Vattenfall köpte mycket tysk kärnkraft under tidigare socialdemokratiska regeringar. Det är kärnkraft som nu står still och är ytterst förlustbringande. Det köptes in brunkol och gjordes stora affärer i Tyskland och Polen med energitillgångar och energislag som är ytterst miljöpåverkande.

Nu försöker regeringen sälja dessa med förlust och med potentiellt mycket stora koldioxidutsläpp som följd. Exakt hur det går är ännu inte känt. Här ska regeringen återkomma, enligt näringsministern.

Frågetecknen hopar sig som sagt, och behovet av svar blir påtagligt när det också avslöjas att Mikael Dambergs Vattenfall har gjort affärer i Colombia och, sägs det, i samröre med paramilitära grupper. Det är givetvis ytterligt oroväckande uppgifter.

Ministern hänvisar i sitt svar till en pågående dialog och menar också att man bäst påverkar genom en aktiv dialog – oklart på vilket sätt det sker och med vem det sker – och genom initiativet Bettercoal, alltså bättre kol.

Med vem ska denna dialog ske? Vad ska denna dialog syfta till? Vilka nuvarande problem är det denna dialog ska lösa?

Det är inte en normal svensk ståndpunkt om det finns stora brister – det kan röra allt från barnarbete till usla arbetsvillkor generellt – att det bäst löses med dialog. Ministern skjuter här över hela ansvaret på bolaget och hänvisar till att de problem som finns bäst ska hanteras genom en aktiv

dialog. Med vem? Om vad? Vad är i sådana fall syftet med denna dialog, Mikael Damberg?

Normalt sett brukar Sverige som nation inte sopa så allvarliga internationella problem under mattan, särskilt inte när det gäller privata bolag. Än mindre borde vi göra det när det gäller ett statligt bolag och vad som här skedde 1996–2006 under den inköphysteri som då rådde i Vattenfall.

Herr talman! Ministern säger i sitt svar: ”Leverantörshantering är ett ansvar för bolagets styrelse och ledning, där vi som ägare under de senaste åren följt utvecklingen.” Ministern menar att ansvaret vilar på bolaget, och regeringen följer det.

Men ministern har tidigare skrivit att granskningen försvåras av oklara besked i ansvarsfrågan. Menar Mikael Damberg att granskningen av detta blir enklare när man får oklara besked i ansvarsfrågan?

Ministern har tidigare också skrivit att regeringen har ägaransvar för Vattenfall och statens övriga bolag.

Mikael Damberg har alltså gång på gång inskräppt ansvaret för regeringen, för staten, för Vattenfall. Men när det avslöjas mycket allvarliga saker skjuts det över på bolaget fullt ut. Dessutom hänvisas till dialog som form. Behöver det inte här bringas större klarhet?

Ministern är upptagen med sin mobiltelefon, men jag är övertygad om att dessa frågor har ställts på ett så tydligt sätt att ministern har chans att svara på dem. Är det förenligt med vanlig svensk praxis att detta ska hanteras i dialog? Behöver man inte bringa klarhet i frågorna om den stillastående tyska kärnkraften, om brunkolen, om de stora innehaven i Tyskland och Polen och om de påstådda kopplingarna till paramilitära grupper i Colombia?

Anf. 100 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag börjar med att tacka Niklas Wykman för den angelägna interpellationen.

För några veckor sedan talade Maira Méndez från Cesarregionen i Colombia i riksdagen för oss riksdagsledamöter. När hon var 15 år kom det en grupp med tungt beväpnade människor från en av de paramilitära grupperna som hemsöker detta område till hennes hem. Det var mitt i natten den 19 februari 2001. De frågade efter hennes pappa, som då var en av fackföreningsledarna från kolarbetarfacket. I hemmet fanns även Mairas syskon och mamma. De tog ut hennes pappa och mördade honom mitt framför ögonen på Maira.

Sedan den dagen har Maira Méndez kämpat för arbetarnas rättigheter på kolfälten i Cesarregionen i Colombia. Sedan början av 1990-talet har fler än 3 000 människor i denna region mördats kallblodigt av paramilitära grupper.

Maira Méndez var med mig på Vattenfalls stämma. Där tog jag upp frågan om Vattenfalls köp av stenkol från bolagen Prodeco och Drummond. Det är de två stora bolagen som förser Vattenfall med stenkol. Det är inte obetydliga mängder stenkol; det är mycket som Vattenfall köper från Colombia. Mycket pekar på att dessa två gruvbolag har finansierat paramilitära grupper just för att de ska rensa ut fackligt aktiva och andra aktiva människor i kolregionen.

Näringsministern säger mycket bra saker i sitt svar. Han säger ungefär detsamma som Vattenfall sa till mig och Maira på sin stämma. Men låt

mig upplysa näringsministern om att den dialog som förs inte alls förs med gruvarbetarfacket i Colombia utan via mellanhänder, till exempel den colombianska regeringen. Det kan tilläggas att den colombianska regeringen tidigare har anklagats för att vara med och finansiera just paramilitära grupper.

Så sent som i fjol sparkades hela fackföreningsledningen på en av Prodecos eller Drummonds gruvor. Dessa förföljelser pågår alltså än i dag.

Ett företag som påminner mycket om Vattenfall är danska Dong Energy. Fram till för ett par år sedan var det helstatligt, och den danska staten äger fortfarande betydande andelar. Dong Energy har i två omgångar beslutat att sluta att köpa kol från bolagen Prodeco och Drummond. Dessa beslut grundar sig helt och hållet på mänskliga rättigheter och arbetarnas rättigheter.

Denna debatt är viktig. Vattenfall är ett bolag som i stort bestämmer över sig självt. Men ytterst är det vi som äger Vattenfall gemensamt. Regeringen har en ständig representant i styrelsen för Vattenfall.

Efter att ha hört Niklas Wykmans och mitt inlägg, anser näringsministern att Vattenfall gör tillräckligt? Är näringsministern beredd att ta upp frågan med Vattenfall om man ska upphöra med att köpa kol från dessa två bolag i Colombia?

Anf. 101 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det är en viktig fråga, även om jag inte är säker på att interpellanten visste vad han frågade om eftersom han blandar ihop brunkol och stenkol i sin interpellation.

Dessutom försöker han i denna debatt undkomma ansvar eftersom stenkolsinköpen inleddes 2007. Vilken information den borgerliga regeringen hade om förhållandena då och hur man tog beslutet att börja anlita leverantörer därifrån får nog Niklas Wykman ställa till den regering han jobbade för under denna tid.

Vi kan föra en seriös diskussion om detta, för jag tycker att det är en seriös fråga i grunden. Detta är allvarliga frågor – det är kränkningar av mänskliga rättigheter.

En rapport publicerades 2014, som ni vet, om kolets mörka sida och paramilitärt våld i gruvprovinsen Cesar i Colombia. Rapporten visar på ganska grova kränkningar av mänskliga rättigheter och att gruvdriften har varit en ekonomisk faktor bakom de händelser som inträffade i Colombia.

Jag tar absolut inte lätt på denna fråga. Jag har fört flera dialoger med bolaget och kommer att fortsätta att göra det. Jag har också begärt att bolaget ska återrapportera om hur de egentligen ser på den här frågan och hur de avser att gå vidare. Vi har absolut inte avfärdat frågan. Vi kommer att följa den noga, och vi har ställt ett antal frågor till bolaget om hur man ska hantera situationen. Detta vill jag säga inledningsvis.

Detta ligger bakom att den svenska regeringen har valt att lyfta upp frågan om hållbart företagande. Den förra regeringen valde att säga att man inte får blanda ihop statens ansvar och intresse för hållbart företagande med det privata näringslivets beslut om hållbart företagande. Jag tror att det är fel.

Jag tror att vi måste ha en principiell hållning i Sverige om hur svenska företag ska agera i relation till mänskliga rättigheter. Det är därför vi som sjätte land i världen har genomfört en egen handlingsplan där vi ställer krav på bolag att respektera mänskliga rättigheter, både i Sverige och i sin internationella verksamhet.

Jag tycker att det är rätt och bra, och jag vill säga här i denna kammare att jag har mött en väldigt stor förståelse från svenska företag som opererar internationellt. De tycker att det är rimligt att vi ställer den typen av krav men också att vi backar upp svenska företag som agerar på svåra marknader, att vi ger stöd och hjälp för att inte göra fel, hantera risker och se vad de faktiskt ger sig in på och att de, i de fall de hamnar i en problematisk affärssituation, är öppna och transparenta och berättar vad de avser att göra och hur de agerar.

Bolaget har valt att ha en dialog. Denna dialog har, precis som ni var inne på, skett med representanter för flera olika grupperingar där även regimen är en del av parten men också lokalbefolkningen och bolaget. Man har försökt få ihop flera gruvbolag för att diskutera leverantörskedjan, för det är också en fråga om mänskliga rättigheter långsiktigt att gruvorna utvecklar sin relation till dessa rättigheter.

Nu säger jag inte huruvida Vattenfall ska göra affär eller inte, men om alla länder skulle sluta att göra affärer här är det inte säkert att utvecklingen för mänskliga rättigheter enbart skulle ske i positiv riktning. Det handlar också om att man är i en situation där man försöker använda det inflytande man har till att bidra positivt.

Vattenfall är ju engagerade här och försöker jobba inom ramen för dialogen, men sedan är den svenska ambassaden på plats i Colombia. De bedriver också ett aktivt arbete kring mänskliga rättigheter, som jag är säker på att inte minst Holm känner till. Detta har skapat en plattform för att informera och ge utrymme för företag på plats att utbyta erfarenheter i dessa frågor.

Detta är definitivt en viktig fråga, och jag kommer att fortsätta att följa den. Jag viftar inte bort den, och jag förväntar mig att Vattenfall både kan svara på frågor och agera på ett ansvarsfullt sätt. Det förväntar vi oss av statligt ägda bolag.

Anf. 102 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack så mycket!

Kvinnor som innehar positioner som bara visar sig fyllda av symbolik, män och kvinnor som felar men män som kommer undan och kvinnor som får ta hela ansvaret, ministrar som anklagar sina motdebattörer för att inte ha någon aning om vad de pratar om och så vidare – jag är väldigt glad att jag inte behöver ägna mig åt att göra en härskartekniksanalys av den sittande regeringen. Den skulle vara väldigt lång och mödosam att skriva.

Mikael Damberg och jag kan säkert mycket länge diskutera skillnaden mellan brunkol och stenkol och deras olika användningsområden inom energiframställningsprocessen, när man använder vad, vad som är tändmedel och drivmedel, vad som ger effekt och watt och så vidare, länge. Vi har nog rimligt god koll på det båda två. Det är inte vad denna frågeställning handlar om, och jag förstår inte varifrån näringsministern fick dessa personangrepp.

Jag tycker att man ska diskutera sakfrågan, och man ska diskutera den på ett seriöst sätt och, precis som Mikael Damberg säger, inte vifta undan den som en del av det politiska spelet. ”En sådan hållning menar jag är djupt oansvarig”, har Mikael Damberg skrivit, men han kan ändå inte avhålla sig från nedvärderande personangrepp. Det tycker jag är beklagligt.

Men för att gå tillbaka till sakfrågan kan ju näringsministern svara på frågan om man i detta fall anser att Vattenfall tar eller inte tar det ansvar som näringsministern talar om. Det är ändå en binär fråga där näringsministern framhåller regeringens och även den tidigare regeringens arbete med mänskliga rättigheter, corporate responsibility och andra saker.

Någonstans blir frågeställningen till slut binär eller kokar ned till ett svar som är antingen eller. Antingen levde Vattenfall upp till det, eller också levde Vattenfall inte upp till det. Vad är ministrarnas bedömning? Levde man upp till de riktlinjer och regler som regeringen har ställt upp, eller gjorde man det inte? Gör Vattenfall det, eller gör Vattenfall det inte?

Och vad innehåller den pågående dialog som näringsministern hänvisar till? Vad är det Vattenfall säger i den typen av dialog? Vad är det substantiella innehållet i den dialogen?

Det är två tydliga frågor till näringsministern. Jag tror att vi kan passa på personangreppen och i stället svara på dessa mycket seriösa frågor som är på stort allvar. Vi hörde från Jens Holm tidigare att de till och med kan vara så allvarliga att de är på liv och död. Därför har näringsministern nu ett utmärkt tillfälle att svara på dessa frågor: Lever Vattenfall upp till kraven, eller gör de det inte?

Utifrån svaret är det intressant att diskutera vidare vilka åtgärder som behöver eller inte behöver vidtas, och vad den dialog som näringsministern hänvisar till består av, rent substantiellt.

Anf. 103 JENS HOLM (V):

Herr talman! Min fråga är egentligen rätt enkel, även om det är en svår fråga: Kommer näringsministern efter denna debatt att vara beredd att återigen ta upp denna fråga, eftersom näringsministern sa att han har en dialog med bolaget? Kommer han att ta upp frågan om köpet av stenkol från Colombia med Vattenfall för att efterhöra ifall det finns något nytt att berättas?

Näringsministern kan till exempel också ställa frågan om hur dialogen går. Har man inkluderat gruvarbetarfacket i detta? Vad tyckte Vattenfall om dialogen med Maira Méndez och andra representanter, som har skrivit en rapport som näringsministern just refererade till? Vad anser Vattenfall om mötet med dem, och har man lärt sig något nytt?

Jag skulle också vara tacksam ifall näringsministern kunde kommentera hur det kommer sig att Dong Energy i Danmark faktiskt gör en helt annan bedömning och tycker att detta inte är gott nog. Ifall man kan påvisa att de två bolagen har kopplingar till paramilitära grupper och fortsätter att agera på ett väldigt tvivelaktigt sätt, det vill säga har samröre med dessa grupper på det ena eller andra sättet, är kanske det enda raka att avbryta samarbetet med dem. Det är också ett sätt att påverka.

Som jag har förstått Dongs beslut är det konditionerat. Man har sagt att om man ser en förbättring i Colombia kan man komma tillbaka, men så länge det ser ut som det gör nu vill man inte köpa kol därifrån. Det tycker jag låter som en rimlig hållning.

Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vill börja med att svara rakt och ärligt på frågan: Ja, självklart kommer jag att föra en dialog med Vattenfall. Jag kommer också gärna att ställa exakt de frågor som Holm har lyft upp för mig här i dag – hur de ser på sitt möte men också hur de ser på relationen med fackföreningsrörelsen på plats.

Leverantörsledet är definitivt en sådan sak som vi har diskuterat, och vilket ansvar man har gentemot de leverantörer man har i sin verksamhet. På det senaste mötet med Vattenfall för inte så länge sedan var ett av mina medskick att jag senare i höst vill ha en återrapportering om dessa frågor, så jag kommer definitivt att återkomma till dem.

Det är klart att Vattenfall som bolag säkert också funderar över vilket vägval som är rätt att göra i dessa situationer. I dag vilar det beslutet på styrelse och ledning. Vi kommer att ställa frågor om hur de resonerar och även hur de anser att de uppfyller de riktlinjer som finns för de statliga bolagen.

Detta är en viktig fråga för oss, och för bolaget, vill jag säga. När jag har ställt frågor om detta markerar de att de ser att detta är en svår och viktig fråga. Vi har haft andra statliga bolag som också har befunnit sig på marknader eller varit indragna i situationer som inte har varit helt optimala eller ens lämpliga i alla sammanhang. Då är frågan hur man tar det vidare, vad man har för strategi, vad man gör för analys och hur seriöst man tar det. Det är det absolut viktigaste – att man gör för ett transparent sätt. Jag återkommer gärna till frågan längre fram när jag vet mer från bolaget.

Jag fick frågan: Vad gör Vattenfall? Sedan 2014 följer vi som ägare Vattenfalls arbete för att hantera just risker och möjligheter i leverantörskedjan och vill ha en högre grad av transparens. Men Vattenfalls strategi i Colombia har varit att arbeta tillsammans med andra energibolag och tillsammans med det holländska utrikesdepartementet i denna fråga. Det har varit strategin som bolaget har velat jobba med för att också påverka och få en bra utveckling framöver i leverantörskedjan.

Det är inte allt stenkolk som köps därifrån – det är ungefär 15 procent.

Jag tycker att den här interpellationen är viktig. Frågan om hur Vattenfall hanterar denna situation är viktig också för oss som ägare, eftersom vi måste känna trygghet. Jag är nu inte beredd att säga att jag inte har förtroende för Vattenfall. De säger att de för en dialog, och de har en strategi för att arbeta. De har också lovat mig att återrapportera hur arbetet går vidare. Då finns det ingen anledning för mig att i detta läge säga att jag inte har förtroende för Vattenfall. Men jag har också höga förväntningar på alla statligt ägda bolag, inklusive Vattenfall, att hantera denna viktiga fråga på ett seriöst sätt.

Anf. 105 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Näringsministern ger ett tydligt svar om att han inte tänker svara på min fråga. Det kan jag ha stor respekt för, därför att alla frågor har inte ett svar här och nu. Man kan behöva återkomma till dem, skaffa sig mer information om dem och följa utvecklingen kring dem. Jag tänker därför inte återupprepa frågeställningen huruvida näringsministern anser att Vattenfall lever upp till de krav som regeringen ställer eller inte, utan

jag hör att näringsministern säger att han ska följa och återkomma till detta och att vi får anledning att diskutera det vidare.

Min andra frågeställning däremot tycker jag förtjänar ett svar. När vi nu är bekanta med de förhållanden som råder är jag mycket intresserad av vad den dialog som Vattenfall för substantiellt består av. Innehåller den krav på leverantörsaktörerna? Innehåller den krav på rätten att organisera sig? Innehåller den krav på arbetsmiljö? Innehåller den krav på rättsskydd och jämlikhet? Vad består denna dialog substantiellt av, eftersom det ändå är kärnan i näringsministerns svar på frågan att det förs en dialog? Då hoppas jag att näringsministern kortfattat kan redogöra för riksdagen för detta.

Jag vill generellt tacka näringsministern för debatten om detta bolag. Det finns ett stort gemensamt ägande. Man kan givetvis alltid diskutera hur stort det offentliga ägandet ska vara och vad som ska vara statligt ägande och vad som inte ska vara det. När det gäller ett sådant stort statligt ägande är det, precis som näringsministern konstaterar, viktigt att detta diskuteras. Mikael Damberg säger att politiskt ansvar måste kunna utkrävas i en demokrati. Det är precis vad som nu sker. Det måste givetvis ske i debattformat. Jag är övertygad om att vi alla har en vilja att detta bolag ska gå så bra som möjligt. Men precis som Mikael Damberg säger är det riksdagens plikt att granska regeringen och kräva att den kan stå till svars för sina beslut.

Anf. 106 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar för en viktig interpellationsdebatt. När det gäller att utkräva ansvar kan man reflektera lite grann över tonläget eftersom inköpen började 2007. Jag antar att den tidigare regeringen gjorde en noggrann avvägning i fråga om lämpligheten och det goda i att börja köpa stenkol därifrån. Jag antar att det fanns en mycket rationell analys bakom det.

Sedan denna rapport presenterades har regeringen haft en aktiv dialog med bolaget och ställt krav på att få redovisat hur bolaget ser på situationen och vad man gör. Det som man har gjort från bolaget är att ha en dialog med gruvbolag, befolkning och den colombianska regeringen. Vattenfalls bedömning och förhoppning är att detta ska leda till framsteg. Man gör detta tillsammans med det holländska utrikesdepartementet. Syftet man har med dessa dialoger är att förbättra både de sociala ramverken och miljöförhållandena i leverantörskedjorna i Colombia. Det är exakt det som denna dialog handlar om.

Sedan finns det en större fråga som handlar om Sveriges förhållande till Colombia och som egentligen handlar om fredsprocessen och fredsförhandlingarna, där inte minst dessa frågor också finns med som viktiga. Det finns nämligen stora underliggande konflikter i det colombianska samhället som måste hanteras för att fred, försoning och utveckling ska nås i Colombia. Men det är kanske en annan interpellationsdebatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2015/16:626 om TTIP och miljön

Anf. 107 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat klimat- och miljöministern samt vice statsministern Åsa Romson om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att EU, dess medlemsländer och andra aktörer alltid ska kunna gå före på miljö- och folkhälsoområdet samt andra viktiga politikområden i ljuset av de pågående förhandlingarna om ett frihandels- och investeringsavtal mellan EU och USA – TTIP. Han har även frågat hur regeringen avser att agera för att förändra skrivningarna om en investeringsdomstol och regulativt samarbete.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jens Holm har i sin interpellation hänvisat till de dokument som nyligen publicerats av Greenpeace. Jag bör inledningsvis klargöra att dessa dokument inte utgör aktuella konsoliderade texter och inte heller är färdigförhandlade texter.

Jens Holm påstår att försiktighetsprincipen inte återfinns i textförslagen. I EU:s förslag till kapitel om god regleringssed och regulativt samarbete, som finns på EU-kommissionens hemsida, finns dock tydliga bestämmelser om att inget ska inverka på tillämpningen av grundläggande principer i EU-rätten, till exempel inom området för riskbedömning och riskhantering. Här omfattas försiktighetsprincipen.

Möjligheten att vidta åtgärder och gå före på bland annat miljö- och folkhälsoområdet är reglerad inom både EU- och WTO-rätten. Regeringen vill se ett så ambitiöst förhandlingsresultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning, samtidigt som möjligheterna att upprätthålla och förstärka skyddet för bland annat miljön, människors och djurs hälsa samt arbetstagare bibehålls.

Vad gäller EU-kommissionens förslag om ett reformerat investeringskydd och en förändrad tvistlösningsmekanism i TTIP bekräftar förslaget stater rätt att lagstifta för att uppnå legitima allmänna intressen för bland annat miljö och hälsa samt förtydligar att en investerare inte kan förvänta sig att lagstiftningen förblir oförändrad.

Ett modernt system för tvistlösning föreslås i form av en investeringsdomstol och en överprövningsinstans för ökad legitimitet, rättssäkerhet och förutsebarhet. Det finns också regler som underlättar för små och medelstora företag att använda mekanismen. EU-kommissionens förslag utgör därför en god grund för förhandlingarna på området med USA. Förhandlingsresultatets effekter vad gäller tvistlösningsmekanismen kommer att analyseras i detalj, och dess inverkan på Sveriges möjlighet att lagstifta för att uppnå allmänna intressen för bland annat miljön, människors och djurs hälsa kommer att grundligt utvärderas.

Anf. 108 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att detta är en viktig debatt. Vi vill att Sverige och andra länder ska kunna gå före på miljö- och klimatområdet. Det är ingen överdrift att påstå att vi har enorma utmaningar för att få bort

farliga kemikalier, för att snabbt minska våra utsläpp av växthusgaser och så vidare.

När man tittar på de texter som har läckt ut från Greenpeace – en del av dessa texter är faktiskt konsoliderade och färdigförhandlade – ser man att detta är ett avtal som helt saknar ambitioner om att kunna gå före på miljö- och klimatområdet. Det var också därför som två av våra största miljöorganisationer, Naturskyddsföreningen och Greenpeace, hade en debattartikel på DN Debatt för några dagar sedan där de varnade just för TTIP:s effekter på miljön.

Försiktighetsprincipen som är inskriven i EU-lag och svensk lag finns inte i de konsoliderade texterna. Det som näringsministern tar upp är EU:s inspel i förhandlingarna. Det är mycket viktigt, och det är en helt annan sak. EU vill att försiktighetsprincipen ska finnas med. Försiktighetsprincipen är mycket viktig eftersom TTIP kommer att leda till att lagar och ambitioner kommer att närma sig varandra mellan EU och USA.

I dag lyssnade jag på Kemikalieinspektionens generaldirektör, som talade för oss i miljö- och jordbruksutskottet. Hon berättade att Kemikalieinspektionen är orolig för just TTIP:s effekter på möjligheten att hela tiden ligga i framkant med att förbjuda och reglera farliga kemikalier. Det regulativa samarbetet, som handlar om att man ska ha en gemensam kommission dit man ska skicka förslag på nya lagar som ska granskas bland annat ur ett handelsperspektiv, är en av de saker Kemikalieinspektionen tar upp. Man menar att det kommer att fördröja och försvåra möjligheten att gå före på miljöområdet, inte minst på kemikalieområdet.

Investeringskyddet ser jag personligen som ett av de absolut största hoten. Jag förstår inte varför två demokratier, EU och USA, ska ha en investeringsdomstol där företag kan stämma stater. Vi har sett effekterna av det tidigare. Inte alltför sällan handlar det just om att stater har lagstiftat på miljöområdet, varpå storföretag kommer med mångmiljonstämningar. Det tror jag kommer att avskräcka från att föra en progressiv miljöpolitik.

Jag delar också helt Frankrikes handelsministers bedömning att detta är förhandlingar som sker i total brist på öppenhet och att det hotar en ambitiös klimatpolitik, vilket han sa nyligen.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Mikael Damberg. Varför är det så viktigt för den svenska regeringen att det ska finnas ett investeringskydd så att storföretag ska kunna stämma stater? Vad kommer den svenska regeringen att göra om det nu blir så, vilket jag är rädd för, att försiktighetsprincipen inte kommer att finnas med i det slutliga förslaget till avtal? Kommer vi att säga nej till TTIP då?

Jag skulle också vilja veta om den svenska regeringen har gjort någon egen konsekvensbeskrivning av TTIP:s effekter när det gäller miljö, klimatpolitik och folkhälsa.

Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta upp de demokratiska perspektiven i den här diskussionen.

Om jag som riksdagsledamot ska läsa handlingarna har jag tre möjligheter. Jag kan gå till näringsutskottets kansli här i riksdagen, där det finns två pärmar med lite texter i. Jag kan traska bort till Regeringskansliet och bli insläppt i ett rum där samma texter finns men där det även kan finnas någon lite nyare text som inte har hunnit ta sig hela vägen till riksdagen.

Jag kan också resa ned till Bryssel och besöka EU-kommissionens rum – eller om det till och med ligger i parlamentet – för att läsa handlingar.

Det är dock sekretess på det jag läser, och jag får inte anteckna någonting eller berätta för någon vad jag har läst. Det är inte ens alla parlamentariker som får läsa; i Sveriges riksdag är det bara vi som sitter i näringsutskottet och de som sitter i EU-nämnden som får göra det.

Det övriga samhället har stängts ute. Jag tror att det är väldigt viktigt att man förstår vikten av att handelsavtalen kan granskas av andra aktörer än politiker. Läckan från Greenpeace innehåller 248 sidor förhandlad handelsavtalstext på engelska. Det är inte jättelätt för mig som politiker, med ansvar för en mängd olika politiska områden, att sätta mig in i och förstå detaljerna. Det vore bättre för mig att läsa en sammanfattning gjord av en professor i handelsrätt som har granskat vad det är. Det är därför det är så farligt med slutna förhandlingar.

När Greenpeace nu öppnade diskussionen utifrån den här läckan var det första gången vi fick se USA:s position och förstod var någonstans förhandlingarna stod. Jag skulle säga att vi fick två reaktioner på det i den politiska debatten. Den ena reaktionen kom från NGO:er som Naturskyddsföreningen och Greenpeace, som sa: Det är precis så illa som vi trodde att det skulle vara.

Den andra reaktionen fick vi från politiker. Det var främst borgerliga politiker, men jag tror att även Damberg och EU-kommissionären Malmström var ute och sa samma sak – att USA är för segt, för långsamt och för tufft i förhandlingarna och att det är för svårt att nå fram till en slutsats. Det sa man utifrån läckan. Det visar ju på att det finns väldigt olika bilder av debatten när man inte ens vet vad den handlar om eftersom den förs i slutna rum.

Jag skulle också vilja lyfta fram detta med regulativt samarbete och att det finns en risk för att storföretag styr vår lagstiftning i framtiden. Jag skulle säga att det är den farligaste utvecklingen för oss i riksdagen, alltså att vi inte kan gå före med progressiv lagstiftning utan att hela tiden löpa risk att bli stämnda.

I Sverige har vi egentligen inga avtal som gör att amerikanska storföretag kan stämna oss – än. Men om CETA, som är handelsavtalet med Kanada, eller TTIP blir verklighet kommer storföretag att få helt andra möjligheter att stämna Sveriges riksdag när vi stiftar lagar. Det tror jag kommer att påverka vad vi gör på ett helt annat sätt än vad vi upplever nu. Vi ser till exempel hur Obama har blivit stämmd för att han stoppade Keystone XL, den stora oljepipelinan genom hela USA.

Mikael Damberg vill ha ett ambitiöst avtal. Jag funderar alltid på varför det är så viktigt att få med de ambitiösa delarna med att stater ska kunna bli stämnda och med att företag ska kunna styra lagstiftning. Varför inte bara lösa de enkla, små hinder vi har i handeln med USA? Jag har absolut inget emot att vi ökar handeln med USA. Tittar vi på de ekonomiska trenderna ser vi att det är USA som just nu går bra i världen. Vi ska absolut stimulera handel med USA, men det måste ske på ett bra sätt. Det måste ske på ett bra sätt och så att vi kan säkerställa att konsumenterna får sjysta och bra produkter.

Utifrån detta vill jag fråga minister Mikael Damberg om han kommer att verka för att hela förhandlingstexten i TTIP, alltså både Europas och USA:s delar, kommer att offentliggöras så att den kan granskas av framför allt NGO:er och andra aktörer.

Anf. 110 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det var flera olika frågor, så jag kommer nog inte att hinna svara på precis alla i detta inlägg. Vi får dela upp det lite.

När det gäller USA:s ekonomi går den väl hyggligt bra – landet har ungefär 2 procents tillväxt. Sverige har 4 procents tillväxt just nu. Den amerikanska tillväxten betyder dock väldigt mycket för Sverige; det finns faktiskt inget annat land som genom handel skapar så mycket arbetstillfällen i Sverige. Det är ungefär 140 000 arbetstillfällen som skapas tack vare vår handel och vårt utbyte med USA, så det är en enormt viktig marknad för Sverige och svenska företag. Därför är TTIP ett viktigt avtal för Sverige, ekonomiskt sett och för jobbtillväxten.

Sverige kan stå lite som symbol. Vi har ju haft en öppen och fri handel i Sverige under väldigt lång tid, men vi är samtidigt ett land som har gått före på miljöområdet och konsumenträttsområdet. På många olika områden har Sverige upprätthållit en social modell, trots att vi har haft en öppen och fri handel. Jag tycker alltså att Sverige snarare är ett exempel på att det är fullt möjligt att upprätthålla höga miljöstandarder eller sociala rättigheter samtidigt som man är en förespråkare för fri och öppen handel.

När vi i Sverige vill ha ett omfattande och ambitiöst avtal vill vi inte ha det på bekostnad av miljön och arbetstagarnas rättigheter. Vi ska kunna gå vidare och förstärka dessa rättigheter, och det är vår utgångspunkt. Det är också Europas väldigt tydliga utgångspunkt i förhandlingarna med USA. Vi kan vända på det och höra vad USA:s utgångspunkt är i förhandlingarna. Där säger man samma sak, nämligen att Europa inte får begränsa USA:s möjligheter att stifta lagar och gå före. Båda sidor har alltså ambitionen att inte begränsa sina möjligheter att lagstifta och så vidare. Det är en viktig utgångspunkt i förhandlingarna.

När det gäller de läckor som kom från Greenpeace tror jag att man kan läsa dem på lite olika sätt. Vi kan väl åtminstone vara överens om att det inte är hela avtal. Det gör att man inte ser konsekvenserna på alla områden, men det man ser – som jag läser det, men jag är lite nördig och ägnar mycket tid åt detta – är att vi i Europa inte har backat från någon av våra förhandlingspositioner i dessa texter. Vi har inte gått över någon av de röda gränserna i det förhandlingsmandat som finns. Däremot ser vi att USA har en annan position på flera områden, men det har vi ju vetat från början. USA har en annan position på flera områden, men vi vet också var våra röda gränser som vi inte ska gå över ligger.

Det är detta som blir lite svårt i diskussionen om TTIP, det vill säga att vi ska diskutera ett avtal som ännu inte finns. Det finns en förhandling. Verkar vi för öppenhet? Ja, jag tror att jag på i princip alla möten där vi har diskuterat detta har framhållit vikten av offentlighet och öppenhet i processen. Jag kan ha missat det på något möte, men jag har framhållit det på i princip alla.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Europa har gått längre än någonsin i en förhandling om ett frihandelsavtal och publicerat alla sina positioner. Det har Europa aldrig tidigare gjort i en förhandling. Det absurda blir nästan att vi i den här förhandlingen med USA har gått längre med vår europeiska öppenhet än någonsin tidigare. Det är bra, men Europa kan inte diktera vad vår motpart i förhandlingen, alltså USA, gör med sina texter.

I USA har de varit ganska tveksamma till att släppa texter. Vi fick ju pusha dem till de rum som ändå skulle finnas, med konsoliderade texter där det går att jämföra de olika positionernas förhandlingsmandat. USA tänker: Nej, om vi släpper in detta kommer det att läcka, och det vill inte vi.

Nu läckte det, så just nu har Cecilia Malmström en ganska tuff fajt att ta med den amerikanska sidan och säga: Ni lovade att det inte skulle läcka, men vi skulle visa en öppenhet. Nu läckte det i alla fall. Vi vet inte om vi kan lita på Europa.

Jag säger bara att vi inte helt själva bestämmer över öppenheten, för vi har en motpart att förhandla med. Och jag tror att alla vi som har varit involverade i en förhandling vet att en förhandling inte bäst sker inför tv-kameror – det är väldigt sällan. Däremot ska man vara öppen med sina positioner.

Avslutningsvis vill jag säga att den 31 maj har vi både Cecilia Malmström och Froman här på ett seminarium i Sverige. Det är ett jättebra tillfälle att få veta mer och ställa frågor om TTIP-frågorna i Sverige.

Anf. 111 JENS HOLM (V):

Herr talman! Näringsministern har ett par frågor kvar att svara på, men det är bra att vi har fler inlägg.

Det låter på dig, Mikael Damberg, som att Sverige och EU alltid har den progressiva positionen. Rent generellt skulle jag säga att det är så, men inte alltid. Ta till exempel frågan om investeringsdomstolen, företagens rätt att stämna stater. Där är det faktiskt Sverige och EU som driver på USA. Och jag hade en fråga här till dig om varför det är så viktigt med ett investeringsskydd mellan två ekonomier som redan nu handlar väldigt mycket med varandra, som är demokratier och som brukar kunna hantera sådana här frågor ganska bra.

Det verkar som att för Mikael Damberg är detta att företagen ska kunna stämna stater väldigt viktigt överlag. Förra veckan hade vi i EU-nämnden frågan om handelsavtalet med Mexiko. Tydligen är Sverige ett av de länder som verkligen driver på för att det ska skrivas in ett investeringsskydd i det avtalet. Varför är det så viktigt för den svenska regeringen?

Mikael Damberg säger i svaret till mig att rätten att gå före på miljö- och folkhälsoområdet är reglerat i både EU- och WTO-rätten. Men, Mikael Damberg, du vet att det är en sanning med modifikation. I GATT-avtalet, som är ett av grundavtalen inom WTO, har man plockat ut ett fåtal områden, så att miljöfrågan är väldigt begränsad. I artikel 20 står det: Men den lagstiftningen får inte utgöra ett förtäckt handelshinder. Det innebär att det är väldigt svårt att gå före på miljöområdet inom WTO. Och det var med stöd av WTO, Mikael Damberg, som USA för ett par år sedan stämde Indien för deras utbyggnad av solceller. De använder sig inte av amerikanska solceller utan vill till en del använda sig av indiskt producerade solceller.

Det var också med stöd av WTO som Japan och sedermera EU stämde Kanada för Ontarios plan för förnybar energi, där Kanada förlorade därför att man sa att en del av den förnybara energin skulle produceras lokalt i Ontario.

Detta, Mikael Damberg, är den handelspolitik som i dag står inskriven i WTO. Det här vill Mikael Damberg och den svenska regeringen ta ett steg längre, och jag förstår verkligen inte det.

Jag ställde också en fråga om försiktighetsprincipen. Jag tycker att Mikael Damberg och även Cecilia Malmström, när man lyssnar noga, slirar på sanningen där. Här kommer då frågan igen: Är det så, Mikael Damberg, att försiktighetsprincipen finns inskriven som en färdigförhandlad text mellan EU och USA? Eller är det bara ett inspel ensidigt från EU? Det tycker jag vore viktigt om du kunde klargöra här.

Sedan har vi då frågan om det regulativa samarbetet. Det ska finnas en kommitté genom vilken man ska köra alla förslag till nya lagar. Det här har av amerikanska organisationer kallats för paralysis by analysis. Precis som Kemikalieinspektionen sa till mig kommer det att bli oerhört trögrarbetat och komplicerat att driva igenom nya progressiva lagar på miljöområdet om det ska finnas en överstatlig kommitté som ska granska detta ur ett handelsperspektiv. Varför, Mikael Damberg, måste vi ha någon form av handelspolitisk tvångströja på progressiv lagstiftning? Det fungerar väl ganska bra som det gör nu. Precis som Håkan Svenneling var inne på och som du själv också sa är USA en väldigt viktig handelspartner för Sverige som det är i dag, och handeln fungerar ganska bra. I den mån det finns något problem kanske man kan lösa det utan det här jätteavtalet som hotar miljön.

Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Som ministern konstaterade är USA:s och EU:s handelsutbyte väldigt stort redan i dag. Det gör att när man bestämmer sig för att slänga in nya saker, som regulativt samarbete där storföretagen ska styra lagstiftningen och ICS som är stämningens möjlighet för storföretag, blir jag fundersam över vad det skulle kunna innebära.

I USA finns i dag något som heter OiRA, en myndighet under Vita huset som har i uppgift att granska lagförslag innan de beslutas. De har aktivt stoppat progressiv lagstiftning och motarbetat den, framför allt på miljöområdet.

En annan fråga är detta med stämningens möjligheter. Jag ska på kort tid ge mig in i en väldigt komplicerad diskussion om indirekt och direkt expropriering.

Det som det i dag i Sverige finns mycket lagskydd för är direkt expropriering. Om du som minister bestämmer dig för att överta någon form av egendom från företag med statens medel kan staten få betala ganska dyrt i domstolar på olika sätt. Men det finns inte så mycket reglerat i Sverige när det gäller indirekta exproprieringar, när man gör någonting som i sin tur leder till att företag inte kan få någonting. Och det är egentligen det som Obama har gjort när han säger: Vi ska inte ge miljötillstånd till Keystone XL:s stora pipeline genom USA, för det är inte framtiden. Jag har skrivit under ett klimatavtal. Jag vill ställa om världen till en bättre värld. Därför kan jag inte vara för detta. Då åker man på en stämning direkt. Det gör,

tror jag, att vi kommer att ha ett dubbellås mot progressiv lagstiftning, att vi som politiker inte kommer att våga ta stegen.

Det som TTIP-avtalet riskerar att innebära är att vi i Sverige kan riskera att bli stämnda. Det kan vi inte alls i samma utsträckning i dag. Vi som stat har ju inte blivit stämnda en enda gång, och det beror på att vi inte har skrivit under några avtal.

Vi kunde nyligen se en holländsk dokumentär på tv, och jag tycker att den visade väldigt bra på de risker som jag ser med TTIP-avtalet.

Anf. 113 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag fick igen flera frågor, men jag tar frågan om investeringsskyddet och moderniseringen av det i TTIP-förhandlingarna men också CETA-avtalet.

Europa har ju drivit på för en modernisering av investeringsskyddet. Sverige har i dag som land ungefär 60 bilaterala investeringsskyddsavtal. Vi har hitintills aldrig varit föremål för stämning. Och det finns, såvitt jag vet, inget känt exempel på en amerikansk investerare som har vunnit mot en EU-medlem. Varför är det så? Jo, därför att Sverige har en väl utvecklad rättstradition, och vi har, precis som påtalades förut, en grundlag som förbjuder expropriering.

Sverige handlar med en rad länder där det inte är lika säkert att göra investeringar. Där är det inte helt otroligt att man som utländskt företag diskrimineras och behandlas olika, inte på grund av att man bryter mot någon miljölagstiftning utan därför att man vill hålla utländska företag borta från en handel. Och det är inte korrekt enligt WTO-regler eller i enlighet med den syn som vi har på öppen handel och investeringar.

Jag tror att det är viktigt att se att det är ett skydd för dem som gör investeringar och handlar att de vet att de inte har rätt att påverka lagstiftningen, för ISDS-systemet har ingen påverkan på lagstiftning. Man kan inte överpröva ett politiskt beslut, men man har rätt att få ersättning om man blir illa behandlad av en lagstiftare som bryter mot de här reglerna.

Både Sverige och Europa har tagit intryck av den kritiska debatt som har varit kring ISDS-systemet. Då har den svenska regeringens position varit att det är bra om vi moderniserar detta. Inte minst inom ramen för CETA-avtalet, det kanadensiska avtalet, kom vi fram till texter som gick mycket längre än tidigare och som reder ut inte minst frågan om indirekt expropriering. Man ska inte tro att man kan förvänta sig att lagstiftningen förblir densamma. Det ska vara mer öppenhet och transparens i processerna. Det ska vara tydligare krav på dem som genomför bedömningarna, och det ska finnas enklare regler för små och medelstora företag i det här systemet.

Det är alltså flera steg nu där Europa också i förhandlingarna om TTIP har en modernisering av investeringsskyddet som sin position. Det ligger i linje med den svenska regeringens position att det är bra att vi moderniserar detta, för det har förekommit en del fall av stämningar som vi tycker är både ogrundade och felaktiga, och det här är ett sätt att hantera det.

Vi talade lite om amerikanernas inställning till det här. Jag har inte hört någon på den amerikanska sidan säga att de inte vill ha ett ISDS i det här avtalet. Från amerikanernas sida är det väldigt tydligt att de vill ha den här typen av system. Frågan är om de kommer att helt och hållet acceptera de

europiska strävandena för en modernisering av systemet med ökad transparens, öppenhet och förutsägbarhet.

Det här är alltså en viktig fråga. Jag tycker att Europa har tagit flera steg framåt. Europaparlamentet hade ju en diskussion där Europas position i det här möttes väldigt positivt. Jag tycker också att man ska se att det finns ett stort antal gamla investeringsskyddsavtal runt om i världen. Om Europa lyckas med den här moderniseringen innebär det ju att den stora handelspolitiken i världen också skjuts åt rätt håll, och jag tycker att man ska ta in även det i diskussionerna om TTIP.

Vi har inte heller några färdigförhandlade texter på det här området. Vi är inte framme än. Definitivt är det så, återigen, att Sverige och Europa har varit väldigt tydliga med miljöfrågorna. Vi anser inte att de här förhandlingarna får leda till att vi sänker våra miljöambitioner eller att vi inte kan stärka vår miljölagstiftning. Det har sagts både av den amerikanska sidan och av Cecilia Malmström.

Att vi däremot har olika forum för att diskutera just standarder eller regelverk är en av de viktigaste poängerna med TTIP-avtalet, för det är där de stora handelshindren består mellan Europa och USA nu. Inte minst är det viktigt för svensk industri.

Anf. 114 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag frågade näringsministern tidigare om det är så att försiktighetsprincipen finns med i de färdigförhandlade texterna. Det vore bra att få ett klart och tydligt svar på det. Om försiktighetsprincipen inte finns med i ett färdigförhandlat avtal till slut, kommer näringsministern ändå att säga ja till ett sådant avtal?

Jag förstår fortfarande inte vitsen med att två av världens största ekonomier som är solida demokratier och som redan nu handlar med varandra väldigt mycket ska ha en investeringsdomstol där storföretag kan stämna stater. Det är ju såsom näringsministern säger: De här stämningarna påverkar inte lagstiftningen i sig, men det är en del av det dubbellås som Håkan Svenneling talar om, nämligen att det kan ha en avskräckande effekt. Fråga tyska staten när den fick en stämning från svenska Vattenfall för kärnkraftsavvecklingen på jag tror att det var 43 miljarder svenska kronor!

Det är väldigt mycket pengar. Det är klart att ingen stat vill ha en sådan stämning mot sig. Ontario i Kanada hade sin strategi för förnybar energi och blev stämnda av Japan och EU, eftersom en del av den här energin skulle produceras i Kanada. Jag förstår inte vad problemet var med det, men de fick också en stämning emot sig och fick betala väldigt höga belopp.

Sedan är det en mängd andra processer som är i pipeline men som inte är avgjorda. Allt pekar dock på att antalet fall där storföretag stämmer stater ständigt ökar. Det kan man se i statistik från Unctad till exempel.

Om man är en progressiv politiker, vilket jag hoppas att vår näringsminister är, tycker jag att man kanske borde dra öronen åt sig och fråga sig om vi verkligen ska ha ett avtal som riskerar att försvåra för oss att gå före på miljö-, klimat- och folkhälsoområdet. Det vill i alla fall inte vi i Vänsterpartiet.

Prot. 2015/16:106
17 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 115 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Återigen: Båda förhandlingsparterna, både USA och Europa, har varit tydliga med att TTIP inte ska resultera i sänkta skyddsnivåer när det gäller hälsa, miljö eller säkerhet, vilket framgår av förhandlingsmandaten.

I EU:s förslag till kapitel om god regleringssed och regulativt samarbete som finns på EU-kommissionens hemsida finns tydliga bestämmelser om att inget ska inverka på tillämpningen av grundläggande principer i EU-rätten, till exempel försiktighetsprincipen.

Där finns det inga konsoliderade texter än. Det finns ingen färdigförhandlad text på detta område än, vad jag vet, och därför är vi inte klara med förhandlingarna om TTIP på det här området. Men EU har varit otroligt tydliga med att de här grundläggande principerna inte är uppe till förhandling. Det är också den svenska positionen att vi inte ska ha en sådan typ av avtal.

Jag vill bara avslutningsvis säga att eftersom förhandlingarna inte är färdiga så kan man se enormt mycket problem och hinder med allting – eller så ser man att det också finns möjligheter. Vi ska ju inte genomföra en dålig förhandling. Europa ska inte komma fram med ett resultat som vi inte tycker är bra. Men det finns också enormt stora fördelar med ett avtal, för både svensk och europeisk handel, med USA som är en viktig marknad för oss. Jag sa tidigare att den viktigaste marknaden för svenska jobb faktiskt är den amerikanska marknaden.

Det finns också ett bredare perspektiv med det här handelsavtalet som inte bara handlar om tullar utan om regulativt samarbete och standardsamarbete. Den största begränsningen för vår handel med USA i dag är just de här icke-tariffära handelshindren som vi kan försöka lösa och utveckla tillsammans.

Det finns också en annan och större diskussion, och det är hur handelspolitiken påverkas globalt. Vilka krav och standarder kommer att gälla globalt för handeln? Här har vi USA och Europa med välutvecklade demokratier och välutvecklade samhällssystem. Jag tror att det är ganska bra om Europa och USA kan utvecklas och samarbeta mer på handelsområdet, för det påverkar också andra länder globalt vilket skulle kunna vara en fördel på lång sikt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2015/16:584 om biomomsen

Anf. 116 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Helena Bouveng har frågat finansministern om någon fara föreligger för att höjningen av moms på biografier kan skada systemets legitimitet genom att beskattningen slår hårdare mot folk på landsbygden än mot stadsbor. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Den allra viktigaste faktorn som gör att människor väljer att gå på bio är vilka filmer som visas. Genom att följa biografstatistiken över åren är det tydligt att de år som det visas filmer – svenska eller utländska – som har hög publik attraktionskraft och som får mycket uppmärksamhet ökar antalet besökare på biograferna.

Korrelationen mellan antalet biobesök och biljettpris är betydligt svagare. Historiskt sett har biljettpriset på bio ökat väsentligt mer än konsumentprisindex, KPI, utan att det fått något genomslag på antalet besökare. Mellan 1994 och 2014 ökade biljettpriset med 57 procent i löpande priser, medan KPI ökade med 26 procent. Under samma period har antalet biobesök varierat både uppåt och nedåt, och snittet har under hela perioden legat stabilt på drygt 15 miljoner biobesök om året. De senaste åren har det till och med skett en viss ökning av antalet besök, trots relativt kraftiga ökningarna av biljettpriserna.

Omställningen av filmpolitiken syftar till att skapa bästa tänkbara förutsättningar för utveckling och produktion av svensk film. Bra svensk film är det som får oss att gå på bio, och den nya filmpolitiken kommer därmed på sikt att bidra till att främja biografnäringen.

Därmed inte sagt att priset saknar betydelse. Naturligtvis kan en kraftig ökning av biljettpriserna påverka antalet biobesökare. Det är dock inte min uppfattning att priset på biobiljetterna behöver öka kraftigt till följd av momshöjningen. Helena Bouveng påstår att regeringen genomför en fyrdubbling av momsen. Det är en felaktig beskrivning av den verkliga förändringen.

Höjningen av momsen på tillträde till biografföreställningar är en del av en större omställning av filmpolitiken. Omställningen innebär att det filmavtal som tidigare styrte filmpolitiken avskaffas. Det innebär att den avgift om 10 procent av bruttobiljettintäkterna som biografägarna betalat till avtalet och som använts för att finansiera filmpolitiken avskaffas. För den absoluta huvuddelen av biografier kompenseras alltså momshöjningen till stor del av den borttagna biografavgiften. Den reella ökningen beräknas i normalfallet motsvara en höjning av biljettpriserna om 5–6 kronor per biljett.

Följden blir att biografägarna kommer att betala samma momssats som andra aktörer som sprider och visar film till exempel via uthyrning av dvd eller digitala streamingtjänster.

Helena Bouveng hävdar att den höjda momsen slår hårdare mot landsbygden än städerna och därför riskerar att skada skattesystemets legitimitet. Jag ser inte en sådan risk. Dels kan, som påpekats, effekten av momshöjningen väntas bli begränsad, dels bör det påpekas att en stor andel av de mindre biograferna i Sverige, framför allt på landsbygden och i mindre orter, är föreningsdrivna. Föreningsdrivna biografier är i normalfallet befriade från moms och påverkas därför inte av höjningen.

Det finns dock en liten grupp av små biografier som är privat drivna och som har färre än fem föreställningar i veckan. Dessa biografier är befriade från biografavgift. För denna grupp av biografier krävs särskilda insatser. Regeringen har därför avsatt 25 miljoner kronor årligen i fyra år för att stärka biografier på landsbygden och i mindre orter.

Biografer är en viktig del av den kulturella infrastrukturen i Sverige. Särskilt i mindre orter är biografer ofta en viktig mötesplats. Omställningen av filmpolitiken syftar till att skapa bättre förutsättningar att producera svensk film. Därmed stärks förutsättningarna för att det skapas fler filmer av hög kvalitet som efterfrågas av en stor publik. Regeringen kommer i nära dialog med filmbranschen att följa omställningen av filmpolitiken. Det gäller naturligtvis även effekterna för biografer i hela landet.

Anf. 117 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag får återigen tacka kulturminister Alice Bah Kuhnke för att hon rycker in i stället för finansminister Magdalena Andersson. Frågan jag ställde handlar de facto om skattesystemets legitimitet, som definitivt är finansministerns ansvarsområde. Med skatter och bidrag styr vi beteenden. Men det gäller också hur skatternas tas ut och om dessa upplevs som rättvisa och legitima.

Jag kan ändå konstatera att den nuvarande rödgröna regeringen verkligen lyckas med konststycket att göra människor mer än upprörda om de råkar bo utanför tullarna. Det handlar om höjda bensinskatter, höjda dieselskatter och höjda fordonsskatter för att bara nämna några och nu också en rejält höjd skatt på biobiljetten. Den går de facto fram med en moms-skattehöjning från 6 procent till 25 procent. Det är nästan en fyrdubbling av momsen. Det måste väl till och med kulturministern anse vara någon slags chockhöjning. Det är en chockhöjning som skulle drabba biografnäringen i stort men framför allt de små och medelstora biograferna runt om i landet.

Herr talman! Alliansen försökte i de så kallade filmsamtalen med regeringen att vara konstruktiv och beredd att brett diskutera svensk films framtida finansiering. På en punkt var vi dock väldigt tydliga: ingen chockhöjning av skatt på biobiljetter, just för att det riktar udden mot de små och medelstora biograferna runt om i Sverige. De biograferna finns på orter som enbart har just biobesök som sitt enda kulturutbud, i varje fall året om. Här finns inte statliga museer som bjuder på fria entréer. Här finns inte opera, musikal eller Dramatenscener som fortsatt behåller momsen på 6 procent.

Bionöjet är brett, bildande och roligt för såväl unga som äldre. Det har inga negativa hälsoeffekter, tvärtom, och det påverkar i övrigt inte den offentliga ekonomin i någon större utsträckning. Film på bio är i grund och botten något som jag tror att kulturministern och jag kan vara överens om är en positiv del av många människors liv. Det gäller inte minst i de delar av landet där kulturutbudet i övrigt är mer än snålt.

Om kulturministern och jag kan vara överens så långt blir det för mig oerhört förbryllande när den rödgröna regeringen väljer att chockhöja skatten på biobesöket. Som jag inledde med att säga styr skatten våra beteenden. Det man vill se mer av beskattar man lägre, det man vill se mindre av beskattar man högre.

Det jobbskatteavdrag som Alliansen genomförde under sin regeringstid är ett lysande exempel på att när det lönar sig att ta ett jobb kommer fler människor i arbete, när det lönar sig att arbeta några extra timmar väljer man att arbeta lite fler timmar och när det lönar sig att arbeta högre upp i åldrarna väljer fler att arbeta efter 65 års ålder.

I och med att regeringen nu lägger fram förslag om denna chockhöjning av biobiljetten, innebär det då att ministern vill se mindre av biobesök? Är kulturministern inte det minsta orolig för att de människor som bor utanför Stockholm anser sig orättvist behandlade när deras många gånger enda kulturutbud beskattas fyra gånger så mycket som storstadsbornas många kulturutbud?

Anf. 118 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Min kollega Helena Bouveng tar upp den här frågan ur skattepolitiskt hänseende. Jag vill komplettera med den kulturpolitiska inblicken i frågan. Min kollega Helena Bouveng visar på farorna utifrån skattepolitiskt hänseende. Jag skulle vara jätteintresserad av kulturministerns svar på: Vilka är fördelarna med ett sådant fruktansvärt slag mot landsbygden och mot filmindustrin?

Kulturministern säger i sitt svar att den viktigaste faktorn för att människor går på bio är vilka filmer som visas och inte vilket pris biografvisningen har. Om inte priset har någon betydelse, varför i hela fridens namn straffbeskattar man då landsbygden med 25 procents moms på bio men gör det gratis för Stockholmsborna att gå på museer? Jag förstår inte det konsekventa i det handlandet.

I övrigt reser kulturministerns svar flera frågor än vad det ger svar på. Min största fråga är: Vilka är de bästa förbättringarna med att höja momsen med en så stor andel? Jag har också andra frågor. Kulturministern säger i sitt svar att biografägarna kommer att betala samma momssats som andra aktörer som sprider och visar film, till exempel genom uthyrning av dvd eller digitala streamingtjänster.

Det verkar som att kulturministern är helt omedveten om dvd-uthyrning helt har försvunnit. Den finns inte längre, eftersom det inte finns någon marknad för den delen. Illegal streaming är det som har tagit över. Menar kulturministern att det inte ska finnas någon dvd-uthyrning, bara illegala streamingtjänster och att biograferna på landsbygden ska utredas, eller vad menar hon med det? Det är väldigt många frågor som reses.

I en annan del i kulturministerns svar säger hon att det är en liten grupp av små biografer som är privat drivna som kanske är i farozonen. Men man har räknat ut att åtminstone hundra biografer på landsbygden är i direkt farozon att läggas ned. Biografer såsom Helena Bouvengs hembio i Vetlanda kanske inte finns inom ett års tid.

Man kommer då se till att människorna där inte får möjlighet att se vare sig biofilm, operaföreställningar eller konstutställningar för den delen. Det är många frågor som är väldigt oroande.

I sista stycket av svaret säger kulturministern att regeringen kommer att följa omställningen av filmpolitiken. Jag trodde att den ledde omställningen av filmpolitiken. Regeringen har lagt en proposition på riksdagens bord som man kan befara leder käpprätt åt skogen.

Anf. 119 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNE (MP):

Herr talman! Helena Bouveng för fram felaktigheter som jag gärna vill ta tillfället i akt att rätta till så att det inte finns fler än Bouveng som vandrar vidare med fel fakta under fötterna.

Det föreligger inte en chockhöjning för biograferna. Bouveng glömmer medvetet att tala om att vi tar bort biografavgiften. Då handlar den reella effekten inte om en höjning från 6 till 25 procent, utan det är en höjning från 16 till 25 procent, no more and no less. Jag tycker att det är viktigt att inte föra människor bakom ljuset utan tala om vad den faktiskt innebär i verkligheten.

Helena Bouveng menar också att ett eventuellt höjt pris på biobiljetter kommer att leda till att människor inte längre kommer att gå på bio. Det är en intressant teori, men jag undrar vilka studier och analyser som gjorts av detta för att leva upp till det påståendet. Jag vill gärna ha de studierna sända till mig och ta del av dem, för de siffror och analyser som Kulturdepartementet utgår från visar att det inte finns någon tydlig korrelation mellan biobiljettpriset och antalet biobesökare. Alltså föreligger inte risken att vi skulle förstöra näringen.

Tvärtom vill jag återupprepa att den starkaste faktorn bakom biobesök är vilka filmer som visas. Just därför, herr talman, är det viktigt att man som ansvarig politiker och inte minst som kulturminister gör det bästa för den svenska filmen – att man skapar goda produktionsvillkor och utvecklar filmens möjligheter att nå många fler. Det är viktigt inte minst på landsbygden och på mindre orter.

Just därför har vi i de noggranna analyser som vi gjort på Kulturdepartementet, där vi har stått inför utmaningen att ge svensk film bättre villkor, även sett till att den svenska filmen ska nå fler i hela vårt land. Därför har vi ett tydligt program. De 25 miljoner kronor extra vi satsar i fyra år just på biografier på landsbygden är vi relativt säkra på kommer att räcka till mycket mer än just stöd till biograferna. Vi kommer sannolikt också att kunna utveckla biografier, med andra ord få fram fler visningsplatser, vilket ju är bra för oss alla.

Det största som vi nu gör är att vi, den nuvarande regeringen, tar ansvar för den kritik som lyfts fram av den svenska filmbranschen under väldigt lång tid. Vi tar det ansvar som den borgerliga regeringen och den moderata kulturministern valde att inte ta.

Trots att den svenska filmbranschens olika aktörer skrek efter bättre förutsättningar överlät man filmens framtid till att förhandlas runt ett bord med allt färre aktörer – klåfingriga aktörer som detaljstyrde den svenska filmen.

Nu ger vi den svenska filmen frihet. Vi ger den frihet att utvecklas och frihet att bli en stark aktör för den svenska filmens framtid.

Anf. 120 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! I promemorian fastslår Kulturdepartementet att det här innebär 260 miljoner kronor in i statskassan. Detta samtidigt som de statliga museimyndigheterna, precis som min kollega Cecilia Magnusson nämnde, fått ökade anslag på 80 miljoner kronor för att finansiera fri entré för kulturnjutare här i Stockholm. Kostnaderna för våra biobesök ökar alltså med 260 miljoner.

Det är faktiskt inte bara jag eller Cecilia Magnusson som oroas utan också Sveriges Biografägareförbund. Man säger att det finns många olika uppfattningar om filmavtalet och filmpolitiken bland Sveriges biografägare, men att denna chockhöjning av skatten på biobiljetten påverkar mer än negativt är de helt eniga om.

Kulturministern efterfrågade studier. Ja, man kan väl i alla fall läsa vad den internationella biografägarorganisationen International Union of Cinemas har skrivit. Man har riktat kritik mot den föreslagna höjningen av momsens på biobiljetter i Sverige.

Man hänvisar till Spanien, där momsens på biobiljetter år 2012 höjdes från 8 procent till 21 procent – alltså en höjning med 13 procentenheter. Man menar att det tvingade spanska biografer att stänga, och det totala antalet biobesök minskade med 15 procent.

Det finns fler exempel från europeiska länder som visar att höjd moms slagit hårt mot biograferna. Lettland höjde momsens mindre än Portugal; ändå minskade biobesöken i Lettland med hela 20 procent. I Portugal minskade de med 17 procent.

Det finns alltså starka skäl att tro att många biografer runt om i Sverige kommer att få svårt att fylla salongerna efter den rödgröna regeringens 19-procentiga höjning av biomomsens nästa år.

I min hemstad Vetlanda, som min kollega Cecilia Magnusson tog upp, skulle en nedläggning av Sagabiografen innebära att det enda kulturutbud som finns året om försvinner.

Jag vill ställa ett par enkla frågor: Anser kulturministern att det är rimligt? Tror kulturministern att Vetlandaborna anser att det är rättvist och legitimt att med skatter lägga en våt filt över det enda åretruntutbud av kultur som Vetlanda har att erbjuda?

Anf. 121 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Jag har inte fått svar på någon av mina frågor. Men jag har ju fler, så kulturministern ska få chansen att svara på mina nya frågor – och gärna också på dem jag ställde tidigare.

Jag tänkte börja med de 25 miljonerna som kulturministern tog upp, åtminstone i sitt svar till Helena Bouveng, och som hon säger ska stärka biografer på landsbygden. Det är 25 miljoner kronor i ett fåtal år. Men sedan, då?

Och hur mycket av de pengarna går till att stärka de biografer som finns i dag? I regeringens direktiv till Filminstitutet säger man ju att man ska satsa på komplementärbiografer. Förutom att försämrade för de existerande biograferna vill alltså kulturministern att det ska bli ökad konkurrens på de orter som redan kommer att ha väldigt svårt att överleva. Vad är det för synsätt? Hur tänker kulturministern? Ge oss också gärna svar på hur stor andel som kommer att gå till de här biograferna och vad som kommer att hända när bidraget är slut.

Och ”klåfingriga” – jag tycker att det är kulturministern som är klåfingrig, för efter den här propositionen finns det ingen handlingsfrihet för branschen.

Snälla kulturministern! Jag skulle uppskatta att få veta om du kan bekräfta att ni ska leda omställningen av filmpolitiken eller om ni har abdikerat och bara ska följa den.

Anf. 122 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Det är oerhört intressant att lyssna på moderata kulturpolitiker som med stora ord slår ned på initiativ som ska främja kulturen och

främja den svenska filmen, inte minst med tanke på att man hade åtta år på sig att göra något, att satsa, att lyssna på dem som kan och vill.

Det vi nu gör är att investera i kultur och film. Vi möter alla de röster från branschen som har efterfrågat mer utrymme, fler möjligheter och bättre förutsättningar. Det gör vi nu i den proposition som vi har lagt fram.

Biograferna är och utgör en väsentlig del av den kulturella infrastrukturen i Sverige. Särskilt på mindre orter är biografen en viktig mötesplats. Just därför har vi i det underlag vi arbetat fram betonat och sett över de små orternas förutsättningar – inklusive Vetlandas. Jag är övertygad om att Vetlandaborna under de kommande åren kommer att ha många frågor att ställa om de larmrapporter som målades ut när de ser hur mycket kulturen tar plats och hur mycket mer svensk film som kommer att göras och visas också i Vetlanda.

Den svenska filmpolitikens öde är inte längre hänvisad till ett avtalsbord. Det är ju häpnadsväckande, herr talman, att Sveriges riksdag inte har fått diskutera filmpolitik och att den har varit avgränsad och bortflyttad från den här kammarens bord. Nu äntligen kommer den att bli en stor sak i många år framöver. Här ska filmpolitiken beslutas. Här ska målen för den sättas, och här ska vi följa upp den. Här ska vi debattera och diskutera den. Filmen är ett oerhört starkt kulturellt verktyg, och det är det vi nu skapar förutsättningar för.

Den stora majoriteten av alla remissinstanser välkomnade en omläggning av den svenska filmpolitiken, och det känns fantastiskt tryggt att ha det stödet bakom oss när vi nu lägger fram den. Jag ser också mycket fram emot det inflytande som branschen kommer att ha över sin verklighet, över filmen, med de tre branschråd som vi inrättat. Det kommer att vara en stor sak att då för första gången faktiskt få vara med och påverka och inte ha detaljstyrda ettåriga avtal, som det har varit nu på sistone. Ettåriga avtal – när vi alla vet att det tar flera år att göra en film! Då har man abdikerat och gett filmbranschen dåliga förutsättningar.

Momshöjningar för biograferna måste ses i sitt sammanhang. Det är en del i en stor omställning, en stor reform för hela filmpolitiken. Den kommer på många sätt att bidra positivt till de svenska biografernas möjligheter att utvecklas.

Vi skapar bättre förutsättningar. Staten tar det stora ansvaret. Vi har avsatt finansiering för att skydda, stärka och till och med investera ytterligare i biovisning på landsbygden.

Anf. 123 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att kulturministern nog inte har mött vare sig biografägaren eller biobesökaren i Vetlanda. Man känner sig inte lugn på samma sätt som kulturministern.

Sverige blir med detta förslag det enda land i Europa som räknar bort biograferna från kultursektorn i och med att man har annan moms för kultur. En del länder, exempelvis Danmark, har samma moms på allt, medan länder som Österrike, Finland, Tyskland och Holland har betydligt lägre moms på kultur, där biobesöket faktiskt inbegrips. Ett biobesök likställs med ett besök på Dramaten, Oscars eller Operan. Det vill säga att man inte anser att det ena eller andra kulturbesöket är mer eller mindre kulturellt, och oavsett var i landet man bor beskattas kulturen på ett likvärdigt sätt.

Jag måste ställa frågan: Anser kulturministern verkligen att detta är rättvist mot dem som bor utanför tullarna? Kan det anses rättvist att barnfamiljerna i storstäderna får tillgång till kultur till en betydligt lägre penning än barnfamiljerna utanför storstäderna? Är det rättvist att 80 miljoner av våra skattepengar går till fri entré för kulturnjutare i Stockholm samtidigt som barnfamiljers största och ofta enda kulturnöje ute i landet straffbeskattas med 260 miljoner kronor?

Anf. 124 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Är det rättvist, frågar Helena Bouveng. Vilken tur att vi är en rödgrön regering som gör så mycket mer än bara fri entré och en stor filmreform! Det är en himla tur. Tänk om vi hade varit en moderatledd regering som inte hade så många kulturpolitiska verktyg att investera i och som inte hade den viljan och modet?

Vi satsar också på kulturskolan, så barnen och familjerna i Vetlanda kommer att ha en kulturskola som utvecklas under de närmaste åren. Vi satsar mycket på Äga rum, en jättesatsning för att människor utifrån civilsamhällesorganisationernas identifierade behov ska kunna göra mer kultur. Vi har en hel palett. Vi gör 8, 10, 15 stora satsningar. Vi har inte bara ett eller två verktyg.

När man tittar på reformen med fri entré eller på filmpolitiken ska man titta på en jättesatsning. Vad Sverige nu är, är ett land som tack vare den rödgröna regeringen investerar i kulturen, till skillnad från väldigt många länder i Europa som just nu drar ned på det kulturpolitiska området.

När det gäller kulturen i stort investerar den nuvarande regeringen. Vi har höjt kulturbudgeten. Vi investerar i kultur generellt, och vi investerar i den svenska filmen. Vi ger den svenska filmen bättre förutsättningar, så att vi som älskar svensk film kommer att ha mer svensk film att se på. Det är bra för alla. Det är bra för biograferna i städerna men än mer för biograferna på landsbygden. Det är helt enkelt en vinn-vinnsituation.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2015/16:617 om förutsättningar för fristående kultur

Anf. 125 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Isabella Hökmark har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta privata initiativ och företagande inom kultursektorn och för att underlätta för fler nya jobb och en breddning av arbetsmarknaden för kulturarbetare.

Isabella Hökmark hävdar i sammanhanget att biobesöken och därmed filmnäringen kommer att påverkas negativt av den höjda momsen på biobiljetter. Jag menar att den risken är liten. Höjningen av momsen på tillträde till biografföreställningar är en del av en större omställning av filmpolitiken. Omställningen syftar till att skapa bättre förutsättningar att producera svensk film. Därmed stärks förutsättningarna för att det skapas fler

filmer av hög kvalitet och som efterfrågas av en stor publik, vilket gynnar biograferna.

Omställningen innebär även att den avgift om 10 procent av bruttobiljettintäkterna som biografägarna betalar i dag och som använts för att finansiera filmpolitiken avskaffas. Den reella kostnadsökningen beräknas därför i normalfallet motsvara en höjning av biljettpriserna om ca 5–6 kronor per biljett. Regeringen bedömer inte att det kommer att få någon avgörande betydelse för antalet biografbesök, eftersom det som avgör om människor väljer att gå på bio i första hand är tillgången till film av hög kvalitet. Regeringen har dessutom avsatt 25 miljoner kronor årligen i fyra år för att särskilt stärka biografer på landsbygden och i mindre orter.

Isabella Hökmark menar även att reformen med fri entré på statliga museer påverkar konkurrensläget för privat finansierade museer. Regeringen menar att lika tillgång till det gemensamma kulturarvet är en demokratisk rättighet. Det är viktigt att så många som möjligt upplever att museerna är till för dem. Ett viktigt steg på den vägen är att ta bort den tröskel som entréavgiften inneburit. Utvärderingar av den tidigare perioden av fri entré visar att reformen öppnade dörren till kulturarvet för fler besökare och till nya grupper av medborgare. Samtidigt innebar reformen inte några större förändringar i publikutfallet för de museer som hade kvar entréavgiften.

Kulturpolitiken ska utgå från konstens frihet och kulturens egenvärde. Att vi har konstnärer som har förutsättningar att fritt utöva sitt yrke och möjligheter att utveckla sitt konstnärskap är i det sammanhanget helt grundläggande.

Regeringen har stärkt allianserna inom scenkonstområdet och därmed gett frilansande skådespelare, musiker och dansare en ökad trygghet, gjort en historisk höjning av den statliga bibliotekersättningen till upphovspersoner inom ordområdet, skärpt kraven på att tillämpa det så kallade medverkans- och utställningsavtalet, och vi fortsätter att på olika sätt arbeta för att stärka konstnärernas ställning.

Näringsverksamheter där värdet utgörs av kulturella varor, tjänster eller processer får en allt större betydelse för samhällsutvecklingen och ska ha samma förutsättningar och utvecklingsmöjligheter som andra näringsgrenar. Samarbetet mellan olika politikområden har i detta sammanhang stor betydelse, inte minst ser vi detta på det regionala planet. På Kulturdepartementet arbetar vi just nu med att se över kultursamverkansmodellen, bland annat med anledning av den uppföljning som kulturutskottet gjort. Den översynen kan också innebära att det arbete som drivs regionalt gällande kulturella och kreativa näringar kan komma att uppmärksammas.

Inom ramen för regeringens exportstrategi är de kulturella och kreativa näringarna särskilt utpekade. Avsikten är att genom olika insatser bättra ta till vara områdets utvecklingsmöjligheter på den internationella arenan. Inom ramen för det arbetet avser regeringen också att återkomma med särskilda insatser.

Anf. 126 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Tack för statsrådets svar! Problemet är att kulturministern inte riktigt verkar vilja förstå frågeställningen. Det är som om statsrådet och regeringen inte verkar vilja se bredden och vidden i det svenska kultursamhället på grund av att de är så fokuserade på den del som staten står

för. Man ser inte hela kulturskogen på grund av de många statliga kulturträden. De är i och för sig viktiga, men man ser inte hela kultursamhället.

Mina frågor handlar om vad statsrådet vill göra för att underlätta för privat kulturskapande och vad kulturministern vill göra för att vi ska få en större arbetsmarknad och ett större verksamhetsfält för det svenska samhällets många kulturskapare och entreprenörer. Men det svar som jag har fått gäller ökade offentliga utgifter till statlig verksamhet. Det är just nu det som bidrar, tycker jag, till att underminera den privata sektorns förutsättningar.

Frågan är hur vi får fler jobb. I de satsningar som regeringen har gjort och som kulturministern har berättat om tidigare och som man är väldigt stolt över finns bland annat de 180 miljonerna – det är 80 miljoner till fri entré på museer och 100 miljoner till den kommunala musikskolan. Det ger inga fler jobb, för det är inga pengar till verksamheten. Det ger inga fler lärare i musikskolan. Det ger inga fler anställda på museerna.

Det är klart att detta gör skillnad för de privata museer som finns och som har entreprenörer och företagare som har satsat egna pengar – det ska vi vara glada och tacksamma för. De skapar många arbetstillfällen och bidrar till mer kultur till fler. Det är klart att det är skillnad om de måste ta ut en avgift medan de statliga museerna subventioneras än mer.

Så är det även för de privata musikskolor som finns runt om i Sverige. Det är klart att detta gör en stor skillnad för dem. Ja, så är det kanske inte om man verkar i moderatstyrda Danderyd. Där ger vi nämligen bidrag till den privata musikskolan för att det inte ska bli så stor skillnad. Men jag var i Östersund. Där var det en glad miljöpartist, som var kommunalråd, som skröt om att det kostar 400 kronor per termin. Men jag träffade en privat musiklektör som tog ut en avgift på 4 000 kronor för att kunna driva sin verksamhet. Det är klart att skillnaden blir ännu större om man, som ni säger att ni vill, minskar avgifterna.

Hur stimulerar man företagande och entreprenörskap genom att ge ökade subventioner till statlig verksamhet? Det är min fråga.

Anf. 127 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Detta är en viktig fråga, som tar upp de olika delarna vad gäller kulturens betydelse i samhället. Kulturens egenvärde är oerhört betydelsefullt, och kulturen bärs av enskilda utövare som i frihet kan göra det de känner att de vill göra. Samtidigt är kulturen en väldigt viktig del i att utveckla samhället. Det är viktiga branscher som består av institutioner, statliga och kommunala. Men det är också väldigt många enskilda utövare som bär upp detta i de flesta områden. Det är det som min kollega Isabella Hökmark värnar och vill ha en diskussion om.

Precis som Isabella uppfattar jag det som att kulturministern inte är intresserad av den breda folkliga förankringen och av dem som utövar kulturen brett, som om vi gör fel saker riskerar att inte finnas. Då kommer det bara att finnas statliga, kommunala och regionala institutioner. Vi måste se båda sidorna av detta. Därför är jag lite oroad över kulturministerns svar. Liksom i den tidigare interpellationsdebatten ger svaret från ministern fler frågor än svar.

Det är klart att man kan tycka att det är bra med fri entré – det förstår jag. Men man riskerar att förstöra den bredd av nya museer som har kommit. Kulturministern säger att publikutfallet för de museer som fanns inte påverkades. Men nu är det en helt annan verklighet än förra gången. Det är oerhört allvarligt. Bredden och mångfalden, som jag trodde att kulturministern värnade om, riskerar att försämrats.

Det finns många frågor. Kulturministern säger att regeringen har stärkt allianserna. Hur då? Och kulturministern har väl inte bidragit med mer pengar till MU-avtalet? Det var ju alliansregeringen som gjorde kraftfulla revideringar av det avtalet och som såg till att vi gav bättre förutsättningar.

Det som gör mig väldigt oroad i fråga om regeringens och kulturministerns insikt om detta gäller exportstrategin och Svenska institutets påverkan. Moderaterna i kulturutskottet har bland annat besökt Artipelag. Det är ett fantastiskt privat museum i närheten av Stockholm. De säger: Vi skulle gärna vilja rikta oss utåt, men de statliga institutionerna ger så höga kostnader för att vi ska bidra, så vi har inte en chans. Det är bara de stora institutionerna som kan bidra, som har stora insatser att avsätta. Vi som är små kan inte bidra.

Så ska det inte vara. Eller tycker kulturministern det?

Anf. 128 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt intressant att lyssna på moderata kulturpolitiker. Någon kan ju faktiskt tro att ni gjorde en massa satsningar under åtta år, när ni hade makten och kulturministerposten, som vi nu har tagit bort. Sanningen är den att det inte finns ett enda område som vi inte är bättre på. Detta blir nästan på gränsen till tragikomiskt.

Vad gör vi då för att fler kulturarbetare ska kunna utvecklas inom de kulturella och kreativa näringarna? Regeringens politik för KKN, som det sammanfattas, är i mycket ett samarbete mellan näringsminister Dambergs departement och mitt departement och myndigheter, däribland Tillväxtverket och Statens kulturråd. Dessutom är det ett samarbete med UD i fråga om den exportstrategi som finns.

I detta arbete är det förstås oerhört centralt att vi på olika sätt stimulerar småföretagande, små och medelstora företag, och skapar bättre förutsättningar för att människor med idéer och människor som vill bedriva en entreprenöriell verksamhet ska få möjlighet att göra detta och få möjlighet att överleva på sin ofta, till en början, skakiga verksamhet. Det är svårt att vara företagare och egenföretagare, vilket många kulturarbetare är. Just därför är det väldigt centralt i regeringens samlade politik för kulturella och kreativa näringar att vi har stärkt scenkonstallianserna och därmed, som jag sa i mitt första inlägg, gett skådespelare, musiker och dansare en ökad trygghet. Riksdagsledamot Cecilia Magnusson frågade: Hur? Det är en häpnadsväckande fråga från en riksdagsledamot som sitter i kulturutskottet. Svaret är: Ja, med pengar, med finansiering.

Det är också centralt att vi har gjort en historisk höjning av biblioteksersättningen för att författare och upphovsrättspersoner ska få en större ersättning när deras verk lånas ut.

På område efter område investerar vi, stärker vi och skapar bättre förutsättningar för kulturarbetare och för deras näringar.

Jag har ytterligare exempel från den exportstrategi som finns. Det är en satsning om totalt 800 miljoner kronor 2016–2019. Då har vi särskilt betonat de små och medelstora företagen. Och vi arbetar just nu med ett särskilt lånegarantiinstrument inom ramen för Kreativa Europa som kan komma att ha en stor effekt för de kulturella och kreativa näringarna i Sverige.

Men som sagt: Scenkonstalliansernas förstärkning med 20 miljoner, till totalt 81,8 miljoner, är en viktig del av en arbetsmarknadspolitik, eftersom många kulturarbetare också är frilansare.

Anf. 129 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Kulturministern frågar mig som moderat ledamot vad som hände under förra mandatperioden. Jag vet i varje fall att det i Stockholm var fyra privata museer som startade: Fotografiska, Abbamuseet, Sven-Harrys konstmuseum och Artipelag. Det kändes väl som ett ganska bra klimat för dem att starta under alliansregeringen, så tydligen var i alla fall det bra. Vi sänkte skatterna, arbetsgivaravgiften för unga och skatter för företag och jobb, vilket gjorde att folk arbetade mer och kände att de kunde satsa. Nu är det lite precis tvärtom.

Det är varken kulturministern eller jag som skapar några jobb i Sverige, utan fyra av fem jobb kommer till i små och medelstora privata företag. Det gäller att se till att det är bra klimat för dem. Det ingår i de små kreativa näringarna, som tillhör kulturministerns område.

Jag skulle vilja ta ett exempel: film. I dag produceras inte så mycket film i Sverige eftersom det är för dyrt. Det finns 17 EU-länder som har produktionsrabatter. Filmproducenterna flyr Sverige. Jag undrar om kulturministern ser det som ett problem eller inte och inser att man kanske måste göra något åt det, så att filmproducenterna kommer tillbaka.

Man kan prata med kreativa näringar som modeindustrin, där H&M är störst. De står för den största delen av exporten och klarar sig bra. Men talar man med de mindre företagen pratar de om problem med kapitaltillskott, exportstöd och skatter. Det tangerar andra områdena än kulturministerns, förstår jag, men jag skulle ändå vilja höra om inte kulturministern har någon strategi tillsammans med andra departement för att komma till rätta med de här problemen. Det är ju viktigt, för det är här som jobben skapas.

Därför blir min fråga helt enkelt om regeringen verkligen inte har någon strategi för att stimulera privata initiativ som gör det möjligt för fler kulturarbetare att utveckla sina verksamheter genom eget arbete och företagande. Har regeringen en strategi för detta, eller har man det inte?

Anf. 130 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Det är alltid lika spännande att höra kulturministern försöka förklara och svara på de frågor som vi ställer här i kammaren.

Jag tycker att det är jättebra om kulturministern kan ändra den exportstrategi som nu är lagd, så att också Artipelag och andra privata museer kan vara med och marknadsföra Sverige. I dag upplever de en helt omöjlig situation på det området. Lycka till, kulturministern!

Det finns faktiskt fler kulturutövare än dem som finns i allianserna. Därför är det oerhört viktigt att man på olika sätt stöder andra initiativ, till exempel Kulturakademin Trappan, som ser till filmarbetarna, de som står bakom kameran, de som klipper filmer. Det är jätteviktiga delar av den nya filmpolitik som kulturministern säger sig vilja värna om.

Kulturministern tog inte upp något om kultursamverkansmodellen, som Kulturdepartementet tydligen tittar på nu. Kan kulturministern berätta för oss vad man ska titta på när det gäller regionalt drivna kulturella och kreativa näringar, så att vi vet och kan förbereda oss på vad som kommer?

Det är oerhört viktigt att privata och offentliga aktörer får lika spelregler, så att vi kan få en mångfald i samhället kring de kulturella näringarna. Det är viktigt att leda utvecklingen – inte, som kulturministern säger när det gäller filmpolitiken, att man ska följa utvecklingen. Man ska leda utvecklingen. Tänker kulturministern göra det?

Anf. 131 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Självklart krävs det samarbete mellan olika ministrar och olika departement för att skapa bästa förutsättningar för små och medelstora företag. Som jag sa inledningsvis är det just det vi gör. Näringsminister Damberg och jag samarbetar, och våra departement och myndigheter samarbetar.

I de strategier och den exportstrategi som vi har finns också en särskild betoning på kulturella och kreativa näringar. Vi ser också över hur vi på andra sätt kan stärka för att stimulera och skapa förutsättningar för att kulturarbetare i än större utsträckning än i dag ska känna att den svenska arbetsmarknadspolitiken och det svenska näringsklimatet och företagarklimatet är ett klimat där de vågar satsa och investera.

Där spelar också allianserna stor roll. Självklart finns det konstnärer och kulturarbetare utanför dem. Men den förstärkning som vi har gjort har varit avgörande och viktig för att fler ska våga utbilda sig och våga tro på att man kan leva och överleva som konstnär inom scenkonstområdet.

Mer behöver göras. Detta är ett område som inte bara är en svensk angelägenhet utan inte minst en europeisk angelägenhet. Därför är det spännande med de olika instrument som nu ska tas fram för att kunna stimulera investeringar inom kulturella och kreativa näringar.

Jag är övertygad om att mycket mer behöver göras. Men jag är också helt övertygad om att det krävs en politik som sätter kulturen högt, som vill visa unga och äldre – men framför allt de unga som läser på universitet och funderar på ett konstnärligt yrke – att man i Sverige kan leva som konstnär och kan ha höga ambitioner inom de kulturella och kreativa näringarna. Alla designer blir inte H&M. Många designer kämpar i dag på sina knän för att få sina produktioner att gå runt. Det krävs mycket stimulans från olika delar, olika initiativ och modiga satsningar för att skapa bättre förutsättningar än vad som råder i dag.

Anf. 132 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! År 2010 var det 117 000 företagare som var verksamma inom kreativa näringar. Antalet företag ökade dessutom i genomsnitt 5 procent mellan 2008 och 2010 när alliansregeringen jobbade med att sänka skatter och bolagsskatter för att göra det lättare för företagen att anställa

och verka. Jag undrar hur det kommer att se ut i dag, om det motsatta sker, att ni höjer skatterna både för företag och för enskilda.

Jag önskar – det är mina sista ord till kulturministern – att kulturministern kan se att kultursamhället är mycket större än staten och tänker större än på status i kulturen i dess helhet.

Jag vill upprepa de två frågor som jag hade i min ursprungliga interpellation, för jag tycker inte att jag har fått svar på dem. Jag frågar: Vilka åtgärder avser kultur- och demokratiministern att vidta för att underlätta för privata initiativ och företagande inom kultursektorn? Vilka åtgärder avser kultur- och demokratiministern att vidta för att underlätta för fler nya jobb och en breddning av arbetsmarknaden för kulturarbetare?

Anf. 133 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! De åtgärder som jag redan har vidtagit handlar om att skapa bättre förutsättningar för att leva och överleva som kulturarbetare, och det handlar om att i tätt samarbete med näringsminister Damberg och med de olika strategier som finns för att stimulera ett gott näringsklimat och företagarklimat bevaka de kulturella och kreativa näringarna. Det handlar mycket om samarbete och strategier. Men det handlar också om de sociala strukturer som finns runt kulturarbetarna som skapar trygghet och möjligheter.

Någonstans i mitten, som ett hjärta eller en kärna, handlar det också om att se kulturens egenvärde, som är så mycket mer än näring och skattesänkningar och som har ett egenvärde i sig och därför behöver en kulturminister som bevakar intressen med just det perspektivet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2015/16:619 om inbjudningar till Salman al-Ouda

Anf. 134 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Tobias Billström har frågat mig vilka slutsatser jag drar av avslöjandena om inbjudningarna till Salman al-Ouda från olika föreningar i Malmö. Vidare har han frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att efterkomma Europarådets resolutioner och slutsatser i en rapport om antisemitism som godkändes av Europarådets parlamentariska församling i april.

Regeringen prioriterar kampen mot rasism i alla dess former. Antisemitism och andra former av rasism står i strid med principen om alla människors lika värde och utgör ytterst ett hot mot hela den värdegrund som demokratin vilar på. I vår första regeringsförklaring slog statsministern fast att det inte ska finnas plats för antisemitism, antiziganism, islamofobi och afrofobi i vårt land.

Samtliga generella åtgärder mot rasism omfattar antisemitism. Regeringen har till exempel givit Forum för levande historia i uppdrag att vidta en omfattande utbildningsinsats om olika former av rasism i historien och i dag.

Ett flertal andra myndigheter vidtar också åtgärder mot rasism och antisemitism. Till exempel vidtar Skolverket kunskapshöjande insatser i skolan om rasism. Statens medieråd genomför kampanjen No Hate Speech Movement, och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fördelar bidrag i enlighet med en förordning om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans.

Regeringen arbetar nu med att ta fram en nationell handlingsplan mot rasism och hatbrott.

Regeringen tar således avstånd från alla yttringar av rasism och antisemitism. Regeringen kan dock inte styra över vilka personer olika föreningar väljer att bjuda in.

Enligt den nationella samordnarens kartläggning av kommunernas arbete med våldsbejakande extremism har många kommuner insett allvaret med radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremism och påbörjat arbetet med att ta fram lokala handlingsplaner.

I Malmö kommun pågår för närvarande ett projekt för att förebygga radikaliserings, med stöd från Allmänna arvsfonden. Utöver kommunen ingår organisationer och trossamfund i denna satsning.

Anf. 135 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar demokratiministern för svaret, även om det är svårt att uppfatta något egentligt svar på mina frågor.

Det har gått tre veckor sedan den ökände salafistiske imamen Salman al-Ouda besökte min valkrets Malmö och där deltog i en insamlingsgala. Det var ett besök som helt och hållet måste fördömas.

Vad Salman al-Ouda representerar är vid det här laget välkänt, och det var det också vid tiden för hans besök. Han är salafist och bekänner sig alltså till den extrema form av islam som är bokstavstrogen i förhållande till Koranen och därmed står i ett motsatsförhållande till svensk lagstiftning vad gäller exempelvis rättigheter för hbtq-personer.

Det är för övrigt en händelse som ser ut som en tanke att vi har denna debatt den 17 maj, som är den internationella dagen mot homo-, bi- och transfofi.

Salafismen erkänner inte heller kvinnors lika ställning gentemot män och underkänner uttryckligen de stater som har denna grundläggande princip inskriven i sin konstitution och rättspraxis.

Salman al-Ouda är därtill också en uttalad Förintelseförnekare som har kallat Förintelsen en myt av enorma proportioner.

Det sistnämnda är en fråga som i allra högsta grad borde ha lett till reaktioner från regeringen med tanke på den utsatta ställning som Malmös, den stad han valde att besöka, judar lever under.

Det var alltså en av de främsta globala representanterna för denna förkastliga religiösa ideologi som besökte Sverige, Malmö och danspalatset Amiralen på valborgsmässoafton och som talade för fulla hus inför hundratals närvarande personer.

Nog borde en regering som kallar sig för feministisk ha haft ett och annat att säga om Salman al-Ouda. Man kan tycka att regeringen, när inresan blev ett känt faktum genom Sydsvenskans rapportering, borde ha uttalat sin åsikt om besöket och om karaktären hos den besökande – och att demokratiministern i hennes egenskap av statsråd med ansvar för demokrati och mänskliga rättigheter samt politiken mot diskriminering, rasism och intolerans – det sistnämnda inte minst viktigt i detta sammanhang – borde ha höjt rösten och visat vilka värderingar den svenska staten står för.

Att i stället lamt konstatera i sitt svar till mig här i dag att ”regeringen kan dock inte styra över vilka personer olika föreningar väljer att bjuda in” är inget svar. Det liknar mer en undanflykt.

Faktum är att det är först i dag, när vi står här i kammaren på mitt initiativ, som regeringen sett sig manad att säga någonting över huvud taget.

Dessutom finns det anledning att påminna ministern om att salafisternas och Salman al-Oudas budskap också vänder sig mot de muslimer som följer den shiitiska inriktningen av islam med hatiska budskap om krav på omvändelse från denna inriktning till vad salafisterna kallar riktig islam.

Men de shiamuslimer som lever i Sverige i fredlig samexistens med oss måste få ett tydligt besked om att de också skyddas gentemot intolerans och att den svenska staten står på deras sida i fråga om religionsfrihet.

Min fråga till demokratiministern blir naturligtvis: Varför gjordes inga uttalanden om besöket från regeringens sida?

Anf. 136 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Jag vill också tacka kultur- och demokratiministern för svaret och samtidigt gratulera henne till en plats i Miljöpartiets partistyrelse.

Miljöpartiet har ju varit indraget i en kris den senaste månaden. Den krisen är också ett tecken på ett bredare samhällsproblem, menar jag. Sverige har länge haft svårt att hantera diskussionen om värdegrundsfrågor och att klart ta ställning mellan rätt och fel. Här bedömer jag att hela vårt samhälle behöver en nystart.

Miljöpartiets kris utlöstes av Mehmet Kaplans samröre med islamistiska och fascistiska rörelser. Sedan följde debatten om Yasri Khan, som var föreslagen till MP:s partistyrelse, och hans vägran att ta kvinnor i hand och det faktum att han i en tidigare debatt inte tagit tydligt avstånd från dödsstraff för ateistiska bloggare i Saudiarabien.

Därefter följde diskussionen om det som denna interpellation rör, nämligen inbjudan av en företrädare för Miljöpartiet till imamen al-Ouda, som bland annat, som sagt, kallat Förintelsen för en myt av enorma proportioner.

Sammantaget är dessa olika händelser ett utslag av att det länge har funnits en rädsla i det svenska samhället för att uppfattas som intolerant om man tydligt markerar mot beteenden och åsikter som finns i en del andra kulturer och traditioner i världen men som är oförenliga med svenska, demokratiska värderingar. Jag menar att det är dags att slutgiltigt göra upp med den hållningen.

Oviljan att stå upp för vårt samhälles värdegrund har gett en rad skadliga effekter. Polisen har identifierat tiotals särskilt utsatta områden där kriminella element dominerar. Men står staten svag får inte bara kriminella

spelrum. Alltför många vittnar om försök att få bort kvinnor från det offentliga rummet och styra kvinnors klädsel. Ungdomar får sina livsval begränsade av hedersrelaterat förtryck. Röster höjs för att hålla könen åtskilda av religiösa och kulturella skäl i badhus eller på sfi-kurser.

Det är uppenbart att det svenska samhället hittills inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att återta kontrollen i de områden där kriminella och fundamentalister har fått stort utrymme. Alltför få har insett att vi på ett antal platser står inför en allvarlig värderingskris. Jag skulle vilja gå så långt som att säga att kvinnors utsatthet i en del av våra förortsområden är det mest akuta problemet när det gäller jämställdhet och mänskliga rättigheter i vårt samhälle i dag.

Därför måste det nu bli slut med velandet och hummandet inför personer som motarbetar allas lika värde.

För att värna våra värderingar krävs både ord och handling. Det är viktigt att vidta åtgärder som att nyanlända måste genomgå en ordentlig samhällsorientering, att nyanlända kvinnor måste få hjälp till arbete och att polis och andra myndigheter måste vara närvarande alla tider på dygnet i alla delar av Sverige.

I höstas hade vi en debatt som handlade om radikaliserings och extremism där riksdagen brett enades om ett antal tillkännagivanden till regeringen för att förstärka arbetet mot detta.

Även om allt detta görs krävs en uthållig värderingsdebatt för att upprätthålla och stärka stödet för vårt öppna demokratiska samhälle. Här delar jag Tobias Billströms oro inför det ganska bleka svar som kulturministern har lämnat på dagens interpellation. Tobias Billström frågade varför demokratiministern inte tydligt markerat mot imam al-Oudas besök i Malmö. Jag instämmer i denna fråga.

Är kultur- och demokratiministern beredd att ta aktiv del i värderingsdebatten och ta strid mot dem som är emot öppenhet, jämställdhet och frihet?

I detta anförande instämde Tobias Billström (M).

Anf. 137 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Om jag är beredd att ta del i debatten? Jag anser att jag leder den. Det gör mig orolig att Tobias Billström inte har märkt det. Samtidigt blir jag lite förbryllad, för jag får mycket kritik för att jag är för tydlig, vilket jag inte bryr mig om.

Jag ser det som min främsta uppgift som kultur- och demokratiminister att försvara de grundläggande värderingarna, våra grundlagar, våra friheter och, inte minst, vikten av alla människors lika värde. Jag släpper inte något eller någon över bron. Jag delar verkligen oron över salafismen, och jag delar synen på att vi måste våga tala klarspråk och ta i med kraft, med de demokratiska metoder som står till buds.

Men jag är också väldigt mån om att vi vet var våra olika gränser går. Det är inte regeringen som styr över det civila samhällets organisationer. Det är inte regeringen som säger till föreningar och organisationer vem eller vilka de bjuder in. Ett sådant samhälle vill vi väl inte ha, hoppas jag att riksdagsledamöterna håller med mig om.

Däremot finns det verktyg som regeringen kan initiera och ta till. Det är verktyg som jag har undrat över varför den förra regeringen inte tog till. Man kan till exempel se över hur de olika statsbidragen fördelas och på vilket sätt de ges. Det hade den borgerliga regeringen åtta år på sig att göra, och det höjdes flera röster om det. Detta är ingen ny debatt eller diskussion. Den uppkom inte för ett och ett halvt år sedan, utan den har pågått under en längre tid.

Självklart gör detta mig olycklig och förbannad, och det manar mig till ännu mer kraft och energi när jag hör och ser att alltför mycket glider under radarn och blir en del av en sorts verklighet där salafister och människor som för fram hat och hatiska budskap och som inte respekterar alla människors lika värde ges utrymme.

Jag vill mena att jag har varit tydlig. Jag kommer att fortsätta att vara tydlig. Jag skräms inte av att våga tala om värderingar, och jag vågar ta de konflikter där jag känner att jag har på fötterna så att jag kan ta dem utifrån våra grundlagsskyddade friheter och de demokratiska principer som vi har byggt vårt land på och som vi menar ska styra våra förehavanden.

Anf. 138 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! För mig är det uppenbart att en svensk regering, efter de många deklarationer mot antisemitism och för tolerans som Europarådet och dess parlamentariska församling har antagit, inte borde ha kunnat förhålla sig passiv när en sådan person som Salman al-Ouda uppträder på vårt territorium.

Vårt medlemskap i Europarådet och vår ställning som en av de första staterna som grundade denna institution till skydd för de mänskliga rättigheterna förpliktar oss till detta.

Ändå var det precis motsatsen som regeringen gjorde. Ingen reaktion kom från regeringen när det blev känt att Salman al-Ouda hade bjudits in till galan i Malmö. Den tydlighet som ministern hänvisar till här i kammaren i kväll lyste med sin frånvaro.

En detalj som kan ha bidragit till detta är självfallet det faktum att inbjudan till Salman al-Ouda gjordes av en lokal miljöpartistisk kommunal förtroendevald och partikamrat till demokratiministern och att denne sedan intensivt försvarade inbjudan när vederbörande blev intervjuad i medierna, framför allt i Sydsvenska Dagbladet.

Jag och flera andra ser i detta ett mycket oroande mönster, liksom i det faktum att demokratiministern personligen förhöll sig passiv i frågan. Det får mig och flera andra, tror jag, att fundera över och förvånas över regeringens brist på intresse för de här centrala frågorna.

Intolerans kan inte bekämpas genom tystnad. Inte heller kan man undvika att diskutera svåra frågor bara därför att man är orolig över dem eller över eventuella reaktioner, precis som min kollega Andreas Norlén har lyft fram i sitt inlägg här i dag. Tvärtom är det i dessa stunder som det krävs ett starkt och tydligt ledarskap.

Ministern har i sitt svar till mig här i kammaren i kväll räknat upp vad som sägs i regeringsförklaringen och regeringens ambitioner och strategier på området att bekämpa intolerans och antisemitism. Men dessa är ju till intet förpliktande om samma regering tystnar och går och gömmer sig så

fort någon kommer till vårt land med avsikt att sprida åsikter som är stridande mot dessa våra grundläggande värderingar, vilket är precis vad som hände i detta fall för tre veckor sedan.

Vad nyttar i så fall regeringsförklaringar och strategier till? Vem är det som i så fall ska utöva ledarskapet?

I fråga om Europarådet bedriver Europarådets parlamentariska församling, där jag ingår som representant för Sverige, ett aktivt övervakningsarbete gentemot sina medlemsstater, vilket ju vårt land är. Vi ska i morgon ha ett besök av demokratiministern hos församlingens utskott för jämlikhet och icke-diskriminering, som håller ett sammanträde här i Stockholm i riksdagen.

Jag vill påpeka för demokratiministern att församlingen kommer att återkomma med en begäran om en redogörelse för hur Sverige arbetar för att förhindra och motverka såväl antisemitism som intolerans.

Min rekommendation är att under tiden fram till att detta sker intensifiera denna kamp och sluta att vara tysta när personer med förkastliga budskap reser till vårt land för att torgföra dem. Yttrandefrihet innebär inte frihet från att kritiseras för sina åsikter, och regeringens uppgift är inte att vara en passiv åskådare utan att leda.

Anf. 139 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Det är självklart glädjande att kulturministern framhåller att hon inte räds den värderingsdebatt som nu är på väg i vårt land och som borde ha varit mycket mer livlig under mycket längre tid. Det är hög tid att vi nu diskuterar de konflikter som uppkommer när vårt svenska demokratiska värdesystem möter värdesystem med rötter i andra kulturer, traditioner och religioner.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla att det faktum att vi försvarar våra värderingar inte handlar om att ta avstånd från vissa religioner. Hederförtryck, könsstypning, tvångsäktenskap och liknande förkastliga bruk finns i flera kulturer. Kampen mot extremistisk islamism förs lika mycket inom islam som mellan extremisterna och västvärlden. Miljontals muslimer lever integrerade i västerländska samhällen och vill inte bli påtvingade fundamentalisternas normer.

Om man tittar på fotografier från 70-talets Kabul eller Teheran ser man unga kvinnor i västerländska kläder, det vill säga längtan efter frihet och efter att få klä sig och leva som man vill finns överallt.

Därför blir även jag en smula bekymrad över det faktum att regeringen inte markerade tydligt mot besöket. Som jag sa i mitt förra inlägg är konkret politisk handling bra. Det krävs en rad politiska åtgärder och kraftfulla insatser, men det krävs också ord, debatt, värderingar och markeringar. Man vinner inte en värderingsdebatt enbart genom att dra in statsbidrag, utan man måste också förklara varför man gör det och på vilken värdegrund man bygger sin politik.

Jag efterlyser mer tydlighet från kulturministern i denna och andra situationer.

I detta anförande instämde Tobias Billström (M).

Anf. 140 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! När Tobias Billström smått hotfullt försöker skrämma mig med vad jag måste göra fram till att Europarådets parlamentariska församling bjuder in nästa gång måste jag ändå påminna honom om hur mycket mer regeringen gör om man jämför med den tidigare regeringen när det handlar om att bekämpa allt från den våldsbejakande extremismen till de olika formerna av rasism, inklusive antiziganism och antisemitism.

Vi har mer än fördubblat insatserna. Ingen ska behöva tveka om att den här regeringen tänker motverka och motarbeta alla former av rasism och intolerans med kraft. Vi kommer att fortsätta det arbetet, och vi kommer att fortsätta att finansiera det.

Självfallet krävs det mer än vackra ord. Det går inte att bara ha en vacker regeringsförklaring med ord som bryter ny mark, utan det kräver att man investerar i verksamheterna och att man tar ställning hela tiden.

Jag har blivit anklagad för mycket, men att vara feg och inte våga ta konflikter står inte på min lista. Jag tar vilken fajt som helst med vem som helst och när som helst, med demokratiska metoder.

Jag är glad över att vi har denna diskussion, för jag tycker att den också manar till stordåd från Moderaterna, eftersom det är två moderater som leder denna debatt och diskussion. Det handlar om vad ni kan göra både i opposition och i en eventuell tråkig framtid, om ni är i regering. Då kommer jag att ha ögonen på er så att vi fortsätter att ha detta höga tonläge och bekämpa rasism och extremism och så att ni är lika tydliga och kraftfulla då.

Jag tror att detta är välkommet och att vi måste kunna hålla många bollar i luften. Precis som Andreas Norlén sa slår hatets krafter – mörkerkrafterna – mot alla som vill ha frihet. Det är detta som är så sorgligt.

Det är våra grundlagsskyddade friheter som vi både ska vara stolta över och våga debattera och diskutera. Men vi måste kunna hålla många bollar i luften, och vi ska veta våra platser och vad det är vi styr över och inte.

Då finns det en del lågt hängande frukter som jag undrar varför den tidigare regeringen inte plockade, till exempel att se över våra system. Vilka konsekvenser får det om vi upptäcker att en organisation eller en förening i det civila samhället som har fått statsstöd till exempel har bjudit in en talare med hatiska budskap eller till och med salafism? Sådana regelverk måste vi våga och kunna se över. Men det mäktades inte med tidigare. Men jag gör nu en del av en sådan översyn.

Det finns, som sagt, många olika verktyg att använda. Vi ska använda dem alla, och jag leder med stolthet detta arbete.

Anf. 141 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tycker att kvällens diskussion har visat två saker. Den har visat att det är viktigt att vara konsekvent i sitt motstånd mot ideologier, mot religioner och mot rörelser som inte vill tillerkänna alla människor samma och lika värde. Det är en plikt för den som vill göra anspråk på att företräda Sverige att aldrig avstå från att stå upp för lag och rätt eller för de konventioner som Sverige har undertecknat. Det gäller särskilt om aktiviteter i motsatt riktning – mot demokrati och för intolerans – äger rum på vårt eget territorium, och i synnerhet om de utförs av individer som reser till Sverige eller som återvänder med sådana avsikter eller åsikter.

Prot. 2015/16:106

17 maj

Svar på
interpellationer

Diskussionen har också visat behovet av att demokratiministern i fortsättningen inte förblir tyst eller selektiv utan kraftfullt tar avstånd från den som sprider hatiska budskap, oavsett om det sker bakom en religiös eller politisk fasad, och att hon är uppmärksam när det gäller besök till Sverige av sådana individer som har en dold eller öppen agenda av diskriminering mot andra människor. Det är en viktig del i att slå vakt om den svenska demokratins kärna.

Dra gärna bort statsbidragen från den som inte lever upp till regelverken – absolut. Men var inte tyst i dessa frågor.

Med dessa ord vill jag tacka statsrådet för debatten.

Anf. 142 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Tobias Billström och Andreas Norlén för debatten.

Jag menar att vi måste föra denna diskussion och våga bottna i den. Den görs alldeles för lätt till en svart eller en vit fråga. Jag tror att det är just i gråzonerna som vi behöver markera och skydda de värden som vi står för och som vi är måna om ska omfatta alla människor, oavsett om man är en kvinna som bor i en förort där det finns så kallade sedlighetspoliser. Att vi ser mellan fingrarna när det gäller sådana frågor är osmakligt, skamligt och ovärdigt oss och våra värderingar och det som människor har kämpat för i vårt land i århundraden.

Det finns en rad frågor som berör samma ämnesområden som vi måste vara på vår vakt för och faktiskt höra vad som sägs mellan raderna och våga ta de svåra diskussionerna.

Jag tackar för debatten och önskar god natt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2015/16:RR4 Riksrevisionens redogörelse för granskning av Årsredovisning för staten 2015

EU-dokument

KOM(2016) 248 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet

Motioner

med anledning av prop. 2015/16:173 Fjärrundervisning och entreprenad – nya möjligheter för undervisning och studiehandledning på modersmål

2015/16:3410 av Daniel Riazat m.fl. (V)

2015/16:3411 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)

2015/16:3413 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (SD)

Följande interpellation hade framställts:

den 13 maj

2015/16:641 Ojämslällhet för personer med funktionsnedsättning

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 maj

2015/16:1204 EU:s betalningsdirektiv

av *Mathias Sundin* (L)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:1205 Hyperloop i Sverige

av *Mathias Sundin* (L)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1206 Avtal om vaccin

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1207 Väntetid för pass

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1208 Finansiering av ISFI

av *Cassandra Sundin* (SD)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:1209 Direktflyg Stockholm–Tokyo

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1210 Rekrytering av poliser

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1211 Krav på legitimation för djursjukskötare

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1212 Fikru Marus situation i Kalitvängelset

av *Ulla Andersson* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1213 Asylsökande över Sundet

av *Mikael Cederbratt* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2015/16:106
17 maj

2015/16:1214 Riksrevisionens granskning
av *Erik Ullenhag* (L)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2015/16:1215 Tillståndsgivning för vapenlicenser
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 16 maj

2015/16:1167 De västsahariska flyktinglägren och den befriade delen av Västsahara

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1174 Import av varor från Västsahara under handelsavtalet mellan EU och Marocko

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1179 Väntetid för pass

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1194 Tvångsanslutning till storregioner

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 22.33.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 5
anf. 30 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 91 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Aktuell debatt om förutsättningar för fler snabbväxande företag i Sverige.....	1
Anf. 1 ANNIE LÖÖF (C).....	1
Anf. 2 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	1
Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M)	3
Anf. 4 JOSEF FRANSSON (SD)	5
Anf. 5 ELISABET KNUTSSON (MP)	6
Anf. 6 ANNIE LÖÖF (C).....	8
Anf. 7 BIRGER LAHTI (V).....	9
Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L).....	11
Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD).....	12
Anf. 10 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	14
Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M)	15
Anf. 12 JOSEF FRANSSON (SD)	16
Anf. 13 ELISABET KNUTSSON (MP)	17
Anf. 14 ANNIE LÖÖF (C).....	18
Anf. 15 BIRGER LAHTI (V).....	19
Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L).....	20
Anf. 17 JAKOB FORSSMED (KD).....	22
Anf. 18 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	23
Anf. 19 ELISABETH SVANTESSON (M)	23
Anf. 20 JOSEF FRANSSON (SD)	24
Anf. 21 ELISABET KNUTSSON (MP)	24
Anf. 22 ANNIE LÖÖF (C).....	25
Anf. 23 BIRGER LAHTI (V).....	25
Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L).....	26
Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD).....	26
Anf. 26 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	27
§ 2 Justering av protokoll.....	28
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	28
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	29
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:614 om åtgärder och styrmedel för minskade utsläpp.....	30
Anf. 27 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	30
Anf. 28 JENS HOLM (V)	31
Anf. 29 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	32
Anf. 30 JENS HOLM (V)	33
Anf. 31 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	34
Anf. 32 JENS HOLM (V)	35
Anf. 33 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	36
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:562 om erkännande av seyfo – folkmordet på armenierna.....	36
Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	36

Anf. 35 ROBERT HANNAH (L).....	37
Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	38
Anf. 37 ROBERT HANNAH (L).....	39
Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	40
Anf. 39 ROBERT HANNAH (L).....	41
Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	41
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:593 om Unesco-resolution om tempelberget och klagomuren	42
Anf. 41 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	42
Anf. 42 SOFIA DAMM (KD).....	43
Anf. 43 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	44
Anf. 44 SOFIA DAMM (KD).....	45
Anf. 45 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	45
Anf. 46 SOFIA DAMM (KD).....	46
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:623 om Sverige och Natos toppmöte i Warszawa	46
Anf. 47 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	46
Anf. 48 HANS WALLMARK (M)	47
Anf. 49 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)..... (forts.).....	49
Ajournering.....	50
Återupptagna förhandlingar	50
§ 8 (forts.) Svar på interpellation 2015/16:623 Sverige och Natos toppmöte i Warszawa	50
Anf. 50 HANS WALLMARK (M)	50
§ 9 Svar på interpellationerna 2015/16:559 och 568 om fördröjt medlemskap i Stratcom	51
Anf. 51 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	51
Anf. 52 STIG HENRIKSSON (V).....	52
Anf. 53 HANS WALLMARK (M)	53
Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	54
Anf. 55 STIG HENRIKSSON (V).....	54
Anf. 56 HANS WALLMARK (M)	55
Anf. 57 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	56
Anf. 58 STIG HENRIKSSON (V).....	56
Anf. 59 HANS WALLMARK (M)	57
Anf. 60 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	57
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:566 om nykterhetskontroller	58
Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	58
Anf. 62 STEN BERGHEDEN (M)	59
Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	59
Anf. 64 STEN BERGHEDEN (M)	60
Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	61
Anf. 66 STEN BERGHEDEN (M)	61
Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	62
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:531 om statliga bankgarantier.....	62
Anf. 68 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	62
Anf. 69 NIKLAS WYKMAN (M)	63

Anf. 70 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	64
Anf. 71 NIKLAS WYKMAN (M)	65
Anf. 72 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	66
Anf. 73 NIKLAS WYKMAN (M)	68
Anf. 74 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	68
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:603 om permanenta	
undantag i detaljplaner	69
Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	69
Anf. 76 HANS ROTHENBERG (M)	70
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	71
Anf. 78 HANS ROTHENBERG (M)	72
Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	73
Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M)	74
Anf. 81 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	75
§ 13 Svar på interpellationerna 2015/16:574, 575, 578 och 579	
om Vattenfall och tyskt brunkol	75
Anf. 82 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	75
Anf. 83 NIKLAS WYKMAN (M)	77
Anf. 84 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	78
Anf. 85 NIKLAS WYKMAN (M)	78
Anf. 86 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	79
Anf. 87 NIKLAS WYKMAN (M)	81
Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	81
§ 14 Svar på interpellation 2015/16:576 om bredband och	
telefoni i hela Sverige	82
Anf. 89 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	82
Anf. 90 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	83
Anf. 91 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	83
Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	84
Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V).....	85
Anf. 94 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	86
Anf. 95 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	87
Anf. 96 HÅKAN SVENNELING (V).....	87
Anf. 97 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	88
§ 15 Svar på interpellation 2015/16:606 om Vattenfalls inköp	
av kol	88
Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	88
Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M)	89
Anf. 100 JENS HOLM (V).....	90
Anf. 101 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	91

Anf. 102 NIKLAS WYKMAN (M).....	92
Anf. 103 JENS HOLM (V)	93
Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	94
Anf. 105 NIKLAS WYKMAN (M).....	94
Anf. 106 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	95
§ 16 Svar på interpellation 2015/16:626 om TTIP och miljön	96
Anf. 107 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	96
Anf. 108 JENS HOLM (V)	96
Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V)	97
Anf. 110 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	99
Anf. 111 JENS HOLM (V)	100
Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V)	101
Anf. 113 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	102
Anf. 114 JENS HOLM (V)	103
Anf. 115 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	104
§ 17 Svar på interpellation 2015/16:584 om biomomsen	104
Anf. 116 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	104
Anf. 117 HELENA BOUVENG (M).....	106
Anf. 118 CECILIA MAGNUSSON (M)	107
Anf. 119 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	107
Anf. 120 HELENA BOUVENG (M).....	108
Anf. 121 CECILIA MAGNUSSON (M)	109
Anf. 122 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	109
Anf. 123 HELENA BOUVENG (M).....	110
Anf. 124 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	111
§ 18 Svar på interpellation 2015/16:617 om förutsättningar för fristående kultur	111
Anf. 125 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	111
Anf. 126 ISABELLA HÖKMARK (M).....	112
Anf. 127 CECILIA MAGNUSSON (M)	113
Anf. 128 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	114
Anf. 129 ISABELLA HÖKMARK (M).....	115
Anf. 130 CECILIA MAGNUSSON (M)	115
Anf. 131 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	116
Anf. 132 ISABELLA HÖKMARK (M).....	116
Anf. 133 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	117

§ 19 Svar på interpellation 2015/16:619 om inbjudningar till	
Salman al-Ouda.....	117
Anf. 134 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNIKE (MP).....	117
Anf. 135 TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	118
Anf. 136 ANDREAS NORLÉN (M).....	119
Anf. 137 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNIKE (MP).....	120
Anf. 138 TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	121
Anf. 139 ANDREAS NORLÉN (M).....	122
Anf. 140 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNIKE (MP).....	123
Anf. 141 TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	123
Anf. 142 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNIKE (MP).....	124
§ 20 Bordläggning.....	124
§ 21 Anmälan om interpellation	125
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	125
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	126
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 22.33.....	126

Prot. 2015/16:106
17 maj
